

**KKTC
MİLLİ EĞİTİM
VE
KÜLTÜR
BAKANLIĞI**

HAZIRLIK DÖKÜMANI 2

**III.
MİLLİ
EĞİTİM
ŞURASI**

19-30 Haziran 1995

Lefkoşa

370.95613

ÜÇ

ÖNSÖZ

Eğitim bir yılı aşkın bir süredir toplumsal tartışma platformumuzda güncelliğini yitirmeden yerini koruyor.

Tartışmanın niteliği kuşkusuz ki çok önemlidir. Ancak yıllardır eğitim, hakkı olan ilgiyi gerçek anlamda görmemiştir. Bilimsel çalışmalarla dünyaya ayak uydurmak gerekir. Dünya değişirken siz yerinizde kalamazsınız. Ya dünyaya ayak uyduracaksınız ya da kaçınılmaz olarak geride kalacaksınız.

Eğitim, toplumsal dinamizmin en belirleyici ögesidir. Eğitim, çağdaş dünyaya uyum yönünde değişimini gerçekleştiremezse, toplumsal ilerlemeye ivme kazandıramaz.

Teknolojik gelişim dünyayı küçülttü. Sınırların görelî varlığına karşılık dünya bütünleşme sürecine girdi.

Kendi küçük dünyamızda, dünya gerçeklerinden habersiz, bilimsel yaklaşımla konuları derinlemesine ele almak yerine kısır çekişmelerle bir yere varamayız. Bu gerçeği öncelikle kabul etmek zorundayız.

Eğitim, uzun yıllardır sorunlarla özdeşleşti. Bu nedenle de yüzeysel eleştiri ve tepkilere karşın "böyle gelmiş, böyle gider" yaklaşımıyla yeni ve köklü değişimlerden umut kesildi.

Bir yılı aşkın süredir eğitimi en geniş kitlelerin dikkatini odaklaştırarak tartışıyoruz. Bilimsel verilere dayalı olarak hazırlanan Eğitimde Yeniden Yapılanma Programı bu tartışmalara zemin olmuştur.

Bakanlık olarak ortaya koyduğumuz görüşlere, attığımız adımlara herkesten katıksız bir destek beklemiyorduk. Demokratik bir toplumda yaşıyorsak, eğitim tartışmalarında da çökseslilik olacaktır.

Yapıcı, bilimsel içerikli eleştirilerden hiç bir zaman rahatsız olmadık.

İlk günden açıkladığımız gibi tartışmalar şimdi Eğitim Şurası platformuna taşınmıştır.

Bugüne kadar yapılan Eğitim Şuraları ile kıyaslandığı zaman örgütsel düzeyde en geniş katılımlı ve en demokratik Eğitim Şurası'nı gerçekleştiriyoruz.

Komisyonlarda ve genel kurulda konular tüm yönleriyle ele alınacaktır. Temsilciler, kuruluşlarının ve kendilerinin görüşlerini ortaya koyacaklardır.

Uzman konuklarımız dünyadaki deneyimlerin Şuramıza aktarılmasında aracı olacaklardır.

Şura sonuçlarıyla ilgili önyargılı olarak kötümser ya da iyimser olmaya gerek yoktur. Her konuda olduğu gibi bu konuda da iyimserlik ya da kötümserlikten daha önde gelmesi gereken gerçekçilik ve bilimselliktir. Gerçekçi ve bilimsel olduğu sürece hata payı en alt düzeye iner.

Özellikle eğitimde yitirilecek zaman lüksüne sahip değiliz. Örgün eğitim sürecinde çağ nüfusunun en iyi şekilde yetişmesi için bütünlüklü, köklü, çağdaş değişimler kaçınılmazdır.

3. Milli Eğitim Şurası, sonuçlarıyla eğitimimizde çok önemli bir kilometre taşı olacaktır.

3. Milli Eğitim Şurası'nın hazırlanmasında emeği geçenleri tek tek kutlar, tüm katılımcılara başarılar dilerim.

Mehmet Ali TALAT
Milli Eğitim ve Kültür Bakanı

I. BÖLÜM

I. ZORUNLU EĞİTİM İLE İLGİLİ YASALAR

II. YENİDEN YAPILANMA ÖNCESİ DURUM (İLKOKULLAR VE ORTAOKULLAR)

- a) Okulöncesi Eğitim (anasınıflar)
- b) İlkokulların 6 yıldan 5 yıla indirilmesi
- c) Kolejere Giriş Sınavları ve Bütünlüğün Yitirilmesi
- d) Ortaokullarda Özel Sınıflar
- e) Zorunlu Eğitimin Süresi
- f) Ölçme-Değerlendirme ve Öğrenci Akışını Düzenleyen Kurallar
- g) Eğitimde Amaçlar-Hedefler
  - I) Genel Kalkınma Planları ve Eğitim Planlaması
  - ii) Çokyönlülüğün Yitirilmesi ve Bilginin Niteliğinde Dönüşüm
  - iii) Süreklilik Kazanan Bir Sorun: Geçiş Dönemi Sorunları
- h) Toplumsal Sınıflar ve Fırsat Eşitliği
  - i) İdari Sistemin İşlevi
  - l) Araç-Gereç Harcamaları
  - j) Yerellik
  - k) Rehberlik Hizmetleri
  - l) Özel Eğitim
  - m) Birleştirilmiş Sınıflar
  - n) Sorunların Çözümünde Tıkanma

2. BÖLÜM

I. EĞİTİMDE YENİDEN YAPILANMA VE YENİ ZORUNLU EĞİTİM SİSTEMİ:

- a) Giriş
- b) Zorunlu Eğitim-Genel Çerçeve
- c) Okulöncesi Eğitim (anasınıfları)
- d) Temel Eğitim
  - (i) Bütünlük, İlkeler ve Genel Nitelikler
    1. Bütünlük
    2. İlkeler
    3. Genel Nitelikler
  - (ii) İçerik ve Etkinlik Kategorileri
  - (iii) Ölçme-Değerlendirme ve Öğrenci Akışını Düzenleyen Kurallar
    - (1) Temel Eğitime Giriş
    - (2) Öğrencilerin Okul İçinde İlerleyişleri-Giriş Sınavlarının Kaldırılması
    - (3) Ölçme ve Değerlendirme
    - (4) Öğrenci Başarısının Belirlenmesi ve Rapor Edilmesi
    - (5) Sınavlar
  - (iv) Orta III Özel Sınıf Uygulamasına Son Verilmesi
  - (v) Rehberlik Hizmetleri ve Yönelme
  - (vi) Didiplin İşleri ve Ödüllendirme
  - (vii) Öğretmenlerin Konumu
  - (viii) Özel Eğitim

3. BÖLÜM

I. ORTAÖĞRETİMDE YASALAR

II. YENİDEN YAPILANMA ÖNCESİ ORTAÖĞRETİMDE DURUM

- a) II. Milli eğitim Şurası Kararları
- b) Okul Çeşitleri, Hedefler, Amaçlar
  - I) Genel Ortaöğretim
  - ii) Mesleki Teknik Öğretim
  - iii) Amaçlar, Hedefler.

- c) Programlar ve Ders Kitapları
- d) Ölçme Değerlendirme ve Öğrenci Akışını Düzenleyen Kurallar
- e) Öğretmenlerin Konumu
- f) Eğitimin Süreci

4. BÖLÜM

I. EĞİTİMDE YENİDEN YAPILANMA VE YENİ ORTAÖĞRETİM SİSTEMİ:

- (a) Giriş
- (b) İlkeler
- (c) Tanımlar, Kapsamlar, Amaçlar
- (d) Yeni Sistem
  - (i) Dersler
    - (1) Temel Ortak Dersler
    - (2) Alan Ortak Dersleri
    - (3) Seçimlik Dersler
  - (ii) Mezuniyet Alanları
    - (1) Lise Mezuniyet Alanları
    - (2) Zorunlu eğitim Mezuniyet Alanları
    - (3) Belli Bir alandan Mezun Olmanın Koşulları
      - Belli Bir Alandan Lise Mezuniyet Diploması
Almak İçin Ne Gerektilmektedir?
      - Belli Bir Alandan Zorunlu Eğitim Bitirme
Belgesi Almak İçin Ne Gerektilmektedir?
  - (iii) Lise Temel Sınıfının Zorunluluğu
  - (iv) Liselere Giriş
  - (v) Öğrencilerin Yerleştirilmesi
  - (vi) Okullar
  - (vii) Öğretmenler
  - (viii) Öğrenci Başarısının Belirlenmesi, Ölçme-Değerlendirme
    - (1) Sınavlar ve Not Verme
    - (2) Yazılı ve Uygulamalı Sınavlar
    - (3) Yazılı sınav sonuçlarının Değerlendirilmesi
    - (4) Karşılaştırmalı Sınavlar
    - (5) Yazılı ve Uygulamalı Sınavların Niteliği ve Zamanı
    - (6) Sözlü Sınavlar
    - (7) Uygulamalı Derslerin Sınavları
    - (8) Soruların Plan ve Programlara Uygunluğu
    - (9) Not Verme Düzeni
    - (10) Dönem Notunun Tespiti
    - (11) Dönem Sonunda Herhangi Bir Dersten Başarılı Sayılma
    - (12) Bir Dersin Ağırlıklı Kredi Notu
    - (13) Okulu Bitirme Kredisinin Hesaplanması
    - (14) Okulu Bitirme Süresi
  - (ix) Ders Geçme ve Kredi Sisteminin Ülkemizde Uygulanacak Biçiminin Bir Özeti
  - (x) Öğrencinin Ders Seçme Durumu
  - (xi) Eğitimin Süresi
    - (1) Liselerin Dört Yıla Çıkarılması
    - (2) Eğitim Günlerinin Verimli Kullanılması
    - (3) Günlük Eğitim Saatlerinin Yeniden Düzenlenmesi
  - (xii) Yerellik
  - (xiii) Ders Kitapları

EKLER

I. BÖLÜM

I. ZORUNLU EĞİTİM İLE İLGİLİ YASALAR

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'na göre "Her çocuk kız erkek ayrımı yapılmaksızın on beş yaşına kadar zorunlu, on sekiz yaşına kadar da ücretsiz öğrenim hakkına sahiptir.

Madde 59(5): Bu madde uyarınca zorunlu eğitim, ilköğretim yaşına gelmemiş çocukların eğitimini kapsayan "Okul Öncesi Eğitim" döneminden başlayarak on beş yaşına kadar devam eden süreye işaret etmektedir. 23 Mayıs 1986 gün ve 17-1986 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Yasası'nda da Milli Eğitimin Temel İlkeleri arasında "Zorunlu Eğitim ve Öğretim Hakkı" başlığı altında şunlar belirtilmektedir.

- (1) On beş yaşına kadar süren eğitim, kız erkek ayrımı yapılmaksızın her yurttaş için bir hak ve ödev olup zorunludur.
- (2) Her yurttaş zorunlu olmayan eğitim veren öğretim kurumlarından ilgi ve yetenekleri ölçüsünde isteğe bağlı ve ücretsiz öğrenim hakkını kullanarak yararlanır.
- (3) Zorunlu eğitim çağında her çocuğun yaş gruplarından kopmadan eğitim görmesi esastır. Ancak, bu durum üstün yetenekli çocukların ileri öğrenimden yararlanmasını engellemez.
- (4) Zorunlu eğitim çağında sınavların amacı öğrencilerin öğrenim seviyelerini ve başarı durumlarını saptamak ve öğretimi değerlendirmektir.

İlgili yasalar göz önüne alındığı zaman zorunlu eğitimin;

- (a) O yılın 31 Aralık gününden önce altı yaşını tamamlayan çocukların 11 yaşını tamamlayıncaya kadar süren eğitim ve öğrenimlerini kapsayan "İLKÖĞRETİM" i ve
- (b) Üç yıllık ORTAOKULLARI içerdiği görülmektedir.

II. YENİDEN YAPILANMA ÖNCESİ DURUM (İLKOKULLAR VE ORTAOKULLAR)

(a) Okulöncesi Eğitim (Anasınıflar)

Okulöncesi (anasınıf) eğitimde okullaşma oranları açısından çok iyi rakamlara ulaşılmış olmasına karşın eğitim açısından büyük eksiklikler bulunmaktadır. Anasınıf öğretmenlerine genel hatları ile rehberlik edecek yıllık, dönemlik, aylık programların ve yardımcı araç-gereçlerin bulunmaması daha sağlıklı bir eğitimin ortaya çıkmasına engel oluşturmaktadır. Bu engel, eğitimde büyük önemi bulunan sosyal, psiko-motor ve bilişsel öğelerin koordineli gelişmesi açısından ciddi bir olumsuzluk oluşturmaktadır.

Anasınıflarda görülen bir diğer olumsuzluk, öğrencilerin devamları konusunda ortaya çıkan oranlardır. Bu yaş düzeyinde okula devam konusunda esnek bir yaklaşım olmasına karşın; devamsızlık oranları bazı okullarımızda neredeyse koordineli, bütünlüklü eğitim yapma olanaklarını ortadan kaldıran boyutlara ulaşmaktadır.

Özellikle birleştirilmiş sınıflarda birkaç yaş grubuna birlikte eğitim olanağı sunmak durumunda olan öğretmenlerin, pedagojik olarak diğer sınıflardan görece farklı bir yapıya sahip anasınıflarında istenilen etkinliği gerçekleştiremedikleri gözlenmektedir.

b) İlkokulların 6 Yılda 5 Yıla İndirilmesi

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu 17/1986 sayılı Milli Eğitim Yasası'nın 49. ve 70. maddelerinin verdiği yetkiye dayanarak yaptığı "Zorunlu Eğitim Tüzüğü"nde zorunlu eğitimi, "o yılın 31 Aralık gününden önce 6 yaşını tamamlayan çocukların 15 yaşını dolduruncaya kadar süren eğitim ve öğretim"i olarak tanımlamaktadır. Ancak 35/85/1 sayılı genelge ile "Bu yıl tüm ilkokullarımızda; 11 Haziran 1986 yılında yürürlüğe giren 17/1986 sayılı Milli Eğitim Yasası'nın temel ilkeleri ve genel amaçları doğrultusunda öğretim yapılacak ve 1986-1987 öğretim yılında programları uygulamaya konarak 5. ve 6. sınıflar birlikte mezun edilirken, mevcut ortaokulu ile ara sınıflarına eklenecek 25 yerleşim yerindeki anasınıflarla okul öncesi eğitim çağı nüfusunun yüzde yetmişini kapsayacak şekilde yaygınlaştırılmış olacaktır, denerek; ilkokullardaki eğitim-öğretim süresi altı yıldan beş yıla indirilmiştir. Bu değişiklik ile birlikte "İntikal Sınıfı" olarak isimlendirilen 5. sınıflarda hızlandırılmış öğretim programları devreye

konmuştur. Böylece yapılan değişiklik zorunlu eğitim yaşını uygulamada 14 yaşına geriletmiştir. Bu durum yasalarla bir çelişki oluşturmaktadır.

Böylece yapılan değişiklikler bir yandan 6 yıla göre düzenlenmiş eğitim-öğretim uygulamalarının çok bir kararla 5 yıla sıkıştırılması sorununu getirmiş, diğer yandan da zorunlu eğitim yaşını uygulamada 14 yaşına geriletmiştir.

(c) Kolejlere Giriş Sınavları ve Bütünlüğün Yitirilmesi

Zorunlu eğitimin en önemli boyutları eğitimin niteliği ve bütünlüğüdür. Nitelik konusunda ışık tutucu, yönlendirici öğeler bulunmaktadır. Bu kaynaklarda amaçlar ve temel ilkeler başlıkları altında öngörülenler ise genel olarak eğitim, eğitimin amaçları, öğrenci vb. konulardaki bakış açısını yansıtmaktadır.

K.K.T.C. Milli Eğitim Yasası'nda da değişik dönemlere ait bu bakış açıları bulunmaktadır. Nitekim zorunlu eğitimin ilk kademesini oluşturan ilköğretimin öğretim-eğitim amaçları, Kıbrıs Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak şöyle belirlenmiştir:

- (1) Öğrencilere, Atatürk ilke ve devrimleri ile Atatürk milliyetçiliğini ve toplumsal mücadelemizin kökünde yatan gerçekleri öğretmek.
- (2) Çocuklara, iyi ve yararlı bir yurttaş olarak yetişebilmeleri için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak.
- (3) Çocukları ilgi ve yetenekleri yönünde yetiştirerek onları toplumsal yaşama ve üst öğrenime hazırlamak.
- (4) Çocukların estetik duygularını geliştirmek; onlara doğruyu, iyiyi ve güzeli görebilme yeteneğini kazandırmak ve onlarda birlikte hareket etme, işbirliği, yardımlaşma, arkadaşlık, insan sevgisi gibi üstün duyguları yaratmak.¹

Zorunlu eğitimin ikinci kademesini oluşturan ortaokullar ile ilgili olarak ise yine Milli Eğitim Yasası'nda (Liseleri de kapsayacak şekilde) şu amaçlar belirlenmiştir:

- (1) Atatürk Milliyetçiliği doğrultusunda sosyal ve kültürel bütünleşmeyi sağlamak ve korumak.
- (2) Tüm öğrencilere ortaöğretim düzeyinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanıma, bunlara çözüm yolları arama ve toplumun ekonomik, sosyal kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırmak.
- (3) Öğrencileri toplum ekonomisinin gereklerini de gözetken çeşitli programlar çerçevesinde ilgi ve yeteneklerine göre geliştirerek yüksek öğretime veya toplumsal yaşama ve iş alanlarına hazırlamak.²

"Ortaöğretimde Yönelme" başlığı altında ise (Madde 35)

"Yönelme, özellikle ortaokulda başlar ve yoğunluk kazanır. Yanılmaları önlemek ve muhtemel gelişmelere göre yeniden yönelmeyi sağlamak için yönelme, liselerde de devam eder."³

Sözü geçen bu genel ilkelerin günlük uygulamalarla bağımlı kuracak ara öğelerin (tüzükler, genelgeler vb.) bu işlevlerini yerine getirebilmesi eğitim-öğretim işlerinin sağlıklı bir bütünlük oluşturmasına bağlıdır. Öğeler arasında bu bütünlüğün sağlanması açısından son derece önemli olan koordinasyonun bulunmaması, her bir öğeyi diğer öğelerin işlevini aksatan bir olumsuzluk kaynağı haline getirmektedir. Sonuçta bazı öğeler yapay bir önem kazanırken, diğerleri geri planda kalmakta, sonuçta ise uygulamada ortaya çıkan karmaşa kaçınılmaz olarak eğitimde amaç-araç ilişkisini ters çevirmektedir. Bu sürecin doğal sonucu ise yasalarda yazılan genel hedefler ile uygulamaların birbirinden kopmasıdır.

¹ K.K.T.C. Milli Eğitim Yasası

² K.K.T.C. Milli Eğitim Yasası

³ K.K.T.C. Milli Eğitim Yasası

İlkokul ve ortaokullarımızda sürdürülmekte olan eğitim-öğretim sırasında gözlenen en önemli olumsuzluklardan biri bu bütünlüğün sağlanmamış olmasıdır. Eğitimde sistem yaklaşımının olmaması ve uzak, orta ve yakın hedeflerin koordinasyona sokulmaması, birçok kararın gününbirlik bir nitelik taşımasına neden olmuştur. Bununla ilgili birçok örnek verilebilir. Ancak toplum açısından kronikleşmiş bir rahatsızlık olan "kolej" olgusu bu olumsuzluğun tipik ve önemli sonuçlarından birisidir. Şöyle ki;

Gerek Anayasa'da gerekse Milli Eğitim Yasası'nda ve Zorunlu Eğitim Tüzüğü'nde belirtilen genel amaçlar ve temel ilkeler özet olarak öğrencilerin,

- beden, zihin, ahlak ve duyu bakımından dengeli ve sağlıklı biçimde gelişmesi,
- bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip olması,
- insana ve insan haklarına saygısının gelişmesi,
- ilgi ve yeteneklerinin değerlendirilmesi ve ortaya çıkarılıp geliştirilmesi,
- diğer öğrenciler ile birlikte ve dayanışma ile iş görme alışkanlığının kazandırılması,
- kendilerini ve ailelerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğu ile kalkınmasına katkıda bulunacak bir mesleğe sahip olmalarının sağlanması, öngörülmektedir.

Buna karşın tüm bu eğitim-öğretim öğeleri ihmal edilerek süreç içinde yalnızca bir araç olması gereken "sınavlar" bir amaç durumuna getirilmiştir. İş öyle bir noktaya varmıştır ki örneğin kolej sınavları ilkokulların kendilerini mahkum ettirdikleri bir amaç durumuna gelmiştir. Çocukların çok yönlü gelişimi bir yana bırakılmış, programlar bu amaca göre biçimlendirilmiştir. Kuşkusuz bu son derece savruk politikanın o dönemlerin öğrencileri açısından bir daha telafi edilemeyecek pedagojik, sosyolojik sonuçları olmuştur. Okullar paylaşmanın, ortaklaşa iş yapma, kendi içinde ve çok yönlü gelişme, yönlendirme, danışmanlık süreçlerinin yaşandığı mekanlar olmaktan çıkmış, kolej yarışlarının yapıldığı pistlere dönüştürülmüştür. Öğretmenin de tek boyutlu bir iş yapmasını getiren bu systemsizlik, bir yandan da her türlü sömürünün yaşanmasına olanak sağlamıştır. Koleje hazırlamak hedefine yönelik özel dersler, sistemin zayıf yönlerinden yararlanarak, ailelerin çocuklarıyla ilgili gelecek kaygılarını da istismar ederek tam bir soygun sistemine ulaşmıştır. İşin trajik yanı, her şeyin feda edildiği kolejler de esas işlevlerinden uzaklaşmış, (bu konu ileride detaylı bir şekilde ele alınacaktır), çeşitli nedenlerden dolayı çift başlı hatta üç başlı eğitim-öğretim yapar hale gelmişlerdir. Dolayısıyla tablonun bütününe bakıldığı zaman araçların, amaçlarla karıştığı, genel objektiflerle daha spesifik davranış değişikliklerinin birbirinden koparıldığı bir karmaşayla karşı karşıya kalınmaktadır. (Kolejler olgusu ve işlevleriyle ilgili detaylı bir yazı için: Bakınız Ek 1.) Bu karmaşık sistem içinde eğitimle ilgili hemen her yasa ve tüzükle öngörülen ilgi ve potansiyellerin değerlendirilerek geliştirilmesi olgusu tamamen devreden çıkmıştır. Bilindiği gibi bunların yaşanabilmesi çeşitli faktörlere bağlıdır. Örneğin, öğrenciyi tanıma, ilgi ve potansiyellerini değerlendirme ve geliştirme, hem öğrencinin, hem öğrenci velisinin, hem de öğretmen ve rehberlerin ortak çabasına bağlıdır. Buralardan elde edilecek verilerin sistematik bir biçimde değerlendirilmesine dayanır. Fakat ortada her şeyden önce bu işbirliğini, koordinasyonu sağlayacak hiçbir sistem yoktur. Öğrenci edilgen bir konumda bir şeye karışmamaktadır. Velilerle okul-aile birliklerinin işlevi okullara para toplamakla sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla her şeyden önce sözü edilen amacın gerçekleştirilmesini sağlayacak yapı ortada yoktur.

(d) Ortaokullarda Özel Sınıflar:

Zorunlu eğitimin ikinci kademesi olarak değerlendirilen ortaokullarda da, orta üçüncü sınıflarda yapısal bir değişikliğe gidilmiş ve sertifika sınıfları oluşturulmuştur. Haziran 1991 tarihinde gerçekleştirilen II. Milli Eğitim Şurasında Zorunlu Eğitim Komisyonu'nda (Zorunlu Eğitim-Ortaokul) "Orta I,II ve III. sınıflarda ilgi ve yetenekleri doğrultusunda özel programlar ve özel ders çizelgeleri uygulanan öğrencilere, orta III. sınıf sonunda, başarı durumları dikkate alınarak, diploma veya sertifika (önce sertifikaların diplomalara denk olması öngörülmüş, daha sonra bu denklik iptal edilmiştir) verilmesine, daha sonra sertifika alanların başarılı olmaları halinde ortaokul diploması almalarına (4. madde) karar verilmiştir.

"Ortaokul sonunda başarılı öğrenciler, alacakları diploma ile bir öğrenim kurumuna girebileceklerdir. Bu üst öğrenim kurumu genel lise veya meslek lisesi olabilir. Böyle bir kuruma girmede, öğrenciye rehberlik mahiyetinde tavsiyede bulunulmasına; sertifika alan öğrencilerin başarısız oldukları derslerin sınavlarını vererek diploma alabilmelerine ve yine pratik sanat okullarına veya çıraklık okullarına devam edebilmelerine"

...(8. madde) karar verilmiştir. Daha sonra Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı bünyesinde oluşturulan bir komisyon (Komisyon üyeleri ve rapor için bak Ek 2) tarafından hazırlanan raporda kısaca "Sertifika Sınıfları" diye isimlendirilen sınıfların açılma gerekçeleri şöyle açıklanmaktadır. "Bu sistem uygulanırsa aşağıdaki rahatsızlıklar ortadan kalkacaktır:

- (a) Birçok okulumuzda derslerinden zayıf olan öğrenciler ayrı sınıflarda toplanmaktadır. Bu gibi sınıflarda görev yapan öğretmenler devamlı durumlarından şikayet etmekte, huzursuz olmakta ve derslerin yürümediğini söyleyerek sınıflara adeta istemeyerek girmektedirler. Çünkü, öğretmen derslerinde normal müfredat ne ise vermeye çalışıyor, ancak öğrenciler normal müfredatı takip etmediklerinden öğretmen bu öğrencilere bir şeyler verememekten dolayı huzursuz oluyor. Öğrenciler ise anlamadıkları kavrayamadıkları konularla karşı karşıya kaldıklarından, onlar da huzursuz oluyorlar. Bundan dolayı da zaman zaman bu sınıflarda istenmeyen olaylar da vuku bulmaktadır.
- (b) Bir kısım okulumuzda ise sınıflar iyi-kötü öğrenci ayrımı yapılmadan oluşturulmaktadır. Bu gibi sınıflarda ders veren öğretmenlerin şikayeti ise sınıftaki zayıf öğrencilerden dolayı yeterince süratli ilerleyemedikleri ve bundan dolayı iyi öğrencilere verilmesi gereken kadar konunun verilemediği dolayısıyla oluyor.

Yapılacak bu uygulama ile normal ortaokul III. sınıflarda dersler, olması gereken seviyede ve süratte yapılacak, özel III. sınıflarda ise seviyelerine uygun oluşturulacak müfredatlara göre ders verileceğinden hem çocuklar daha dikkatli ve derse katılarak ders görecekler hem de öğretmen vereceği öğrenci seviyesinde olmasından dolayı rahat olacak ve görevini severek yapacaktır.

Özel III. sınıfa devam edecek öğrenciler böylece okuldayken, ilerde hayata atılırken ekmek paralarını kazanacakları meslekler (işler) hakkında daha fazla bilgi ve beceri alma fırsatı bulacaklardır.

Özel III. sınıfa devam edip okulu bitirenler normal liselere devam edemeyeceklerinden, lisedeki yığılmalar ve kalite düşüklüğü de böylece ortadan kalkacaktır.

Özel III. sınıfı tamamlayan öğrenciler, kız veya erkek pratik sanat veya turizm pratik sanat okullarına devam ederek memleketimizin ihtiyacı olan mesleki pratikleri kuvvetli elemanlar olarak piyasaya çıkacaklardır." ⁴ Teftiş Dairesi Müdürü ise rapora ek olarak hazırladığı 2.3.1992 tarihli yazısında "Bugün eğitimimizin en önemli üç sorununa bu sınıfın oluşturulması kararının verilmesiyle uzun vadede büyük ölçüde önlem alınacağı kanaatindeyim. Bu sorunlar; kısaca üniversite önünde yığılmalar, üniversiteyi bitirdikten sonra işsizlik ve vasıflı ara insan gücü elemanı olarak özetlenebilir." ⁵

Öğrencileri tamamen sübjektif gerekçelerle "homojen" sınıflara ayırma uygulamasının sonuçları çok büyük olumsuzluklar yaratmıştır. Her bir dersin haftalık programındaki saat miktarında değişiklik yapmaktan ibaret olan yeni uygulama bir yandan söz konusu sınıflarda eğitim-öğretim yapmayı neredeyse imkansız kılarken, diğer yandan da okul dışına kaçmaları (okul terk olaylarını) teşvik etmiştir. Bundan ayrı olarak sözde "kötü" öğrencileri temizleyerek oluşturulan sözde "iyi" sınıflarda da raporlarda sözü edilen gelişmeler görülmemiştir. Bu uygulamanın getirdikleri ve götürdüklerini (psikolojik, sosyolojik ve eğitim bilimsel) çok daha detaylı olarak irdelemek önemlidir. Ancak daha çok önümüzdeki dönemlerde yapılması düşünülen değişiklikleri anlatmak için hazırlanan bu dokümanda bu eski uygulama üzerinde yoğunlaşmak yerine, düşünülen sistemin psikolojik, sosyolojik ve felsefi temellerini anlatmaya çalışacağız.

⁴ Teftiş Dairesi'nde görevli müfettişlerin Teftiş Dairesi Müdürlüğü'ne gönderdikleri 27.2.1992 tarihli rapor.

⁵ 1/92 sayılı yazı, Müsteşar eliyle Bakana verilmek üzere yazılmıştır. Yazan: Yusuf Ziya Hocanın (Teftiş Dairesi Müdürü)

(e) Zorunlu Eğitimin Süresi

Ülkemizdeki zorunlu eğitim süresi dünyadaki diğer ülkelerin süresi ile kıyaslandığı zaman şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır: Bugün 26 ülkede zorunlu eğitim sistemi uygulanmıyor. Bir başka deyişle bu 26 ülkede insanlar kendi isteklerine bağlı olarak çocuklarını okula göndermeyebiliyor. Zorunlu eğitim sistemini uygulayan ülkelerin zorunlu eğitim süreleri ise aşağıdaki gibidir:

Zorunlu Eğitim Süresi

4 Yıl
5 Yıl
6 Yıl
7 Yıl
8 Yıl
9 Yıl
10 Yıl
11 Yıl
12 Yıl

Ülke Sayısı

1
9
40
9
31
28
38
9
7

Tablodan da görüleceği gibi ülkelerin büyük çoğunluğunun zorunlu eğitim süreleri 8 yıl ve daha uzun dönemleri kapsamaktadır. Avrupa ülkelerinde zorunlu eğitim 8 ülkede 8 yıl, 9 ülkede 9 yıl, 12 ülkede 10 yıl, 2 ülkede 11 yıl ve 3 ülkede 12 yıldır. Bu arada birçok ülke bu süreleri uzatmak için önemli bir çaba içindedir. Genel eğitim bu yönde gelişirken ülkemizde zorunlu eğitim süresinin alınan kararla (İlkokulların 5 yıla indirilmesi) kısaltılmış olması önemli bir eğitim bilimsel olumsuzluktur.

Ülkeler ve Zorunlu Eğitim Süreleri (6)

Ülke	Yıl	Ülke	Yıl
Kamerun	6	Belçika	12
Orta Afrika Cumhuriyeti	6	Çekoslovakya	10
Mısır	8	Danimarka	9
Gana	10	Finlandiya	10
Kenya	-	Fransa	10
Libya	9	Yunanistan	9
Nijerya	8	Macaristan	10
Zaire	6	İrlanda	9
Kanada	8-10	İtalya	8
Küba	6	Hollanda	11
El Salvador	9	Norveç	9
Nikaragua	6	Polonya	8
Amerika Birleşik Dev.	11	Portekiz	6
Arjantin	7	Romanya	8
Brezilya	8	İspanya	10
Şili	8	İsveç	8
Peru	6	İsviçre	8-9
Bangladeş	5	İngiltere	11
Çin	9	Rusya	11
Kıbrıs Rum Kesimi	9	Hong Kong	9
İran	5	Irak	6
Pakistan	-	Suriye	6
Türkiye	5	Birleşik Arap Emirlikleri	6
Avusturya	9		

Süre ile ilgili bir başka önemli nokta zorunlu eğitim sonrası dönemde (şu andaki uygulamaya göre ortaöğretim ikinci kademesinde- lise kısımları) ortaöğretim çağındaki insanların ne kadarının eğitim olanaklarından yararlandığıdır. Örneğin bu çağ nüfusunun büyük bir bölümü zorunlu eğitim sonrası dönemde de eğitimlerini sürdürüyorlarsa zorunlu eğitim süresinin kendisi çok fazla önem taşıyor. Ülkemizde okullaşma oranları son yıllarda önemli gelişmeler göstermesine karşın bu oranlar konusunda resmi rakamlara yansıyan ciddi yanlışlıklar da bulunmaktadır. Örneğin 1985-1986 öğretim yılında ilkokul son sınıfta 2843 öğrenci var iken ve bu öğrencilerin tümüne yakını (tekrar yapan sınırlı öğrenciler hariç) ortaokullara geçmesine karşın 1986-87 öğretim yılında orta I. sınıflarında bulunan toplam öğrenci sayısı ancak 2699'dur. Aynı şekilde aşağıda gösterildiği gibi ilkokuldan ortaokula geçerken her yıl sistem dışına çıkan önemli bir öğrenci topluluğu vardır.

<u>Yıl</u>	<u>Mezun Öğrenci Sayısı</u>	<u>Yıl</u>	<u>Orta I'e devam eden öğrenci sayısı</u>
1988-89	3470	1989-90	3513
1989-90	3428	1990-91	2711
1990-91	3340	1991-92	3103
1991-92	3303	1992-93	3136
1992-93	3206	1993-94	3148

Bu rakamlardan da rahatlıkla anlaşılacağı üzere zorunlu eğitimin ikinci kademesini oluşturan ortaokullarda okullaşma oranının %100 olduğunu söylemek kesinlikle mümkün değildir.

Zorunlu eğitim sonrası dönemde de öğrencilerin eğitim öğretimlerine devam edebilmesi, çeşitli ülkelerde genel bir hedef olmasına karşın ülkemizde "liselerde yığılma yaratıyor" gerekçesiyle olumsuz bir değerlendirmeye maruz kalması önemli sakıncalar doğurmaktadır. Nitekim "Sertifika Sınıfı" denilen özel sınıflardan çıkanlar, hedeflenen donanıma sahip olamamakta, sistem dışına düşme olasılıkları artmaktadır. Nitekim, iki yıllık uygulamaya bakıldığı zaman "Sertifika Sınıfı" uygulaması ile birlikte bir yandan öğrencilerin sistem dışına düşme oranları artmakta, diğer yandan da uygulamaya geçilirken öngörülen "Sertifika sınavına devam edenler geriye dönüp borç derslerini verip ortaokul diploması alabilirler" kararı ciddi bir uygulama olanağı olmayan bir öngörü olarak kalmaktadır. Nitekim bu uygulamaya geçilmesiyle birlikte 1992-93 öğretim yılında toplam 119 kişi eğitimini yarım bırakarak okulu terk etmiştir. Aynı yıl 227 kişi sertifika sınıfına gitmek yerine sınıf tekrarı yapmayı tercih etmiştir. 1993-94 öğretim yılında ise terk edenlerin sayısı 30, sınıf tekrarı yapanların sayısı ise 193 olmuştur.

(f) Ölçme-Değerlendirme ve Öğrenci Akışını Düzenleyen Kurallar

Eğitim sistemimizin yapısında atıl durumda olan bir diğer konu da ölçme-değerlendirme sistemidir. Ülkemizde değerlendirme sonuçları hemen her zaman "geçti-kaldı" kararları için kullanılmaktadır. Oysaki ölçme sonuçlarından, sınıf geçme kararlarından önce, öğrencinin eksikliklerini tanıma ve hatta öğrenciyi motive etmede yararlanılması gerekir. Eleyici ve cezalandırıcı değerlendirme yöntemleri geniş ölçüde öğrenci firelerine neden olmaktadır. Değerlendirme sonuçları sadece sınıflama kararlarında uygulanmakta, öğrenme güçlüklerinin teşhisinde, öğrencilerin motivesinde ve öğretim yöntemlerinin geliştirilmesinde kullanılmasında gerekli düzenleme yapılmamaktadır. Okullarımızda, öğrencileri tanıma ve yerleştirme, öğretimin etkinliğini saptama, öğretim programlarının uygun olup olmadığını anlama, öğrenci başarısını belirleme ile ilgili ölçme ve değerlendirme yöntemleri, yeterli miktar, güvenilirlik ve geçerlikte değildir. Bu durum öğrenci akışını olumsuz yönde etkilemektedir. Yine aynı anlayıştan kaynaklanan nedenlerle okul içindeki her tür ölçme, 'başarısızlığı değerlendirme' üzerinde yoğunlaşmakta, her aşamada öğrenciler arasında acımasız bir sıralamaya gidilmektedir. Böylece çok geniş bir bakış açısıyla ele alınması gereken "değerlendirme" gerçek uygulamada "etiketleme"ye dönüşmektedir. Bunun doğal sonucu olarak ise "birlikte ve dayanışma ile iş görme

alışkanlığı kazandırma" ilkesi sözde bırakılmakta; öğrenciler birbirlerini düşman olarak gören bencil bireylere dönüşmektedirler. Başkalarını geçme ve başkaları tarafından geçilme kaygıları her tür insani duyguyu aşındırmakta, bu kaygılar giderek tek amaç durumuna gelmektedir. Rehberlik, sistematik ve fonksiyonel bir çalışma bütünlüğüne kavuşmamıştır. Bu durum, gerek rehberlerin çalışma programına gerekse rehberlik kurumunun işleyişine olumsuz etkilerde bulunmuştur. İsmi "giriş sınavı" olan sınavlarda girilecek programların aradığı "giriş özelliklerini" saptamak ve buna göre düzenleme yapmak hiçbir zaman gündeme gelmemiş, daha çok geçmiş bilgileri sınavan sıralama sınavları yapılmıştır. Bütün bunlar birlikte düşünüldüğü zaman kötü işleyen bir sistemden değil, hiç olmayan bir sistemden söz etmek doğru olmaktadır.

(g) Eğitimde Amaçlar - Hedefler

(i) Genel Kalkınma Planları ve Eğitim Planlaması

Gerek beş yıllık kalkınma planlarına, gerekse yıllık hükümet programlarına bakıldığı zaman, eğitim planlamaları ile bir eşgüdüm sağlanamadığı açıkça görülmektedir. Zaman zaman eğitim ile ilgili sorulara yer veren ve çok genel anlamlarda çözüm önerilerini içeren söz konusu planlamalarda; hemen her zaman eğitim sorunları kendine içkin konular olarak ele alınmış, sektörler arası bir eşgüdümün yansımaları olarak çözüm önerileri gündeme gelmemiştir. Bu olumsuzluğun en açık göstergesi mesleki teknik liselere öğrenci yönelmesi konusunda istenen sonuçların bir türlü alınmamasıdır. Hazırlanan beş yıllık kalkınma planlarında (I. ve II.) ve hemen her hükümet programında öğrencilerimizin yaklaşık %45'inin bu tür okullara yönlendirilmesi hedeflendiği halde, bu oranlara bir türlü ulaşılamamaktadır. Mikro düzeydeki bu sorun makro planlamalarda daha büyük boyutlardadır.

(ii) Çok Yönlülüğün Yitirilmesi ve Bilginin Niteliğinde Dönüşüm

Eğitim bilimcilerin sürekli olarak vurguladığı ve önemi giderek daha çok anlaşılan bir başka olgu da programlarda bulunan derslerin kendi aralarında oluşturdukları "BÜTÜNSELLİK"tir. Bu bütünsellik içinde, tarım dersinin matematik dersinden ya da bir fen deneyinin resim dersinden daha önemli veya önemsiz olduğu iddia edilemez. Çünkü bu değişik alanlarda sürdürülen kuramsal ve uygulamalı etkinliklerin her biri diğerine katkıda bulunmakta, onlara boyut katıp zenginleşmelerini sağlamaktadır. Sonuç olarak öğrencinin bir bütün olarak gelişmesinin pratiği yaratılmaktadır.

Bu tür bir uygulama çocukların gelişmelerinin çok yönlülüğünü ifade eden bir hak durumundadır. Ne var ki daha önce sözünü ettiğimiz kolej sınavları ve bu sınavlara hazırlık telaşı bu çok yönlülük ilkesinin çiğnenmesi sonucunu doğurmaktadır. Tek boyutlu bir nitelik taşıyan bu amaç okul içindeki her tür etkinliği kendi gereklerine endekslemekte, sözü edilen bu yanlış hedef sonucu okulda yapılan her şey, hiçbir bilimsel temele dayanılmadan önem sırasına göre sıralanmaktadır.

Aynı eğilim bilginin niteliğini de dönüşüme uğratmakta, bilgiye de işe yarar-yaramaz ikilemi ile bakılmasına neden olmaktadır. Çünkü sınavlar test yöntemleriyle yapıldığından giderek test sorusu durumuna gelebilecek bilgi ön plana çıkarılmakta; önemi asla bu bilgilerden az olmayan başka tür bilgiler ihmal edilmektedir.

(iii) Süreklilik Kazanan Bir Sorun: Geçiş Dönemi Sorunları

Sistemin bütünlüğü içindeki çatlaklar özellikle kademeler arası geçişlerde önemli sorunlar da doğurmaktadır. Bilindiği gibi derslerdeki öğrenmeler rasgele bir sıra içinde değildirler. Okullardaki öğretme-öğrenme etkinlikleriyle, çeşitli derslerin özel hedefleri arasında yer alan devinimsel beceri, bilişsel yeterlik veya duyuşsal özelliklerin öge veya davranışları öğretilmeye çalışılmaktadır. "Okullardaki öğretme-öğrenme etkinliklerinin ürünü olarak öğrencilere kazandırılmaya çalışılan böyle öge ve davranışlar incelendiğinde bunlar arasında öğretme-öğrenme açısından önemli bazı ilişkiler bulunduğu görülür. Bu tür ilişkilerin başında, böyle öge veya davranışların bazılarının öğrenilmesinin diğerlerinin öğrenilmesine imkan hazırlaması gelir. Bunun yanında, bu öge veya kritik davranışlardan bazılarının öğrenilmesinin diğerlerinin öğrenilmesini kolaylaştırması da söz konusudur ..... söz konusu olan ön öğrenmeler gerçekleşmedikçe, sonraki öğrenmeler gerçekleşemez." (7) Somut ve genel olarak örneklemek gerekirse ilkokuldan çıkan öğrenci ortaokulun gerektirdiği "giriş özellikleri"ne (bilişsel, duyuşsal vb) sahip olmalıdır. Yine ortaokuldan liseye geçen öğrenci

(7) Durmuş Ali Özçelik 1987. Eğitim Programları ve Öğretim. ÖSYM Eğitim Yayınları 8 ANKARA

lisedeki programları takip edebilecek donanıma kavuşmuş olmalıdır. Bütün bu sürecin kesintisiz devam edebilmesi ise programların bütünlük içinde ele alınmasına bağlıdır. Ne var ki daha önce sözü edilen birçok olumsuzluk, geçiş dönemi sorunlarını artırmıştır. Nitekim gerek ilkokullardan ortaokula, gerekse lise kademesine geçişte öğrencilerin başarı yüzdeleri diğer dönemlere göre anlamlı bir fark oluşturacak düzeyde düşüktür. Yıllardır gözlenen bu olumsuzluğa karşın öğrencilerin "giriş özelliklerini" geliştirecek, pekiştirecek düzenlemelerin yokluğu çok ciddi bir olumsuzluk oluşturmaktadır.

(h) Toplumsal Sınıflar ve Fırsat Eşitliği

Bütün bu olumsuzlukların toplum içinde bulunan sınıflar açısından ortaya çıkan sonuçları ise "eğitimde fırsat eşitliği" ilkesini tam bir eşitsizliğe dönüştürmektedir. Çünkü, okula girerken zaten eşit donanımlara sahip olmayan çocukların bu farkları sistemin eleyici, sıralayıcı, etiketleyici tutumundan dolayı giderek artmakta, sonuçta ekonomik statü açısından dezavantajlı olanlar giderek daha gerilerde kalmaktadırlar. Üstelik geride kalanların eksikliklerini giderecek işlevsel mekanizmaların sistem içinde bulunmamasından dolayı, dezavantajlı kesimlerin sistem dışına düşme olasılığı artmaktadır. Üstelik bu olumsuzluk daha önce sözü edilen "koleje hazırlık" gerekçesiyle daha da büyümektedir. Nitekim bugün birçok okulda öğretmen sınıfın önünde koleje hazırlanan öğrencilerle ders yapmakta, arka sıradakilerle ise yeterince ilgilenmemektedir. Bu noktada şu belirtilmelidir ki; uygulamada ortaya çıkan bu çirkinlik sadece pedagojik bir yanlışlık değil, aynı zamanda mevcut sistemin ürettiği ayrımcılığın da bir göstergesidir.

(i) İdari Sistemin İşlevi

Eğitim ile ilgili bütünlüğün sağlanmamasının en ciddi sonuçlarından birisi de organizasyonun yönetimi konusundaki dağınıklığıdır. Bir bütünlük oluşturamayan günlük etkinlikler sonuç olarak idari mekanizmada da bir yetki ve sorumluluk kaosu yaşanmasına neden olmaktadır. Bütünlüğün oluşturulamaması, küçük de olsa günlük her sorunun, bütün ile ilişkili olduğu gerçeğini unutturmamakta, günlük çözümler uygulanmaya çalışılmaktadır. Sonuçta tamamen günübirlik çözümlere dayanan bu kararlar ve uygulamalar kısa erimli olmakta, aynı sorunlarla bir başka düzeyde karşılaşılması engellenememektedir.

(j) Araç-Gereç, Harcamalar

Eğitim öğretim etkinliklerinin sürdürülmesi için gereken mekan ve "araç-gereç" eksiklikleri öğrenci sayılarında büyük artışlar olmamasına karşın yıllardır süren bir rahatsızlık durumundadır. Okulların ihtiyaçlarının karşılanması için sistem içindeki kurumlardan (pratik sanat okullarında masa, sandalye yapımı gibi) yararlanma kararı çok olumlu bir yaklaşımdır. Ancak bu yaklaşımın okul ders araç ve gereçlerinin tamiri ve yapımı konusunu da içerecek tarzda yaygınlaştırılmaması bir olumsuzluktur. Genellikle parasal nedenlere dayandırılan araç-gereç eksiklikleri sorununda bir başka önemli nokta, mevcut paranın nasıl kullanıldığı konusudur. Sürekli olarak maddi yetersizliklerden söz etme alışkanlığı; olan paranın rasyonel kullanılması olgusunun geri planda kalmasına neden olmaktadır. Halbuki bu kaleme ayrılan paranın artırılması kadar önemli olan nokta, harcamalarda eğitim-öğretimde belirlenecek ihtiyaç önceliklerine uygun davranmaktır. Bunun gerçekleşmesi ise amaçların ve giderek hedeflenen davranış değişikliklerinin bir bütünlük içinde belirlenmesine dayanır. Bunlar belirlenmediği için her bir kalem harcamasının getirisinin de muhakemesi yapılamamaktadır.

(k) Yerellik

K.K.T.C. Milli Eğitim Yasası'nın 22(2) maddesinde eğitim-öğretim etkinliklerinde Kıbrıs'ın özelliklerinin göz önüne alınması ve bu özelliklerin programlara dahil edilmesini vurgulayan yasal öngörüler vardır. İlgili maddede;

"Eğitim programlarının düzenlenmesinde ve uygulanmasında, sosyal bilgiler, yurttaşlık eğitimi, pratik beceri ve meslek eğitimi ile gerekli görülen diğer konularda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin özelliklerine ve gereksinimlerine önemle yer verilir ve bu özellik ve gereksinimlere uygun okullar açılabilir" denmesine karşın yıllarca bu konuya ciddi bir biçimde el atılmamıştır. Yerellik konusundaki bu yanlış yaklaşım sadece öğrencilerimizin kendi coğrafyalarını, kendi sosyal sistemlerini, kendi edebiyatlarını, kendi tarihlerini sistemli bir biçimde öğrenmelerini engellemiş, aynı zamanda, eğitim bilimsel açıdan ciddi olumsuzluklar doğurmuştur. Örneğin sosyal bilgiler dersi eğitiminde temel ilkelere biri de şudur: "Ünitelerin işlenmesinde yakından uzağa ilkesine uyulmalıdır. Öğretmen, çocuğa bulunduğu çevreyi incelemekle işe başlamalı ve yakından uzağa, görülenden görülmeyene geçerek onun görüş ve düşünüş ufkunu derece derece

genişletmelidir."⁽⁸⁾ Ne yazık ki bu eğitim bilimsel gerçekler bile göz önüne alınmamış, konuyla ilgili doküman, kitap ve diğer araçların hazırlanmasına gereken önem verilmemiştir.

(k) Rehberlik Hizmetleri

Eğitim kurumlarında gerekli düzenlemeler yapılmadığı zaman öğrenciler arasında çeşitli eğitim-öğretim programlarına hazır bulunmuşluk açısından söz konusu olan seviye farklarını daha da büyüten etkiler bırakabilmektedir. Bu bakımdan herkese eşit davranma anlayışı çoğu zaman eşitsizlikleri meşrulaştırma anlamına gelmektedir. Bundan da öte böyle bir tavır, "her öğrenciye eşit davrandığımız halde, bazı öğrenciler başarısız oluyor" türü bir çıkarıma neden olduğundan çok daha tehlikeli bir olgudur.

Bu olumsuzluğun aşılmasında çeşitli ek ders programları (pekiştirme) yanında kuşkusuz bu konuda en güçlü potansiyele sahip oluşumlardan biri rehberlik hizmetleridir. Rehberlik kurumunun geldiği aşama söz konusu eşitsizlikleri gidermede oynadığı rol itibarı ile birçok ülkede eğitimin vazgeçilmez bir ögesi durumuna gelmiştir. Sorunları diğer ülkelerde yaşanan eğitim sorunlarından hiç de az olmayan ülkemizde, bu konuda özellikle ilkokullar düzeyinde hiç bir ciddi adım atılmaması önemli bir olumsuzluktur. Bu tür bir kurumsallaşma olmadığı gibi öğrencinin mevcut konumunu öğretmene gösterecek, açıklayacak bilgilenme süreçlerinin de yaşanmaması sorunu büyütülmektedir. Nedenler bilinemediğinde ise salt öğrencinin içinde bulunduğu son durum ya da sonuç durum üzerinde yorum yapılabilmektedir.

(l) Özel Eğitim

Engelli çocuklara eğitim veren üç okulumuz bulunmaktadır: Lapta İşitme Engelli Çocuklar Okulu, Girne (Karakum) Zihinsel Engelli Çocuklar Okulu ve Spastikler Okulu.

Lapta İşitme Engelli Çocuklar Okulu 6-18 yaş arası çocuklara eğitim olanağı sunmaktadır. Okulda akademik derslerin yanısıra atelye (tahta işleri) ve el-ışi dersleri de verilmektedir. Okulun kendi içinde yürütmeye çalıştığı etkinlikler okula devam eden öğrencilerin sorunlarına tam anlamıyla karşılık bulmamaktadır. Okulun yatılı ve toplumdan soyutlanmış bir konumda bulunması en büyük sorun olarak durmakta, bu olumsuzluk okula devam eden öğrenci sayısını her geçen gün düşürmektedir. Nitekim içinde bulunduğumuz yılda öğrenci sayısı 13'e düşmüştür. Mezunlara ortaokul deklifine sahip diploma verilmektedir.

Benzer sorunlar Karakum'da bulunan Zihinsel Engelli Çocuklar Okulu için de sıralanabilir. Yine atılı olan bu okulun soyutlanmış konumu bir olumsuzluk oluşturmaktadır. Ancak Lefkoşa'da ikamet eden öğrencilerin günlük olarak evlerine götürülüp, getirilmeleri bir rahatlama sağlamaktadır. Okulda sınıf seviyelerine göre akademik, öz-bakım, atelye ve el-ışi dersleri verilmektedir. 35 civarında öğrencinin bulunduğu ve 6-18 yaş grubundaki çocukların eğitildiği okulda mezun olanlara devam ettikleri eğitim süresini gösteren bir belge verilmektedir.

Lefkoşa merkezde bulunan spastikler okulu çocukların günlük olarak evlerine gidip gelmelerine olanak sağlanması açısından diğer okullara göre daha avantajlı durumda bulunmaktadır. Bu okulda akademik eğitimin yanısıra, öz-bakım dersleri verilmekte ve fizik tedavi olanakları sunulmaktadır. 30 öğrencinin kayıtlı bulunduğu bu okulda yaşanan, yaşanan sorunlardan dolayı bu sayı çoğu zaman onlara düşmektedir.

Sözü edilen okullarımızda ortak olarak yaşanan en büyük sorun çocukların toplumsal yaşamdan soyutlanmış bir biçimde eğitim almalarıdır. Bu sorunu gidermeye yönelik çabalar hep sınırlı kalmış, sistemli bir entegrasyon çalışması geliştirilmemiştir. Öğrencilerin tek tek ayrı ihtiyaçlarına cevap verebilecek "Yönetsel Düzenleme Yaklaşımı" devreye sokulmamış ve zaman içinde sorunlar daha da karmaşık hale getirilmiştir.

(m) Birleştirilmiş Sınıflar

Eğitime ayrılan payın düşük olması, ilkokulların bulunduğu bazı köylerin küçüklüğü vb. nedenlerle birçok okulumuzda eğitim birleştirilmiş sınıflarda sürdürülmektedir. Yıllardır planlandığı halde ilkokulların birleştirilmesi yolu ile merkezileştirmenin gerçekleştirilememesi çeşitli olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Şöyle özetleyebiliriz:

-Birleştirilmiş sınıflarda çeşitli seviye gruplarına aynı anda eğitim ortamı sağlamaya çalışan öğretmenin - seviye gruplarını aynı anda karşılıklı etkileşime sokabilecek programlar da hedeflenmediği için - her öğrenciye ayırabileceği zaman tek bir seviye grubundan oluşan sınıfa göre neredeyse 6'da 1 oranında olmaktadır. Bu durum öğretim açısından olduğu gibi; öğrencilerin çeşitli yanlarıyla ilgilenebilme açısından da geçerli bir olumsuzluktur.

(8) Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, İlkokul 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının kabulü (30 Mayıs 1990), Sayı : 2315, Haziran 1990

- Birleştirilmiş sınıfların bulunduğu okullar, genellikle çok sık öğretmeni değişen yerler olmaktadır.
- Okullara yapılacak çeşitli maddi yardımların aşırı bölünmesi söz konusu olmakta, birim başına maliyet çok yükselmektedir.

(n) Sorunların Çözümünde Tıkanma

Sorunları, işleyiş tarzı ile birlikte düşündüğümüz zaman "Temel eğitim" sistemimizin kelimenin tam anlamıyla bir "verane" görüntüsü vardır. Bu oranda bütünsellik ilkesinden uzaklaşmış, dağılmış, işlevini yitirmiş bir yapının derlenip toparlanmasında en önemli nokta sistem içinde bulunan herkesin katılımı ile çözüm yolları arayıp bulma iken, demokrasi ve katılımcılık anlayışından da sınıfta kalınmış, hantal bir merkezîyetçi yapı devam ettirilmiştir. Kararlar alınırken uygulamadan sorumlu kişilerin görüşlerinden yararlanmayı gerekli görmeyen bir "ben bilirimci" anlayış giderek yerleşmiştir. İlgili olduğu etkinlik konusunda değiştirmeye, iyileştirmeye yönelik hiçbir şey yapamayan insanlar, giderek emredilenleri isteksizce yapma ya da bildiğini okuma biçiminde stratejiler geliştirmiştir. Bunun doğal sonucu da iki yüzlü bir tutumun hemen her kademedeki ilişkilere yansımaları olmuştur.

2. BÖLÜM

I. EĞİTİMDE YENİDEN YAPILANMA VE YENİ ZORUNLU EĞİTİM SİSTEMİ:

a) GİRİŞ

Önceki bölümde yapılan tahliller ve açıklamalar daha çok bir durum tespitidir. Böyle bir saptama yeni bir zorunlu eğitim sisteminin oluşturulması çabasında önemli bir olgudur. Aşağıda detayları ile açıklanacak yeni sistem ise kuşkusuz geçmiş uygulamalardaki yanlışlıkları giderecek bir amaçlar bütünlüğü taşıyacaktır. Fakat yeni sistem salt yanlışların aşılması temeli üzerine inşa edilecek değildir. Çünkü böyle bir tutum geçmiş dönemlerin perspektifine bağlı kalmak gibi bir sınırlılığı ifade ederdi. Halbuki yeni sistem sıfatın tam anlamını ifade edecek biçimde, sırf yeni olmak üzere yeni olmayan, gerçekten farklı perspektifleri, farklı açılımları beraberinde taşıyan bir yapıdadır. Böylesi bir bakış açısıyla gündeme getirilen çeşitli kuramsal ve pratik öğeler eğitim bilimsel bir temelde geliştirilmiş, kendilerinin de bir gün yeni ihtiyaçlar çerçevesinde değiştirilebileceği bilinciyle sisteme sokulmuştur. Çünkü eğitim-öğretim dinamik bir olgular bütünlüğü olarak yeni ihtiyaçlar doğrultusunda değişmelidir. Aşağıda açılımı sunulan sistem Kıbrıs Türk Toplumunun değişen koşullarının ve yeni ihtiyaçlarının gerektirdiği zorunlu eğitim düşüncelerini içermektedir.

b) Zorunlu Eğitim - Genel Çerçeve

“Eğitimde Yeniden Yapılanma” ile birlikte zorunlu eğitim 10 yıl süreli olarak düzenlenmektedir. Bu süre

(i) Anasınıfı Eğitimi

(ii) Temel Eğitim I. Kademe

(1) 1.,2. ve 3. sınıflar

(2) 4. ve 5. sınıflar

(iii) Temel Eğitim II. Kademe (6.,7. ve 8. sınıflar)

(iv) Lise Temel Sınıf (Lise I. sınıf) olarak düzenlenmektedir. Böylece 10 yıllık zorunlu eğitim çağı, o yılın 31 Aralık gününden önce 5 yaşını tamamlayan çocukların 15 yaşına kadar süren eğitim ve öğretimlerini kapsamaktadır. Bu yeni düzenleme ile birlikte bir yandan içerikle ilgili (detayları ileriki bölümlerde aktarılacaktır) diğer yandan da zorunlu eğitimin yapısı ile ilgili değişiklikler yapılmaktadır. Söz konusu değişikliklerle birlikte,

- anasınıfı eğitimi zorunlu eğitim kapsamına alınacaktır ;

- lise I. (lise temel) sınıflar zorunlu eğitim kapsamına alınacaktır;

- zorunlu eğitim süreci boyunca öğrencilerin zorunlu yönelmelerine sebep olan bütün sınavlar kaldırılacaktır;

Zorunlu eğitim sürecinde, sınıflar ilerledikçe programlar - herkesin tercihlerine, ilgilerine cevap verecek biçimde - homojenlikten heterojen bir niteliğe dönüşecek, bir yanda tek tek bireyler, diğer yandan bölge özelliklerine de hitap edebilen seçmeli dersleri içerecektir.

Anasınıfı eğitimi bir yandan ilgili yaş grubunun en sağlıklı biçimde eğitilmesini gerektiren etkinlikleri sunarken diğer yandan da temel eğitimin gerektirdiği giriş özelliklerini kazandıracaktır.

İlkokul ve ortaokulların eğitim programlarını bir bütünlük içinde birleştiren “temel eğitim” ise detayları ileriki bölümlerde aktarılacak programlar ile öğrencilerin, sosyal, psikolojik ve beceri açısından bir bütünlük içinde geliştirilmelerini hedefler. Sosyo-ekonomik olarak farklı çevrelerden gelen çocukların bu konumlarını dikkate alarak herkesin yetenekli ve yeterli olduğu temel felsefesi ile, gereken her türlü düzenlemeyi içerir.

Lise I.'inci sınıflar “çok amaçlı okullar” biçiminde yapılandırılacak, lise eğitiminin “temel sınıflar”ı olarak düzenlenecektir.

Bu kademe zorunlu eğitim kapsamına alındığından, her öğrencimizin devam etmek durumunda oldukları sınıflardır. Çok amaçlılık çerçevesinde değişik alanların gerektirdiği giriş özelliklerini pekiştiren dersleri de içeren bu sınıflar bir yerde hazırlık sınıfı işlevi göreceklerdir. Öğrencilerimizin lise düzeyindeki

okullaşma oranını %100'lere taşıma amacını da içeren bu yeni uygulama ile 15 yaşından önce herhangi bir mesleki nitelik kazanmadan sistem dışına çıkmalar engellenebilecektir. Yeni sistem ile yapılan her tür teşvik edici düzenlemeye karşın sistem dışına çıkmaya kararlı öğrencilerimize en az bir alanda temel mesleki beceri kazandırmayı hedefleyen programlar devreye konmaktadır. Bu uygulama ile belirtilen amaca hizmet edecek okullar kurulmakta ve bu okulların amaçları, işleyişi bir yönetmelik ile düzenlenmektedir. Hazırlanan bu yönetmeliğin 11. maddesinde de belirtildiği gibi;

“Bir öğrenci temel eğitim sonunda örgün eğitim sistemi dışına çıkmaya karar verirse, kendisine ilgi duyduğu mesleki bir alanda bilgi ve beceri kazandıracak asgari bir yıl süreli bir eğitim programına devam etmek ve zorunlu eğitim yaşını doldurmak durumundadır.” (Ek 3: Çokamaçlı Teknik Lise Yönetmeliği).

Ancak lise düzeyinde her zaman bütün öğrencilere yatay geçiş olanağı bulunmaktadır.

(c) Okulöncesi Eğitim (Anasınıfları)

Bilindiği üzere anasınıfları gerek ilkokul bünyesinde gerekse özel sektör tarafından sağlanan mekânlarda eğitimlerine devam etmektedirler. Bu çağdaki okullaşma oranları yüzde doksanların üzerinde olmasına karşın, ortada sistemli eğitimin sürdürülmesini sağlayacak programın olmaması ve sağlıklı bir denetimin yapılamaması en büyük olumsuzluktur. Bir diğer olumsuzluk ise zorunlu olmamasından dolayı bu dönemde okula devamsızlıkların zaman zaman çok yüksek oranlara çıkmasıdır. Yeni sistemle birlikte zorunlu eğitimin bir parçası haline getirilen anasınıfları bir yandan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti genelinde (özel veya resmi okullarda) uygulanacak eğitim bilimsel temelde hazırlanmış bir programa kavuşurken; diğer yandan da devamsızlık sorununu ortadan kaldırmabilecektir. Öngörülen anasınıfı programı ile şu amaçlar gerçekleştirilmeye çalışılacaktır:

Öğrencinin,

- Sağlıklı büyümesi, dengeli ve uyumlu bir kişilik geliştirmesi,
- Duygusal ve sosyal açıdan olgunlaşması,
- İçinde yaşadığı toplumun kurallarını tanıması ve benimsemesi,
- Zihinsel yönden gelişmesi,
- Çevresindeki olayları; algılama, ilgili kavramları oluşturma, sözel olarak anlatma, belleğe yerleştirme, hatırlama, düşünme ve karşılaştığı problemleri çözme yeteneği kazanması,
- Her türlü etkinlikte yaratıcılığını kullanmayı öğrenmesi,
- Türkçe'yi anlama ve iyi kullanma yeteneği kazanması,
- Temel eğitime hazırlanması.

Bu amaçlar Milli Eğitim Yasası'nda belirtilen “Okulöncesi Eğitim”in ;

- (1) Çocukların beden, zihin ve duyu yönlerinden gelişmesini, iyi alışkanlıklar ve yararlı beceriler kazanmasını sağlamak,
- (2) Çocukları her yönden ilköğretime hazırlamak,
- (3) Elverişsiz çevre ve aile koşullarından gelen çocuklara uygun bir yetişme ortamı yaratmak,
- (4) Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak, biçiminde dile getirilen "Amaç ve Görevlerine" uygun olup uygulamada sunulacaklar konusunda daha somut hedefleri göstermektedir.

Anasınıfı Eğitimi İlke ve Esasları:

- (1) Anasınıfında tam gün eğitim yapılması esastır. Ancak fiziki kapasite, öğretim elemanı eksikliği gibi nedenlerle yarım gün eğitim yapılması durumunda etkinlikler buna göre düzenlenir.
- (2) Anasınıflarında bir gruptaki çocuk sayısı 20'den fazla olamaz. Öncelikle 5 yaşını dolduran çocuklardan oluşturulacak grupların öğrenci sayısının 20'den az olduğu durumlarda 4 yaşını doldurmuş olanların da anasınıfına kabul edilmesi uygulamasına devam edilir. Çocuk sayısının belirlenen rakamdan fazla olduğu durumlarda olanaklar yaratılarak ikinci grup oluşturulmaya çalışılır.
- (3) Görme, işitme ve benzeri engelleri saptanan çocukların, sağlık muayenesinden geçirilmesi için aile ile işbirliği yapılarak gerekli önlemler alınır.
- (4) Çocukların uyumu konusunda ortaya çıkacak sorunlar, çeşitli davranış bozuklukları, zamanında gözlemlenerek, konunun niteliğine göre ilgili kurumlarla, kişilerle temasa geçilir.

- (5) Anasınıfına başlayan çocukların farklı koşullardan geldikleri göz önünde bulundurularak aralarında ayırım yapılmamalı, tümüne gereken ilgi, şefkat ve sevgi gösterilmelidir.
- (6) Çocuklara eşit davranılmalı fakat eğitimde kişisel farklılık da göz önünde bulundurulmalıdır.
- (7) Eğitim etkinlikleri yürütülürken çocukların kişiliklerini zedeleyici, baskı ve kısıtlamalara yer verilmemelidir. Ceza verilmemelidir.
- (8) Çocuklar arasında zedeleyici etkiye sahip rekabet ilişkileri engellenir, her etkinlikte yarışma yerine birlikte gelişme, geçme-geçilme duygusu yerine paylaşma bilincinin gelişmesi teşvik edilir.
- (9) Anasınıfında sürdürülecek bütün etkinliklerde okul-aile işbirliği esastır.
- (10) Çocukların sağlıklı biçimde gelişmeleri için yeterli ve dengeli beslenmeleri ile ilgili olarak aile ile işbirliğine gidilir ve gerektiği yerde ortak önlemler alınır.
- (11) Çocukların beden, hareket, zihin, dil, duygu ve sosyal yönden yeteneklerine göre gelişmelerini sağlayacak eğitim ortamı sağlanmalıdır.
- (12) Eğitim etkinlikleri düzenlenirken çocukların yaşları, ilgi ve ihtiyaçları ile okulun ve çevrenin olanakları göz önünde bulundurulmalıdır.
- (13) Eğitim ve öğretim planlı-programlı olmalıdır. Program konularının ele alınışı ve işlenişi çocuklarda yaratıcılığın gelişmesini ve yaparak-yaşayarak öğrenmelerini sağlayıcı nitelikte uygulanmalıdır.
- (14) Eğitimde, doğacak fırsatlardan yararlanılmalı, kazandırılacak değerlerin çocukların kendi deneyimlerine dayandırılmasına önem verilmelidir.
- (15) Anasınıflarında gerçekleştirilecek etkinliklerin istenilen amaçlara ne oranda ulaşıldığı her yıl sonunda bir rapor biçiminde yazılacaktır. Her rapor, uygulamada karşılaşılan olumluluk ve olumsuzluklarla ilgili olarak bir geri bildirim işlevini yerine getirecek, yeni düzenlemelere ışık tutacaktır.

Alt Amaçlar-Hedefler

Amaçlar 4 grupta ele alınır.
4-6 yaş grubu çocukların:

1- Beden ve hareket gelişimi ile ilgili amaçlar:

- a) Büyük kaslarını kullanabilme,
- b) Küçük kaslarını kullanabilme,
- c) Dengeli hareket edebilme,
- d) El-göz koordinasyonunu sağlayabilme.

2- Sosyal ve duygusal gelişim ile ilgili amaçlar:

- a) Kendine güvenebilme, özgürce hareket edebilme,
- b) Çevresindekilerle sağlıklı ilişkiler kurabilme,
- c) Yardımlaşma, paylaşma, dayanışma, işbirliği gibi sosyal yaşamın özelliklerini kavrayabilme,
- d) Duygularını ifade edebilme,
- e) Kendi yeteneklerinin ve yetersizliklerinin farkına varabilme,
- f) İhtiyaç duyduğu zaman yetişkinden yardım isteyebilme,
- g) Değişik durum ve ortamlara kendini uyarlayabilme,
- h) Temel alışkanlıkları kazanarak, kendi kendine yeterli olabilme,
- i) Toplumsal kurallara uygun davranabilme.

3- Zihin gelişimi ile ilgili amaçlar:

- a) Çevresindeki olayları algılayabilme,
- b) Kavram oluşturabilme,
- c) Belleğine yerleştirme ve hatırlayabilme,
- d) Olaylar ve nesnelere arasında ilişki kurabilme,
- e) Belli bir nesne ve uyarıcı üzerine dikkatini toplayabilme,
- f) Düşünme ve problem çözebilme.

4- Dil gelişimi ile ilgili amaçlar:

- a) Söylenenleri yapabilme,
- b) Yeni öğrendiği sözcükleri diline yerleştirebilme,
- c) Akıcı konuşabilme,
- d) Tutarlı konuşabilme,
- e) Anlamlı konuşabilme,
- f) Tartışmalara katılabilme.

Bu amaçlar doğrultusunda uygulanacak etkinlik grupları:

ETKİNLİK GRUBUNUN ADI	ÖRNEK ETKİNLİKLER	DESTEKLEDİĞİ GELİŞİM ALANI
Açık Hava Etkinliği	- Bahçe oyuncakları ile oynama. - Tırmanma vb.	- Büyük kas ve küçük kas gelişimi. - Dengeli hareket edebilme.
Serbest zaman etkinliği	- Oyun köşelerinde özgürce oynama. - Evcilik köşesi - Blok köşesi	- Duygusal-sosyal gelişim - Beden-hareket gelişimi - Zihinsel gelişim
Dil gelişimiyle ilgili etkinlikler	- Masal dinleme ve anlatma. - Eksik cümle tamamlama.	- Dil gelişimi - Sosyal-duygusal gelişim
Müzik etkinlikleri	- Şarkı söyleme - Müzikli oyun	- Dil gelişimi - Beden-hareket gelişimi - Sosyal-duygusal gelişim
Yaratıcı etkinlikleri	- Boyama - Kesme yapıştırma - Hamur	- El-göz koordinasyonu - Küçük kas gelişimi - Zihinsel gelişim - Sosyal-duygusal gelişim
Bilişsel etkinlikler eğitim programındaki konu ve kavramların pekiştirilmesi	- Test çalışmaları - Kart oyunları	- Zihinsel gelişim - El-göz koordinasyonu - Dil gelişimi - Küçük kas gelişimi
Doğa ve fen bilimleri etkinlikleri	- Deney yapma (Buzun erimesi). - Tohum çimlendirme.	- Zihinsel gelişim - Dil gelişimi
Geziler ve konuklar eğitim programındaki konularına uygun olarak düzenlenmesi	- Trafik haftasında okula trafik polisi gelmesi.	- Sosyal-duygusal gelişim - Dil gelişimi - Zihinsel gelişim

Etkinlik grubunun, etkilediği gelişim alanları seçilen örnek etkinliklere göre değişim gösterdiğinden, sadece başlıca etkilediği gelişim alanları belirtilmiştir.

Yarım Günlük Anasınıfı Eğitim Programı:**Saatler**

08.00

08.00-08.30

08.30-08.45

08.45-09.15

09.15-09.35

09.35-10.00

10.00-10.30

10.30-10.45

10.45-11.05

11.05-11.35

11.35-12.05

12.05-12.30

12.30-12.45

12.45-13.00

Etkinlikler

Okula geliş

Serbest zaman etkinliği

Serbest resim

Temizlik hazırlanma

Günlük programdaki konu ve kavramın işlenmesi

Açık hava etkinliği veya sınıf içi hareketli oyun

Beslenme

Dil gelişimi ile ilgili etkinlikler

Yaratıcı etkinlik

Temizlik toparlanma

Açık hava etkinlikleri veya sınıf içi hareketli oyun

Beslenme

Bilişsel etkinlik

Serbest zaman etkinliği

Müzik etkinlikleri

Günün değerlendirilmesi

Eve dönüş

Anasınıfı eğitiminde örnek üniteler:

Ünite düzeyinde çok somut olarak öğrencilerde hedeflenen davranış değişikliği belirtilmelidir.

Örnek Ünite: Evimiz ve Allemiz**AMAÇ 1- Evin özelliklerini kavrayabilme****DAVRANIŞLAR**

- Kendi evi ile diğer evlerin dış görünüşlerini kıyaslama.
- Kendi evi ile diğer evlerin iç bölümlerini kıyaslama.
- Evinde bulunan eşyanın ne işe yaradığını söyleme.
- Evinin nasıl ısıtıldığını söyleme.

AMAÇ 2- Aile ve yakın çevredeki kişileri tanıyabilme**DAVRANIŞLAR**

- Ailenin fertlerini tanıma,
- Aile fertlerinin ne iş yaptığını söyleme,
- Akrabalarının kimler olduğunu söyleme,
- Komşularının kimler olduğunu söyleme,
- Kendi ailesinde bulunan fertlerle diğer ailelerdeki fertleri kıyaslama.

AMAÇ 3- Ailedeki değişiklikleri kavrayabilme**DAVRANIŞLAR**

- Aileden ayrılan kişilerin ayrılış nedenlerini açıklama,
- Aileye yeni katılan kişilerin kimler olduğunu ve katılış nedenini açıklama.

d) Temel Eğitim**(I) Bütünlük, İlkeler ve Genel Nitelikler****(1) Bütünlük**

Temel Eğitim, 10 yıla çıkarılan zorunlu eğitim süresinin anasınıfından sonraki 8 yılını oluşturmaktadır. Bu yeni sistemle birlikte ilk, orta ve lise I'inci sınıflar bir bütünlük içerisinde birleştirilecek, süreç içinde uygulanacak programlar bu sistem bütünlüğüne göre hazırlanacaktır. K.K.T.C. Milli Eğitim Yasası'nda belirtilen eğitimin genel amaçları, temel ilkeleri, doğrultusunda hazırlanan ve önceki bölümlerde belirtilen temel eğitimin amaçları, esasları; temel eğitimde sürdürülecek etkinliklerin hedeflerini de göstermektedir.

- Temel eğitim; anasınıfı eğitiminden sonraki eğitim kademeleri olan ilkokul ile ortaokulu birleştirecek biçimde 8 yıl olarak düzenlenecektir.
- Temel eğitim çeşitli açılardan bir bütünlük taşıyacaktır.
  - Anasınıfından zorunlu eğitimin sonuna kadar olan eğitim sürecinde düzenlenecek bilgi ve etkinlik şartları ile "geçiş dönemi sorunları" üreten anasınıf, ilkokul ve ortaokul parçaları bir bütünlük içinde birleştirilir.
  - Programların içeriği yakından uzağa ilkesi çerçevesinde yerel (local), ulusal (national), bölgesel (regional) ve uluslararası (international) olmak üzere birbirini tamamlayan yoğunlaşma kategorilerine göre düzenlenir. Bunlar bir bütünlük oluşturur.
  - Kafa ve kol emeği, zihinsel çalışma ile bedensel çalışma birbirinden ayrılmaması gereken etkinlik alanlarıdır. Programların süreleri ve içerikleri bu ilkeye zarar vermeyecek bir bütünlük oluşturacak biçimde düzenlenir.

- iv) Kuramsal ve uygulama çalışmaları birbirini zenginleştirici biçimde bir bütünlük oluşturur.
- v) Temel eğitim sırasında devreye konacak öğrenciyi tanıma, öğrenciyi değerlendirme, öğrenciyi yöneltme etkinlikleri belli noktalarda yapılacak katı ölçmelere değil, sürecin bütününe yayılacaktır. Anaokuldan itibaren her çocuğun yetenekli olduğu düşüncesi ile bütün çocukların yeteneklerini geliştirmelerine, anlamalarına ve tanımalarına olanak sağlayacak ortamlar hazırlanacaktır. Buralardan alınacak bilgiler kopuk kopuk veriler değil, çocuğun dokuz yıllık gelişimi ile ilgili tabloyu ortaya koyacak bir bütünlük taşıyacaktır.
- vi) Temel eğitim her ne kadar homojen temel bilgi ve becerileri kazandırma gibi bir işleve sahip ise de; her bireyin biricikliğini kabul eder. Dolayısıyla bireysel farklılaşmalara tahammül gösteren bir esnekliğe sahip olmalıdır. "Yavaş öğrenenleri"; "özürlüleri" sistem dışına atmayan; sorunları sistem içinde çözmeye çalışan, entegre edici bir yapıda olacaktır.

(2) İlkeler :

Zorunlu eğitim, 17/1986 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Yasası'nda belirtilen;

- Genellik ve eşitlik,
- Toplumun gereksinimleri ve bireyin yetenekleri,
- Yöneltilme, geliştirme ve başarı,
- Zorunlu eğitim ve öğretim hakkı,
- Fırsat ve olanak eşitliği,
- Süreklilik,
- Her yerde eğitim,
- Karma eğitim,
- Bilimsellik ve çevresellik,
- Planlılık,
- Atatürk ilke ve devrimleri ile Atatürk milliyetçiliği,
- Ulusal ahlak ve kültürün geliştirilmesi,
- Türk dili ve yabancı dil öğretimi,
- Laiklik ve din kültürü eğitimi,
- Demokrasi bilincinin geliştirilmesi,
- Okul ile ailenin işbirliği,
- Uyumluluk,
- Eğitim etkinliklerinin yürütülmesi;

temel ilkeleri doğrultusunda sürdürülür. Bu genel nitelikteki ilkeler ile uygulamalar arasındaki boşluk giderek somutlaşan ara ilkeler ile doldurulmalıdır. Böylece temel ilkeler ile tek tek sınıflarda uygulananlar arasında bir tutarlılık olup olmadığı da gözlenebilecek, denetlenebilecektir. Bu görüşten hareketle aşağıdaki "**Temel Eğitim İlkeleri**" belirlenir.

Bu ilkeler ile öğrencinin;

- Çok yönlü gelişiminin desteklenmesi sağlanır,
- Toplumun devamlı olarak değiştiğini kavraması, bu değişmeyi kendi istemleri doğrultusunda daha güzele doğru geliştirme sorumluluğu verilir,
- Demokrasi anlayışını okul içinde ve dışında yaşayarak özümsemesi sağlanır,
- Bilim ve teknolojinin toplumsal ilerleme ve uygarlık alanındaki rolünü kavraması sağlanır,
- Bilimsel gelişme yeteneği geliştirilir,
- Beden ve ruh sağlığını koruyucu tedbirleri bilmesi ve bunları kullanma alışkanlığı kazandırılır,
- Kendi ilgi ve eğilimlerini deneyerek görme, tanınması sağlanır,
- Sağlıklı bir eleştirel düşünme yeteneği kazanmaları sağlanır,
- Sanat ve estetik alanında bilinç geliştirmesi teşvik edilir,
- Bedensel ve zihinsel konumu ne olursa olsun her özellikteki bireylerle birlikte yaşaması teşvik edilir,
- Ekonomik problemlerin özelliklerini bilmesi ve bunların diğer yaşama alanlarıyla bağlantılarını kavraması,
- İş hayatına uyum sağlayacak temel bilgi ve becerileri kazanması,
- Ülkesinin doğal ve kültürel öğelerini koruma, değerlendirme ve geliştirme bilincini kazanması sağlanır,

- Kendi ülkesini, yöresini, bölgesini ve dünyasını tanıması,
- Bir çalışma, eğitim-öğretim alanına bilinçli biçimde yönelmesini sağlayacak bilgilenme süreçlerini yaşaması,
- Başkaları ile birlikte uyumlu yaşama, çalışma, paylaşma alışkanlığını kazanıp, kendinin gelişmesinin koşulunun başkalarının da gelişmesi olduğunu kavraması,
- İnsanlar arasındaki görüş ve duyuş farklılıklarını hoşgörü ile karşılaması sağlanır.

Temel eğitimin biçimi ve içeriği bu ilkeler bütünlüğü tarafından belirlenmektedir. Bir başka deyişle aşağıda açıklımı yapılacak "zorunlu eğitimin içerik ve etkinlik kategorileri" , "değerlendirme, yönlendirme ve öğrenci akışı", "öğretim elemanları", "okul binaları", "organizasyon" ve "teftiş" konularındaki yeni düzenlemeler, sözü edilen ilkelerin ışığında gerçekleştirilmiştir.

(3) Genel Nitelikler

- Temel eğitim bir bütündür ve yapay bölünmelere gidilmemelidir. Ancak, eğitilenlerin bireysel ayrıcalıklarına ve yaşlarına göre bütünlük içinde değişik eğitim programları uygulanabilir.
- Temel eğitim süresince eğitilenlerin yeteneklerinin gelişmesi koşullarının onlara sunulması esastır. Çağ çocuklarının sağlıklı tercihler yaparak ilerleyebilmeleri için, onlara farklı alanları ve kendilerini tanıma olanakları sunulmalıdır. Tanımadaki, öğretmen gözlemlerinden ve hazırlanacak tanıma araçlarından da yararlanılmalıdır. Süreçlerine ilişkin bilgiler öğrencinin dosyalarına işlenmelidir. Yıllık gelişime ilişkin bilgiler çocukların yönelmesinde önemli ipuçları verebilecektir.
- Eğitilenler, temel eğitim boyunca değişik alanlarda kendilerini deneyerek tanıyabilmelidirler. Bu amaçla, temel eğitim programlarının zenginleştirilmesi ve türlendirilmesi sağlanacaktır.
- Temel eğitim çağındaki çocukların tümü, zorunlu eğitimin gereği olarak temel eğitim bilgilerini almak durumundadırlar. Ancak özel eğitimi gereksinen, özel korunmayı gerektiren ve benzeri bireysel ayrılıkları olan çocuklar için, temel eğitim bütünlüğü içinde ayrı programlar hazırlanacaktır.
- Temel eğitim, mevcut olanaklara karşın hala üst öğretime gidemeyecek çocuklara bir mesleğe hazırlanma olanağı verecektir. İş eğitimi ile değişik alanlarda beceri kazanacak çocuk sistem dışına çıkarken belli bir donanıma sahip olacaktır. İşe, mesleğe, tekniğe yönelik eğitim temel eğitimin 4. yılından itibaren gittikçe artan oranda sağlanacaktır.
- Özellikle temel eğitim kademesinde "yakından uzağa" ilkesini uygulamak büyük önem taşır. Bu bakımdan temel eğitimde öğretmenler çocuklara buldukları çevreyi incelemekle işe başlamalı ve yakından uzağa, görülenden görülmeyene geçerek onların görüş ve düşünüş ufuklarını derece derece genişletmelidirler.

(ii) İçerik ve Etkinlik Kategorileri

Yukarıda belirtilenler doğrultusunda temel eğitim yaş gruplarının özellikleri dikkate alınarak üç kategori olarak ele alınır. Bu kategoriler;

- (a) 1. 2. ve 3. sınıflar
- (b) 4. ve 5. sınıflar
- (c) 6. 7. ve 8. sınıflardır.

1,2 ve 3. sınıflarda temel bilgi ve beceri (okuma, yazma, matematik, iş bilgisi, hayat bilgisi); 4. ve 5. sınıflarda genel bilgi ve beceri; 6. 7. ve 8. sınıflarda ise genel kültür, özel alan dersleri ve seçimlik derslere yer verilecektir.

Temel Bilgi ve Beceri Dersleri ; İlkokul 1., 2. ve 3. sınıflardaki öğrencilerin henüz çok spesifik olarak ayırımı sokulmamış derslerini içerecektir. Bunlar ;

- Türkçe
- Matematik
- Hayat Bilgisi
- Resim- İş
- Beden Eğitimi
- Müzik
- Çevre, Sağlık, Trafik
- Ülkemi Tanıyorum

Dersleridir.

Genel Bilgi ve Beceri Dersleri : 4. ve 5. sınıflarda alınan derslere göre daha çok ayrılaşmış programları içeren derslerdir.

- Türkçe
- Matematik
- Sosyal Bilgiler
- Fen Bilgisi
- Resim - İş
- Müzik
- Beden Eğitimi
- Çevre, Sağlık, Trafik

Seçimlik Dersler: Temel eğitimin ikinci kademesinden başlayarak sunulan bu tür derslerle öğrencilerin değişik alanları tanımaları, kendilerini diledikleri alanlarda geliştirmeleri; sınamaları olanaklarının sunulması amaçlanmıştır. Bu dersler arasında öğrencilerin eksikliklerini gidermelerine yönelik pekiştirici dersler ve düşünülen mezuniyet alanlarına yönelik alan giriş özelliklerini geliştirici dersler de bulunacaktır. Böylece, geliştirme, tanıma, pekiştirme, yönelme süreçleri bir bütün olarak düşünülmekte ve eğitime yayılmaktadır.

Temel eğitimin 4. sınıfından başlayarak sanayiye, tarıma, ticarete, ev ekonomisine (beslenme, besin hazırlama vb.) yönelik eğitim yapılacaktır. İş eğitimi ile öğrenciler becerilerini geliştirme şansına sahip olacaklar, bir yandan çok yönlü gelişme (zihinsel ve bedensel gelişimin bütünlüğü) süreçlerini yaşarken; diğer yandan da yönelmeleri durumunda ilgili üst eğitim kurumlarına hazırlanabileceklerdir.

(iii) Ölçme-Değerlendirme ve Öğrenci Akışını Düzenleyen Kurallar

(1) Temel Eğitime Giriş

Zorunlu eğitim içinde ilerleyişte herhangi bir sınav uygulanmaz. Çağ nüfusunu oluşturan çocuklar Zorunlu Eğitim Tüzüğü gereğince zorunlu eğitime devam ederler. 17/1986 sayılı Milli Eğitim Yasasının 49. ve 70. maddelerine dayanarak hazırlanan Zorunlu Eğitim Tüzüğü, yeni eğitim sisteminin öngördüğü gibi anasınıflarını da kapsayacak biçimde yeniden düzenlenerek 5 yaşından itibaren zorunlu eğitimin başlaması sağlanır. Bununla ilgili olarak Zorunlu Eğitim Tüzüğü'nün "kız ve erkek ayırımı yapılmaksızın, zorunlu eğitim çağındaki her yurttaş için bir okula devam etme bir hak ve ödev olup, zorunludur" diyen 5. maddesi ve "Her veli, vasi ya da aile reisi, zorunlu eğitim çağındaki bulunan çocuğunu zamanında ilgili okullara kaydettirmekle yükümlüdür" diyen 8. maddesi, diğer ilgili maddelerle birlikte aynen korunur. "Zorunlu eğitim çağı, o yılın 31 Aralık gününden önce 6 yaşını tamamlayan çocukların on beş yaşını dolduruncaya kadar süren eğitim ve öğretimlerini kapsar" biçimindeki 6. madde ise "Zorunlu eğitim çağı, o yılın 31 Aralık gününden önce 5 yaşını tamamlayan çocukların on beş yaşına kadar süren eğitim ve öğretimlerini kapsar" biçiminde değiştirilir.

Okula herhangi bir seçme yapılmaksızın alınacak öğrenci evreninde temel eğitimlerini alamayacak veya özel eğitim gerektirecek derecede özürlü olan çocuklar da bulunabilecektir. Bu özellikleri taşıyanların tanınması için girişte yapılacak çok katı bir ölçmenin çok güvenilir olduğu söylenemez. Bu nedenle özel eğitim gerektiren çocukların okulda gözlemlerle ve çeşitli araçlarla taranmasına önem verilecektir. Bütün bu süreçler içinde çocuklar ihtiyaç duyuldukça özel eğitim programlarına geçirilecekler; bu uygulama bütün zorunlu eğitim süresince devam ettirilecektir. Ancak ileride daha detaylı olarak da aktarılacağı gibi, temel felsefe, bu konumdaki çocukların bilimsel çerçevede entegre edilmesidir. Hiçbir çocuk özelliklerinden dolayı yaş gruplarından tamamen kopararak eğitim almak zorunda bırakılmamalıdır.

(2) Öğrencilerin Okul İçinde İlerleyişleri - Giriş Sınavlarının Kaldırılması

Temel eğitim sistemine ait bütün sınıflarda sınıf geçme sistemi uygulanacaktır. Çünkü bu devrede sınıf bir bütündür ve öğrencinin tüm olarak olgunlaşması esastır. Dersler birbirine yoğun geçişleri olan bir yapıdadır ve öğrencinin spesifik bir dersi benimsemesinden çok genel düzeyi önem taşır.

Milli Eğitim Yasası'nın 9. maddesinde şu maddeler vardır: 9(3) "Zorunlu eğitim çağındaki yaş gruplarından kopmadan eğitim görmesi esastır. Ancak, bu durum üstün yetenekli çocukların ileri öğrenimden

yararlanmasını engellemez." 9(4) "Zorunlu eğitim çağında sınavların amacı, öğrencilerin öğrenim seviyelerini ve başarı durumlarını saptamak ve öğretimi değerlendirmektir."

Yeni eğitim sistemi ilgili bu maddelere boyut getirerek herkesin yetenekli olduğunu kabul etmekte programları ona göre düzenlemektedir. Temel eğitim, öğrencinin herhangi bir dersten başarısızlığına bakılarak eleneceği bir dönem değil, programda öngörülen bütün derslerin ve ders dışı eğitici çalışmaların ortak katkısı ile bir bütün olarak yetiştirileceği bir dönem olarak kabul edilir. Dolayısıyla öğrencinin yıllık başarısı her dersten ayrı ayrı değil, tüm derslerde ve ders dışı eğitim çalışmalarındaki durumu sınıf veya branş öğretmenleri tarafından yapılacak yazılı, sözlü ve uygulamalı sınavlar, ödev ve projeler ile bir bütün olarak saptanır. Başarılı öğrenciler doğrudan bir üst sınıfa geçirilir. İstenen hedeflere ulaşma konusunda yetersizlikler gösteren öğrenciler ek pekiştirme dersleri ve gerekli diğer yardımlarla istenen düzeye getirilirler. Yapılan her tür düzenlemeye karşın hedeflenen noktalara ulaşma konusunda açık yetersizlikleri görülen ve bir üst sınıfta büyük güçlüklerle karşılaşacaklarına kanaat getirilen ve buldukları sınıfta bir yıl daha devam etmeleri yararlı görülen öğrencilerin sınıf tekrar etmelerine

(a) 1 - 5 sınıflarda; OKUL MÜDÜRÜ, SINIF ÖĞRETMENİ VE ÖĞRENCİ VELİSİ

(b) 6. 7. ve 8. sınıflarda; OKUL YÖNETİMİNCE VELİNİN de görüşü alınarak okul müdürünün veya görevlendireceği MÜDÜR YARDIMCISININ başkanlığında şubede dersi olan ÖĞRETMENLER tarafından karar verilir.

Ülke genelinde bir standardizasyon sağlamak için, sınıf geçme konusunda Bakanlık kriterler geliştirir.

Çocukların ilgi, yetenek ve becerilerinin farklı olduğu ve bu yaşlarda ayrıma gidilmesi gerektiğini iddia eden anlayışlar reddedilerek bütün çocukların eğitimlerini sürdürmeleri sağlanır. Bundan ayrı olarak öğrencilerin sözde yeteneklerine ve ilgilerine göre ayrı sınıflarda eğitim görmeleri uygulamasına da son verilir.

Yukarıda anlatılan ve temel eğitim sınıfları arasında "öğrenci geçişi"ni düzenleyen kurallar uygulanacağından sistem içinde geçişleri sınırlayan tüm sınavlar uygulamadan kaldırılır. (Kolejlere Giriş ve Fen Lisesine Giriş Sınavları) Bir başka deyişle 8 yıllık temel eğitim boyunca hiçbir giriş sınavı uygulanmaz. Temel eğitimin ikinci kademesini oluşturan 6, 7 ve 8. sınıflara (eski ortaokul) girişte başvuranlarda sadece 5. sınıfı bitirmiş olma koşulu aranır.

(3) Ölçme ve Değerlendirme

Ölçme ve değerlendirmede temel yaklaşım yeteneklerin seçilmesinden çok, öğrencilerin yeteneklerinin ve başarılarının geliştirilmesi olacaktır. Değerlendirme, öğrenme kapasitesini geliştirmek ve başarıyı artırmak amacıyla eğitimin tamamlayıcı bir ögesi olmalıdır. Okullarda verilmekte olan her dersin her ünitesi ile ilgili öğrenmeleri izleme testleri uygulanacak, bu testin sonuçlarına göre eksikleri tamamlama, yanlışları düzeltme çalışmaları yapılacaktır. Bu çalışmalar daha önce sözü edilen pekiştirme dersleri açısından da ışık tutucu olacaktır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun üniteyi tam öğrenmesi sağlanacak, bu yol başarıyı artırmada etkili yaklaşımlardan biri olarak ele alınacaktır.

Bu genel görüşlerden hareketle;

- Derslerin öğrenim programları hazırlanırken, dersin özel hedefleri, bu hedeflere erişmiş olanları diğerlerinden ayıran kritik davranışları açıkça bilinecektir.
- Bir derste başarılı sayılmanın koşulu daha önce, ölçüt ile ilgili olarak belirtildiği gibi dersin niteliğine göre belirlenmelidir. Temel derslerde "tam öğrenme" sayılabilecek bir düzeyde (%75-%85) öğrenme esas alınacaktır.

(4) Öğrenci Başarısının Belirlenmesi ve Rapor Edilmesi

Önceki bölümde belirtilen ölçme ve değerlendirme ilkeleri ışığında öğrenci başarısı şöyle belirlenir.

- (a) Bir ders yılı, birbirini tamamlayan iki kanaat döneminden oluşur.
- (b) Başarılı ölçülmesinde ve değerlendirilmesinde okul ve ders programlarında belirtilen amaçlar, açıklamalar ile konular esas alınır.
- (c) Öğrenci başarısı derslerin özelliklerine göre yazılı, sözlü, uygulamalı sınavlar ile ödev veya projelerden alınan notlar ile belirlenir.

- (d) Değerlendirmede 5'lik not sistemi uygulanır. Anasınıflarında çocukların gelişimini bildiren "gelişim raporu" dönemlik olarak düzenlenir.
- (e) Öğrencinin başarısını belirlemek amacıyla hazırlanan ölçme araçlarında, sadece bilginin ölçülmesine değil, konulara göre kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeyinde edindikleri davranışların ölçülmesine ağırlık verilecektir.
- (f) Öğrenci başarısının ölçülmesinde kullanılan ölçme araçları, geçerlilik, güvenilirlik, objektiflik, örnekleyicilik, kullanılabilirlik, ayırt edicilik özelliklerine sahip olacaktır.
- (g) Sözü geçen olguların uygulanıp uygulanmadığı teftiş mekanizmalarının parçası haline getirilecek, gerekli denetim yapılacaktır.
- (h) Temel Eğitim kurumlarında her sınıf için gösterilen derslerde öğrencilerin başarıları 4 ayrı notla, başarısızlıkları ise tek bir notla değerlendirilir.

Buna göre verilecek notlar ve puanlar şöyle değerlendirilir.

<u>DERECE</u>	<u>RAKAM İLE</u>	<u>PUANLAMA</u>
Pekiyi	5	85-100
İyi	4	70-84
Orta	3	55-69
Geçer	2	45-54
Başarısız	1	0-44

(5) Sınavlar

Sınıf ve branş öğretmenleri, yazılı, sözlü ve uygulamalı sınav sorularını düzenlerken, öğretim yılı başında ders programına uygun olarak hazırlanan yıllık ders planlarındaki amaç ve konuları göz önünde bulundururlar.

6., 7. ve 8'inci sınıflarda bir yarı yılda bir dersten yapılacak yazılı sınav sayısı, ikiden az olmamak üzere, ders yılı başında zümre öğretmenleri tarafından saptanır.

1., 2. ve 3'üncü sınıflarda yazılı sınav yapılmaması esastır. 4. ve 5. sınıflarda ise aynı sınıfları okutan öğretmenlerin birlikte kararlaştıracakları derslerden bir yarı yılda en çok iki yazılı sınav yapılır. 6., 7. ve 8'inci sınıflarda yazılı ve uygulamalı sınavların zamanı en az bir hafta önce öğrencilere duyurulur. Bir sınıfta bir günde uygulanacak yazılı ve uygulamalı sınav sayısı ikiyi geçemez. Yazılı sınavların süresi bir ders saatini aşamaz. Resim-İş, Müzik, Beden Eğitimi dersleri ile uygulamalı nitelikteki İş Eğitimi ve seçmeli derslerin sınavları, her kanaat döneminde üçten az olmamak üzere ve dersin özelliğine göre, hem yazılı hem sözlü, hem uygulamalı olarak veya bunlardan yalnızca biriyle yapılabilir. Sınavların şekil, sayı ve süresi öğretim yılı başında belirlenir. İlköğretim okullarının 6., 7., ve 8. sınıflarında okutulan İş Eğitimi derslerinin notları, kanaat notu olarak her öğretmen tarafından ayrı ayrı verilir.

Sınavların yıl boyunca yayılmasına önem gösterilir. Birkaç sınavla öğrencinin düzeyini belirlemekten kaçınılır. Küçük küçük ve ders amaçlarına göre düzenlenecek sınav biçimleri sisteme sokulur. Bu anlayıştan hareketle yeni sınav tüzüğü hazırlanacaktır.

(iv) Orta III Özel Sınıf Uygulamasına Son Verilmesi

Sözü edilen ölçme ve değerlendirme anlayışı ile şu anda uygulanmakta olan orta III, özel sınıf programı bir bütün olarak eğitim anlayışları ve özel olarak da öğrenciye bakış açıları yönünden ciddi bir çelişki oluşturmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi, Orta III özel sınıf uygulaması eğitim bilimsel açıdan hiçbir ciddi amaca-hedefe ulaşmamış bundan da öte içinde bulunduğumuz öğretim yılı sonunda uygulamada tam bir mevzuat karışıklığına sebep olmuştur. Şu anda her okul konu ile ilgili olarak farklı uygulamalara yer vermekte, hangisinin en doğru olduğuna dair de hiçbir yönlendirici mevzuat bütünlüğü bulunmamaktadır. Sonuç olarak öğrencileri hiçbir ciddi tanıma, ölçme, değerlendirme, yönlendirme sürecine sokmadan etiketleyen, etiketledikten sonra da eğitim-öğretimlerini baştan savma programlarla düzenleyen, yöneltmede zorlayıcılığı da getirerek Milli Eğitim Yasasının 50 (1)'inci maddesine aykırılık taşıyan, yine yasalarda yeri olan "Zorunlu eğitim çağında her çocuğun yaş gruplarından kopmadan eğitim görmesi" esasını çiğneyen,

zamanında yapılan her türlü itirazı dikkate almayan⁹ ve hepsinden önemlisi tutarlı gerekçelere dayanmadan başlatılan "özel sınıf" uygulaması tam anlamıyla atıl durumdadır. Sözü edilen nedenlerden dolayı yeni zorunlu eğitim sistemi içinde bu uygulamaya derhal şon verilecektir. Bunun yerine önceden detayları verilen tanıma, tanıtma, geliştirme süreçleri devreye girecektir.

(v) Rehberlik Hizmetleri ve Yönelme

En dinamik alanlardan biri olan rehberlik yeni anlayışlarla sürekli gelişmekte ve eğitim-öğretimin önemli bir parçası haline gelmektedir. Tarihsel gelişimi içinde rehberlik ve danışmanlık "rahatsız" olan, şikayetçi, sorunlu öğrencilerin kriz yaşadıkları süreçlere müdahale olarak anlaşılmaktan çıkmış, çok amaçlı, gelişimsel programlar içerecek tarzda örgütlenmeye başlanmıştır. Yeni yaklaşımların temel hedefleri;

- bireyin çeşitli özelliklerini geliştirmeye katkı yapmak ve gelişiminde karşılaştığı güçlükleri aşmasına yardımcı olmak;
- bireyin değerli olduğuna, potansiyellerinin açılım bulabileceğine ve biricikliğine yaptığı vurgu ile bir toplumsal bilinçlenme sağlamak.

Bu yaklaşımla temel eğitim için ortaöğretim döneminde sürdürülen rehberlik çalışmalarından farklı (ilkokullarda ortaöğretimdeki rehberlik hizmetlerinin benzerinin alınması ve uygulanması olumsuzluğunu ortadan kaldırarak) olarak bu dönemin eğitim amaçlarına uygun rehberlik hizmetleri programlanmıştır.

1. Her şeyden önce hizmet, "sorunlu" öğrencilere değil her çocuğa yönelik olacak biçimde planlanmıştır.

2. Hizmet, sadece öğrencilerin akademik gelişimine değil kişisel ve sosyal gelişimine de katkı yapacak biçimde ele alınmaktadır.

Yeni rehberlik anlayışının en önemli özelliklerinden birisi de rehber ve danışmanların ailelerle ve özellikle öğretmenlerle işbirliği içinde çalışmalarını öngörmesidir. Örneğin, süreç içinde velilerin çeşitli amaçlarla düzenlenecek toplantılara katılmaları ve öğretmenlerin normal programın içine entegre edilmiş olarak birçok aktiviteyi gerçekleştirmesi beklenmektedir.

Rehberlik programındaki bu içerik ve biçim; okullarımızda mevcut olan hiyerarşik ilişkileri demokratikleştirici (öğrenci, veli, öğretmen, idareci, rehber işbirliğini teşvik etmesi vb.) kişisel ve sosyal gelişmeyi desteklemesi ve bunun sonucunda fırsat eşitliğine yaptığı katkı ile eğitimin çok önemli bir parçası olacaktır. Aynı zamanda öğrencilerin ortaöğretimde yönelecekleri alanları tanımaları açısından da gerekli bilgilerin verileceği bu hizmetler öğrencilerin kendilerini tanımalarına olanak veren bir süreç olacaktır.

Yönelmenin etkili ve öğrencileri yöneltmedeki hata payının da küçük olabilmesi için bazı koşulların yerine getirilmesi gerekmektedir. Bunlar;

Mevcut personelin bu konuda eğitilmesi, gerektiği yerde uzmanlardan yararlanılması,

Yönelmenin gücendirici, zorlayıcı değil, özendirici, kişinin kararının gerçekçi olması yönünde yol gösterici olması;

⁹ "Özel Sınıf" uygulaması ile ilgili olarak gerek sivil toplum örgütlerinden ,bireylerden ; gerekse Milli Eğitim Kültür Bakanlığı içinden çok ciddi itirazlar olmuştur. Bakanlık bünyesi içinde birbirinden farklı gerekçelerle de olsa Talim Terbiye Kurulu Üyesi Eren Başaran'ın (Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'ne yazılan rapor , 10 Mart 1992) ve Dr. Hüseyin S. Yaratan 'ın (Milli Eğitim ve Kültür Bakanı'na yazılan rapor) uygulama konusundaki endişelerini içeren itirazlarının dikkate alınmaması, kararlarda katılımcılık konusundaki duyarsızlığa güzel bir örnektir.

Yönelmenin zorunlu eğitimin belli bir noktasında yapılacak tek bir seçme ve giriş sınavı ile değil; alanlara yönelmeyi bir süreç olarak düşünmesi, öğrenci hakkında eğitimi boyunca yapılacak gözlem ve değerlendirmelerden yararlanması;

Yönelmenin eleme sınavlarında olduğu gibi öğrencilerin bir kısmını seçen, diğerlerini program dışı bırakan bir tutumla değil; onların istek ve ilgilerine göre yetiştirilmelerini destekleyici bir tutumla yapılmasıdır.

Öğrencilerin özellikle 6. sınıftan itibaren seçmeli dersler yoluyla daha spesifik olarak izlenmesi ve onlara seçenek sunarak yönlendirilmeleri.

Bu genel ilkeler doğrultusunda;

- Zorunlu eğitime başlayan her çocuğun bir dosyası olacaktır. Bu dosya öğrencinin kayıt ve okul değiştirme belgeleri, velisiyle yapılan önemli yazışmalar, her türlü belge ve REHBERLİK ve YÖNELME ile ilgili tüm belgeleri içerecek biçimde düzenlenecektir.

- Özellikle 6. sınıftan sonra seçimlik ve özel alan dersleri ile önemli eğitim yapma olanakları sunulacak, öğrencilerin değişik alanları tanımaları sağlanacaktır.

- Çeşitli ölçme araçlarından gerektiği yerlerde yararlanılacaktır. Ancak ölçme araçlarından elde edilen tüm bilgilerin görece bilgiler olduğu; ölçülen her şeyin dinamik özellikler taşıdığı göz önüne alınacak; kalıcı bir saptama biçiminde yorumlanmayacaktır.

(vi) DISİPLİN İŞLERİ VE ÖDÜLENDİRME

Eğitim alanındaki son gelişmeler, okullardaki "disiplin" olaylarını sonuç olarak ortaya çıktıktan sonra ele almak yerine; öncesini araştıran, sorgulayan anlayışları desteklemektir. Araştırmalarla da desteklenen bu anlayışlar tek çözüm yolu görülen cezaya, olumlu seçenekler üretmiştir. Örneğin bugün artık dıştan sağlanan motivasyonların yanında daha çok öğrencilerin öz-denetim becerilerini geliştirmeye ağırlık verilmektedir. Bu yaklaşımda öğrencilerin buldukları ortamları (sosyal, psikolojik ilişkiler vb.) düzenlemeye, ders konularının olabildiğince ilginç bir sunuma kavuşturulmasına ve öğretmenin kendisinin de uygun davranışları sergileyen bir model olmasına büyük önem vermektedir.

"Disiplin" sorunlarına yönelik bir diğer önemli nokta iletişim becerilerinin geliştirilmesidir. Buna yönelik programlarda;

a) öğretmen -öğrenci ilişkilerinde sevecenlik ve dostluğu geliştirmek,

b) sınıfta bir öğretmen ve insan olarak kendi gereksinimlerini ifade edebilmek,

c) öğrencileri daha iyi tanımak ve anlamak,

d) kaybetmek veya kazanmaya dayanan mücadele ortamı yerine de anlayış ve önemseme duygusunun ağır bastığı ortamlar yaratmak" amaçlanmaktadır. (10)

(vii) Öğretmenlerin Konumu

Öğretmenin eğitim - öğretim süreçlerindeki etkin rolü düşünülerek yıllardır bekleyen sorunlarına el atmak ve çözümler üretmek, yeniden yapılanmanın öncelikleri arasında olmuş ve olacaktır.

Her şeyden önce gerek ilkökul gerekse ortaokul öğretmenlerinin ders saatlerinde bir indirimle gidilmiştir. Böylece öğretmenin derslerinde daha verimli olmasını sağlayacak, derse hazırlık dönemi (arkadaşlarıyla işbirliği, bilimsel yayınları izleme, derslerini daha zengin bir içerikle donatma, vb) uzatılmış olacaktır.

İkinci olarak gerek hizmet öncesi gerekse hizmet içi eğitim çalışmaları sürekliliğe kavuşturulacaktır. Nicel olarak artırılacak olan bu etkinliklerin nitelik açısından da geliştirilmesi ve daha yararlı, daha cazip hale getirilmesi sağlanacaktır. Bu amaçla ilkökullarımıza öğretmen yetiştiren Atatürk Öğretmen Koleji yeniden yapılandırılacak, kurum bir yasaya kavuşturulacaktır (yeni hazırlanan Atatürk Öğretmen Koleji Yasası'nın okulun eğitim-öğretim hizmetlerini düzenleyen bölümlerden yapılan alıntılar için bak Ek5).

Bu değişikliklerle birlikte öğretmenlerin nakil, terfi sorunlarına yönelik düzenlemelerin gerçekleştirilmesi için gereken yasal değişiklikler de yapılacaktır.

Eğitimde Yeniden Yapılanma'nın temel ilkelerinden olan demokratiklik ve katılımcılık her süreçte devrede tutulacak, öğretmenlerimizin derslerin içeriği ve biçiminden; çeşitli etkinliklerin yapısına, öğrenciyi rehberlik hizmetlerinin sunulmasından, disiplin sorunlarına kadar her sürece etkin müdahaleleri sağlanacaktır.

(viii) Özel Eğitim

1995-1996 EĞİTİM YILINDA ÖZEL EĞİTİM ALANINDA YAPILMASI PLANLANAN YENİLİKLER

- 1- Bakanlıkta , bütün özel eğitim çalışmalarını bir merkezde toplayacak ÖZEL EĞİTİM BİRİMİNİN kurulması .
- 2- Özürlülerin tesbiti ve özel eğitime erken yaşlarda başlanması konusunda diğer ilgili bakanlıklar ile işbirliği yapılması.
- 3- Özürlülerin çalışabilecekleri iş alanları dikkate alınarak buna uygun mesleki eğitime alt yapı oluşturacak eğitim ortamlarının hazırlanması.
- 4- 1994-1995 eğitim yılında özürlü çocukların eğitimde kaynaştırılması (entegrasyonu) çalışmalarının geliştirilerek sürdürülmesi.
- 5- Özel Eğitim Okullarının eğitim program ve yöntemlerinin yeniliklere uygun olarak değiştirilip geliştirilmesi.
- 6-Özürlü çocukların hangi gelişim alanında , ne kadar geri kaldığını belirleyerek bireysel ve grup eğitim programının hazırlanmasında yararlanılacak bir "Gelişim Değerlendirme Ölçeğinin" bakanlık tarafından benimsenip uygulanması ve bu hususta dış ülkelerden birinde araştırma yapmak üzere eleman gönderilmesi.

3. BÖLÜM

I. ORTAÖĞRETİMDE YASALAR

17/1986 (10/1987 sayılı değişikliği ile) sayılı K.K.T.C. Milli Eğitim Yasası Üçüncü alt bölümde Ortaöğretimin kapsamını şöyle tarif etmektedir: "Ortaöğretim, İlköğretime dayalı en az altı yıl süreli eğitimin tümünü kapsar."(11) Yine aynı yasaya göre "İlköğretime tamamlayan her öğrenci, ortaöğretime devam etme ve ortaöğretim olanaklarından ilgi ve yetenekleri ölçüsünde yararlanma hakkına sahiptir." (12) Amaç ve görevler ise şunları öngörmektedir. "Ortaöğretimin amaç ve görevleri; Kıbrıs Türk Milli eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine (Ek:6 ve Ek:7) uygun olarak şunlardır:

- (1) Atatürk milliyetçiliği doğrultusunda sosyal ve kültürel bütünleşmeyi sağlamak ve korumak;
- (2) Tüm öğrencilere ortaöğretim düzeyinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle, onlara kişi ve toplum sorunlarını tanıma, bunlara çözüm yolları arama ve toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırmak;
- (3) Öğrencileri toplum ekonomisinin gereklerini de gözetken çeşitli programlar çerçevesinde ilgi ve yeteneklerine göre geliştirerek yüksek öğretime veya hem mesleğe hem yüksek öğretime veya toplumsal yaşama ve iş alanlarına hazırlamak". (13)

II. YENİDEN YAPILANMA ÖNCESİ ORTAÖĞRETİMDE DURUM

(a) II. Milli Eğitim Şurası Kararları

17-21 Haziran 1991 tarihleri arasında gerçekleştirilen II'nci Milli Eğitim Şurası'nda Ortaöğretim Komisyonu ortaöğretimin amaçlarını daha spesifik olarak belirleme çabasına girmiş ve "Genel Ortaöğretim" in amaçları için şu ifadeleri kullanmıştır:

(i) Amaç:

- a. Ortaöğretimin amaç ve görevlerine uygun olarak tüm öğrencilere ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür verilir. -Bu öğretim kademesinde öğrencilerin kişilik bütünlüğünü geliştirmek, onlara milli birlik şuurunu kazandırmak milli tarihini ve sosyal, kültürel varlığını öğretmek, problem çözme yeteneğini geliştirmek amaçlanır.
- b. Genel Ortaöğretim kurumları, öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda öncelikle yüksek öğretime hazırlar." (14)

---

11. Milli Eğitim Yasası, 31. madde, sayfa 614

12. a.g.y.s., 615

13. a.g.y.s., 615

14. II. Milli Eğitim Şurası, Ortaöğretim Komisyonu Raporu, s.3

Genel Ortaöğretim kapsamı ise genel liseler, fen lisesi ve öğretim dili İngilizce olan Maarif Kolejleri olarak belirlenmiştir. Yine Ortaöğretime bağlı olan "Mesleki Teknik Öğretim" in amaçları da şöyle ifade edilmiştir:

"Amaç:

Örgün Eğitim ve Yaygın Eğitim Sistemleri içerisinde bireylerin ilgi ve yetenekleri de dikkate alınarak, ülke gereksinimleri ve kalkınma planları doğrultusunda becerili ara insan gücü yetiştirmek ve uygulanan programlarla öğrencileri yüksek öğretime hazırlamaktır." (15)
Şura sonunda ilgili komisyon şu öneri ve kararları ortaya koymuştur:

"Genel Ortaöğretime" İlişkin Kararlar

1. Genel Liselere (Kolejler Dahil) devam eden öğrencilerin amacı yüksek öğrenime gitmektir. Ancak halen uygulanmakta olan sisteme göre, gidecekleri programa uygun olmayan derslerin de ağırlıklı oranda görüyor olmaları, üniversiteye girişte, başarılarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Bunu giderebilmek ve öğrencilerimizin yüksek öğrenime geçişte daha başarılı olmalarını sağlamak için, derslerin sınıflara dağılımını ve haftalık ders saatlerini, özellikle öğrencilerin hedefledikleri yüksek öğrenim programları doğrultusunda Milli Eğitimin genel amaçlarına uygun olarak Lise I. sınıftan itibaren, yeniden düzenleyerek kademeli olarak branşlaşmaya gidilmesine karar verilmiştir.

Ancak yabancı dilde eğitim yapan Maarif Kolejlerine, amaç, statü, ve programları nedeniyle yukarıda alınan kararın uygulanabilirlik durumunun tartışıldıktan sonra aşağıda verilen öneriler de göz önünde bulundurularak Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığınca oluşturulacak bir "İhtisas Komisyonunda" görüşülüp Bakanlığa sunulmak üzere bir raporun hazırlanmasına karar verilmiştir.

Lise I. sınıftan itibaren, paralel geçişe de olanak sağlamak kaydıyla, G.C.E. ve Ö.S.S. branşlarının, oluşturulması; ancak Ö.S.S. branşında olan öğrenciler için Matematik ve Fen derslerinin İngilizce dilinde, Sosyal içerikli derslerin ise Türk dilinde okutulması,

Mevcut Kolejlerin ortaokuldan sonra:

- a. G.C.E. programı uygulayacak sadece bir merkezi kolejin kalması.
- b. Diğer kolejlerin lisan ağırlıklı, Türkiye Üniversitelerine hazırlayacak kolejler olarak yeniden düzenlenmesi.

2. Yalnız sabahları yapılan ve yedi ders saatini içeren, günlük çalışma saatleri ile yıllık ders süresi öğrencilerin Genel Orta Öğretim amaçlarına uygun olarak yetişmelerinde yetersiz kalmaktadır. Bunu giderebilmek amacıyla, okullarımızda Eğitim ve Öğretimin zamanlamadan yeterli payı almasına olanak sağlamak üzere, eğitim yılı esnasında, öğrencilerin daha uzun bir süre Eğitim sürecine tabi tutulmalarına karar verilmiştir.

"Mesleki Teknik Öğretim"e İlişkin Kararlar

Mesleki ve Teknik'in amaç ve görevlerine uygun olarak 'Örgün Eğitim', 'Yaygın Eğitim' ve 'Çıkrıklık Eğitimi' konularında, gerek yapılmakta olan gerekse planlanan çalışmalar esasta benimsenmiş, kısa ve uzun vadeli faaliyetlere yön ve şekil vermek amacı ile aşağıdaki kararlar alınmıştır.

1. İngiliz Dilinde eğitim yapan "Anadolu Otelcilik Turizm Meslek Lisesi" türündeki Meslek Liseleri'nin ilk aşamada Ticaret Liseleri bünyesindeki Turizm Bölümlerinde planlanan bu ve benzeri türdeki uygulamaların 'müstakil' okul olarak kısa sürede devreye sokulması.
2. Mesleki ve Teknik Öğretim'e bağlı okullarda hizmete giren ve gittikçe kullanımı yaygınlaşan Bilgisayar, Elektronik Daktilo, Teleks, Faks, Fotokopi ve benzeri teknik teçhizatın öğrenci kullanımında sık sık bozulup devre dışı kalabileceği dikkate alınarak, zaman ve mali kayıpları da göz önünde tutarak, her türlü (mekanik, elektrik ve elektronik) eğitim araç ve cihazlarının bakım ve onarımlarını yapacak bir "Bakım-Onarım Ünitesi'nin" Bakanlık bünyesinde kurulması.

3. Yapılmakta olan ve planlanan çalışmaların gerçekleştirilmesine imkan verecek gerekli mali olanakların sağlanması ve Devlet bütçesi içinde eğitime ayrılan payın yükseltilecek, kalkınmış ülkeler düzeyindeki oranlara çıkarılması.
4. Öğrencilerin başarısının değerlendirilmesi ile ilgili "Sınıf geçme ve Sınav Tüzüğü'nde" yer alan hususların, eğitimde getirilecek yeni yaklaşımlara uygun olarak, Bakanlık bünyesinde oluşturulacak bir ihtisas komisyonu tarafından yeniden gözden geçirilmesi.
5. Örgün Eğitim Sistemi'nde eğitim-öğretim yapan Meslek Liseleri'ne, ortaokul öğrenimini tamamlayan, ancak bulunduğu düzey itibarı ile bu kurumlardaki öğretim programlarını izlemeyecek durumda bulunan öğrencilerin kabul edilmemesi; bu amaçla ortaokul öğrenimini tamamlayanlara, 'Sertifika' ve 'Diploma' olmak üzere iki tür belge verilmesi ve sadece 'Diploma' alanların Genel Lise veya Meslek Liselerine girebilmesi.
6. Öğrenci akışı az olan, Mesleki ve Teknik Öğretime bağlı okulların tanıtımının, her türlü iletişim araçlarından yararlanmak sureti ile ilgili sektörlerce yapılması.
7. Kalkınma planları da dikkate alınarak, Endüstri Meslek Liselerinde eğitim ve öğretimin, insan gücü ihtiyacına uygun olarak yapılabilmesini sağlamak üzere, meslek dalları itibarı ile ara-insan gücü ihtiyacının kalkınma hedeflerine ve dönemine göre (takvim halinde) ilgili kuruluşlarca saptanması.
8. Meslek Lisesi mezunlarının kendi sanat dallarında görev yaparken, görev-yetki ve unvanlarının belirtilmesi için ilgili kurum ve kuruluşlarca yasal düzenlemenin yapılması.
9. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde değişik ve çeşitli muhasebe sistemlerinin kullanılması sonucu, uyum ve adaptasyon zorlukları ile karşılaşıldığından, gerek K.İ.T.'lerde gerekse özel sektörde uygulanabilecek yeknesak (tek düze) bir muhasebe sisteminin saptanıp yürürlüğe konulması için, ilgili kuruluşların çalışmalarına başlaması; ancak, bu uygulamaya geçişin zorlukları ve uzun vadede gerçekleştirilebileceği dikkate alınarak, öğrencilerin istihdamında kolaylık ve iş hayatında uyumlarını sağlayabilmek için Ticaret Liseleri'nin müfredat programlarında gerekli düzenlemelerin ivedilikle ele alınması.
10. Yaygın Eğitim kapsamına giren ve zorunlu eğitim sonucu 'sertifika' alan öğrenciler için açılması planlanan 'Pratik Sanat Okulları'nın karma eğitim yapacak şekilde düzenlenmesi.
11. Yaygın Eğitim'de, öğrenci başarısının değerlendirilmesi sonucu 'Kurs Bitirme Belgesi' verilmesinin sürdürülmesi; ve açılması planlanan 'Pratik Sanat Okulları'nın karma eğitim yapacak şekilde düzenlenmesi.
12. Endüstrinin ihtiyaç duyduğu nitelikli ara-insan gücünün ilgili kurum ve kuruluşlarca, bir takvime dayalı olarak, saptanıp ilan edilmesi.

Bu şura kararları doğrultusunda eğitim sisteminde kısmi reformlar yapma yoluna gidilmiş, okulların yapısında ve programların düzenlenmesinde değişiklikler gündeme gelmiştir. Alınan kararların uygulamada ortaya çıkardığı genel eğitim yapısı aşağıda özet olarak verilmiştir.

(b) Okul Çeşitleri, Hedefler, Amaçlar

(i) Genel Ortaöğretim

Dairenin kuruluş amacı, Milli Eğitim Yasası Kuralları'na uygun olarak Milli Eğitim'in genel amacı ve temel ilkeleri doğrultusunda örgün ve yaygın eğitim sistemlerinde öğretim yapan bağlı kuruluşların saptanmış öğretim programları ile yöntemlerine uygun etkinlikte bulunmalarını sağlamak ve bu yöndeki gereksinimlerini plan ve programa dayalı olarak sağlayıp, yönetimlerini düzenlemektir.

Genel Ortaöğretim Dairesi'nin Amaç, Kuruluş ve Görevleri ile Bu Daireye Bağlı Kuruluşlar:

Dairenin kuruluş amacı, Milli Eğitim Yasası Kuralları'na uygun olarak Milli Eğitim'in genel amacı ve temel ilkeleri doğrultusunda örgün ve yaygın eğitim sistemlerinde öğretim yapan bağlı kuruluşların saptanmış öğretim programları ile yöntemlerine uygun etkinlikte bulunmalarını sağlamak ve bu yöndeki gereksinimlerin plan ve programa dayalı olarak sağlayıp, yönetimlerini düzenlemektir.

Kuruluş ve Görevler

Daire bir Müdür yönetiminde, bir Müdür Muavini ile yeterli sayıda Genel Hizmetler Sınıfı Personeli ve bağlı kuruluşlardaki öğretmenlerden oluşur.

Dairenin başlıca görevleri şunlardır:

- a. Bağlı kuruluşlardaki, eğitim-öğretim etkinliklerinin saptanmış öğretim programları ve yöntemleri çerçevesinde yürütülmesini sağlamak;

- b. Bağlı kuruluşların çalışmalarını kollamak, bu çalışmalara yön vermek ve kuruluşlar arasında işbirliği yapılmasını sağlamak;
- c. Bağlı kuruluşların öğretmen, bina araç-gereç ve diğer hizmet gereksinimlerini saptamak, bunlar için gereken mali yükümlülüklerin bütçede yer almasını sağlamak;
- d. Daire kadrolarında görevli personel ile bağlı kuruluşlarda görev yapan yönetici, öğretmen, kitabet hizmetleri sınıfı personeli ve işçilerin yürürlükteki mevzuata uygun olarak özlük işlerini yürütmek;
- e. Bağlı kuruluşlarda görev yapanlar için gerekli görülen hizmetiçi eğitimi bir plan ve programa bağlamak ve yapılmasını sağlamak için Bakanlığa öneride bulunmak;
- f. Bağlı kuruluşların etkinliklerini sürdürmelerinde gerekli olan yasa, tüzük ve yönetmeliklerin hazırlanmasında görev almak, bu kuruluşlarda uygulanan programların yenilenmesi ya da çağın gereklerine uydurulması için çalışmalar yapmak ve önerilerde bulunmak;
- g. Bağlı kuruluşlarda çalışanların özlük işlerinin yürütülmesini sağlamak;
- h. Toplum gereksinimlerini karşılamak için devletin eğitim politikasına uygun okullar ve bölümler açılması, kapatılması veya bunların yerlerinin değiştirilmesi için Bakanlığa öneride bulunmak.
- i. Bakanlıkça verilen diğer uygun görevleri yürütmek.

Bağlı Kuruluşlar:

Daire'nin bağlı kuruluşları şunlardır:

- a. Genel (Akademik) Liseler ve bağlı ortaokullar;
- b. Lise sınıfları bulunmayan ortaokullar;
- c. Yabancı dilde öğretim yapan genel liseler (Kolejler) ve bağlı ortaokullar;
- d. Mesleki öğretim yapan bölümleri de içeren akademik liseler;
- e. Daire'nin görev alanına giren konularda Bakanlıkça açılmasına karar verilen diğer kuruluşlar.

(ii) Mesleki Teknik Öğretim Dairesi

Dairenin kuruluş amacı, Milli Eğitim Yasası Kuralları'na uygun olarak Milli Eğitim'in genel amacı ve temel ilkeleri doğrultusunda örgün ve yaygın eğitim sistemlerinde öğretim yapan bağlı kuruluşların saptanmış öğretim programları ile yöntemlerine uygun etkinlikte bulunmalarını sağlamak ve bu yönde gereksinimlerini, plan ve programa dayalı olarak sağlayıp yönetimlerini düzenlemektir.

Dairenin Başlıca Görevleri Şunlardır:

- a. Bağlı kuruluşlardaki eğitim-öğretim etkinliklerinin, saptanmış öğretim programları ve yöntemleri çerçevesinde yürütülmesini sağlamak;
- b. Bağlı kuruluşlardaki beceri kazandırma amaçlı öğretim programlarının yürütülmesini kolaylaştırmak için üretime dönük olmak üzere "Döner Sermayeli" çalışma sistemi kurmak ve yürütmek;
- c. Bağlı kuruluşların çalışmalarını kollamak, bu çalışmalara yön vermek, kuruluşlar arasında işbirliği yapılmasını sağlamak;
- d. Bağlı kuruluşların öğretmen, bina, araç-gereç, diğer hizmetli gereksinimlerini saptamak, bunlar için gereken mali yükümlülüklerin bütçede yer almasını sağlamak;
- e. Daire kadrolarında görevli personel ile bağlı kuruluşlarda görev yapan yönetici, öğretmen, kitabet hizmetleri sınıfı personeli ve işçilerin yürürlükteki mevzuata uygun olarak özlük işlerini yürütmek;
- f. Bağlı kuruluşlarda görev yapanlar için gerekli görülen hizmetiçi eğitimi, bir plan ve programa bağlamak ve yapılmasını sağlamak için Bakanlığa öneride bulunmak;
- g. Bağlı kuruluşların etkinliklerini sürdürmelerinde gerekli olan yasa, tüzük ve yönetmeliklerin hazırlanmasında görev almak;
- h. Bağlı kuruluşlarda çalışanların, özlük işlerinin yürütülmesini sağlamak;
- i. Toplum gereksinimlerini karşılamak için Devletin Eğitim Politikasına uygun okullar ve bölümler açılması, kapatılması veya bunların yerlerinin değiştirilmesi için Bakanlığa öneride bulunmak;
- i. Bakanlıkça verilen diğer uygun görevleri yürütmek.

(iii) Amaçlar - Hedefler

Önceki bölümlerde de belirtildiği gibi ortaöğretimin amaç ve görevleri; Kıbrıs Türk milli eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak belirlenmektedir. Ancak bu genel amaç ve görevlerin somut uygulama ile bağını kuracak ara öğelerin yokluğu ciddi bir karmaşa yaşanmasına neden olmaktadır.

Örneğin bir yanda yönlendirmede zorlayıcılık olmaması gerektiğinden söz edilirken, uygulamada buna tam ters politikalar gündeme gelmekte; bir yandan eğitimde demokratik olmaktan söz edilirken, diğer yanda hantal bir bürokrasinin aynen devam etmesi için nerede ise elden gelen her şey yapılmaktadır.

Ara öğelerin bulunmamasının doğurduğu olumsuzluklara ilişkin en çarpıcı örneklerden birisi K.K.T.C.'de bulunan lise düzeyindeki okul türlerinin amaç ve hedeflerinin açık bir biçimde belirlenmemiş olmasıdır. Genellikle birkaç cümle ile dile getirilen ve aslında detaylı bir biçimde belirlenmesi gereken * bu amaç ve hedeflerin yokluğu okullardaki eğitim etkinliklerinin sistemliliğine büyük zararlar vermektedir.

Örneğin "**Genel Lise**" kategorisindeki okulların hedefleri şu sözlerle ifade edilmektedir: "Ortaokul üstü 3 yıl süreli eğitim kuruluşlarıdır. Bu okulların amacı Milli Eğitim Yasası'nda yer alan, "Genel Amaç ve Temel İlkeler" doğrultusunda öğrencilerin eğitim ve öğrenimini sağlamak ve öğrencileri bir üst öğrenim kuruluşu olan üniversitelere hazırlamaktır. (16) **Türk Maarif Kolejleri** için ise şu tanım ve hedefler belirlenmiştir. "İngilizce olarak öğretim yapan eğitim kuruluşlarıdır. Kolejlerin öğrenim süresi 11-15 yaş grubunu kapsayan 3 yıllık ortaokul kısımları ile birlikte 6 yıldır. Kolejlerin lise kısmına bu okulların orta kısmını tamamlayan öğrenciler devam etmektedir. Bu okulların amacı Milli Eğitim Yasası'nda yer alan Genel Amaç ve Temel İlkeler'e uygun olarak eğitim ve öğretimi sağlamak ve öğrencileri bir üst öğretim kuruluşları olan üniversitelere (İngiltere - A.B.D. - Türkiye) hazırlamaktır. Bu okullara kapasiteleri oranında Bakanlıkça saptanan sayıda sınavla öğrenci alınmaktadır." (17) (1990-1991) öğretim yılında eğitim ve öğretime başlayan **Fen Lisesi** için ise şu belirleme yapılmıştır: "Fen, Matematik ve İngilizce dersi ağırlıklı öğretim yapan bir okuldur." (18) Mesleki Teknik Öğretim Müdürlüğüne bağlı olan okul türleri için de şunlar hedeflenmiştir:

"**Endüstri Meslek Liseleri**": 8 meslek dalında ülke endüstrisine nitelikli ara insan gücü yetiştiren, uyguladığı programlarla mesleki formasyon veren ve genel bilgi kazandıran nitelikteki programlarla da öğrencileri hem pratik hayata hem de yüksek öğrenime hazırlayan, ortaokul üzeri üç yıl süreli okullardır." (19)

Ticaret Liseleri : Ticaret Liseleri, Kamu ve Özel Sektör'ün ihtiyaç duyduğu sekreterlik, muhasebe ve Otelcilik - Turizm alanlarında görev yapacak nitelikli insan gücünü yetiştiren, uyguladığı mesleki ve genel bilgi programlarıyla öğrencileri hem hayata, hem de yüksek öğrenime hazırlayan ortaokul üzeri ve üç yıl süreli okullardır." (20)

"**Kız Meslek Liseleri**: Ortaöğretim düzeyinde, ülke endüstrisinin ihtiyaç duyduğu alanlarda mesleki formasyon veren ve genel bilgi kazandıran nitelikteki programlarla öğrencileri hem hayata, hem de yüksek öğrenime hazırlayan ortaokul üzeri, üç yıl süreli okullardır. " (21)

"**Tarım Meslek Lisesi**: Ortaöğretim düzeyinde, ülke tarımının ihtiyaç duyduğu alanlarda mesleki formasyon veren ve genel bilgi kazandıran nitelikteki programlarla öğrencileri hayata ve yüksek öğrenime hazırlayan ortaokul üzeri ve üç yıl süreli okuldur." (22)

Yine Mesleki Teknik Öğretim'e bağlı olarak sürdürülen "Yaygın Eğitim" uygulamaları için de kısmen daha somut olan şu belirlemeler yapılmaktadır:

"**Pratik Kız Sanat Okulları**: Kız Meslek Liseleri bünyesinde veya büyük yerleşim merkezlerinde bağımsız olarak kurulan 3 ay süreli kurslar şeklinde uygulamalarla Giyim, Nakış, Çiçek, Yemek, Resim, Makrome, Makine Nakışı, Seramik, Batık ve Bakır işi dallarında pratik eğitim veren kuruluşlardır.

"**Pratik Erkek Sanat Okulları**: Zorunlu eğitim yaşını tamamlamış, 18 yaşından gün almamış bireylere Metal, Motor, Ağaççileri ve Elektrik Meslek dallarında Pratik Meslek Eğitimi veren meslek okullarıdır. **Üç yıl süreli olan** bu uygulamada haftada bir gün teorik ve okullarda veya işletmelerde olmak üzere dört gün de pratik eğitim yapılmaktadır.

* Detaylı bir biçimde belirlenmesi gerekmektedir. Böyle bir belirleme öğrencileri, velileri, öğretmenleri vb. bilgilendirme açısından çok önemli bir olgudur. Çünkü bugün değişik türdeki okulların ve nihayet okul içindeki bölümlerin somut amaç ve hedeflerinin bilinmemesi bu bölümleri seçmede olumsuzluklar doğurmaktadır. Bundan ayrı olarak ilgili okullarda programların biçimlendirilmesinde, içeriklerinin belirlenmesinde de konu büyük öneme sahiptir.

(16) Genel Liseler , II. Milli Eğitim Şurası Hazırlık Dokümanı

(17) Türk Maarif Kolejleri , a.g.y, s.22

(18) Fen Lisesi a.g.y.s. 18

(19) Endüstri Meslek Liseleri , II. Milli eğitim

(20) Ticaret Liseleri, a.g.y.s.49

(21) Kız Meslek Liseleri , a.g.y.s. 53

(22) Tarım Meslek Lisesi , a.g.y.s.61

Pratik Endüstri Kız Sanat Okulları: Zorunlu Eğitim yaşını tamamlamış, 18 yaşından gün almamış bireylere seramik, el sanatları, konfeksiyon ve kuaförlük dallarında Pratik Meslek Eğitimi veren mesleki okullardır. **Üç yıl süreli** olan bu uygulamada haftada bir gün teorik ve okullarda veya işletmelerde olmak üzere dört gün Pratik eğitim yapılmaktadır.

Köy Kadın Kursları: Küçük yerleşim merkezleri olan kırsal yörelerde yürütülen çalışmalarla kursiyerlerin becerilerini geliştirmek ve aile bütçesine katkıda bulunmak amacı ile Giyim, Nakış, El Sanatları, Ev Ekonomisi, Beslenme konularında eğitim veren 2 yıl süreli kurslardır.

Çıraklık Eğitimi: 28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası ve bu yasaya bağlı olarak çıkartılan tüzükler uyarınca; devlette aktif durumda bulunan kuruluşlarla, gerçek ve tüzel kişilere ait iş yerlerinde uygulama yapmak için çalışmaları başlatan bir yöntemdir.

İlgili mevzuattan aktarılan bu hedeflerden de görülebileceği gibi bu yapı öğrencilerin erken yaşlarda amaçları ve işlevleri çok sınırlanmış okul ve bölümlerde eğitim görmelerine neden olmuştur. Zorlama ile birlikte daha başka amaç ve işlevleri de bünyesine almaya çalışmıştır. Bu ve benzeri süreçler bazı şura kararları ile daha da ivme kazanmıştır. Örneğin II. Milli Eğitim Şurası'nda Ortaöğretim Komisyonu kolejler ile ilgili olarak aldığı bir kararla "Lise I. sınıftan itibaren paralel geçişe de olanak sağlamak kaydıyla, G.C.E. ve Ö.S.S. branşlarının oluşturulması; ancak Ö.S.S. branşında olan öğrenciler için Matematik ve Fen derslerinin İngilizce dilinde, Sosyal içerikli derslerin ise Türk dilinde okutulması" (13) öngörmüştür. Bu kararın da bir sonucu olarak kolejlerde öncelikle Ö.S.S. sınıfı ve G.C.E. sınıfı diye bir ayrıma gidilmiş, daha sonra da Ö.S.S. sınıfı Lise I. sınıfta Edebiyat ve Fen, Lise II. sınıfta Edebiyat ve Fen, Lise III. sınıfta ise Fen, Matematik, Sosyal, Türkçe, Dil ve Türkçe - Matematik bölümleri ortaya çıkmıştır. Benzer bir durum lise türleri için de geçerlidir. Fen Lisesi'nin hedeflerinin ne olacağı bugün hala açık değildir. Mesleki ve Teknik liselerde hem üniversitelere hem de ara insan gücü oluşturmaya yönelik eğitim - öğretim verilecek diye ne birine ne de diğerine yönelik ciddi bir hedefe ulaşılmış değildir. Mesleki ve Teknik Liselerden mezun olanlar ne üniversite yerleştirme sınavlarında başarılı olabilmişler (bu okullardan mezun olanların Üniversite Yerleştirme Sınavı sonucunda girebildikleri yerlerin sayısı yıllara göre şöyledir: 1988 - 2 kişi, 1989 - 8 kişi, 1990- 5 kişi, 1991 - 3 kişi, 1992 - 5 kişi) (23) ne de talep edilen nitelikli ara eleman gücünü karşılayabilmişlerdir.

Verilen örneklerden de açıkça görüldüğü üzere sorun, amaçların çoğaltılıp, zenginleştirilmesinde değil; mevzuatta belirtilmiş dar amaçlar ve sınıf geçme sistemi içine daha başka amaçları da adapte etme zorlamasından kaynaklanmaktadır.

(c) Programlar ve Ders Kitapları

Ortaöğretim kurumlarımızda uygulanan ders programları öğrencilere ansiklopedik nitelikte ortak bir kültür kazandıracak biçimde hazırlanmış ve her dersin yıllara bölünerek okutulması biçiminde bir düzenlemeye dayandırılmıştır. Derslerin seçimine, hedeflerine ve içeriğine, sistemin amaçlarından ve öğrenci ihtiyaçlarından çok, belirli disiplinlere, alışılmış biçimde bilgi aktarma çabası egemen görünmektedir. Programlarda yer alan birçok derste konuların öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap vermediği, gereksiz ayrıntılara girilerek esasın ihmal edildiği, verimsiz ve randımanşız öğretim yöntemleri yüzünden, amaçlara ulaşamadığı görülmektedir.

Öğretim sistemimiz daha çok program merkezli bir yapıya sahiptir. Bu uygulamada programda yer alan davranışların (bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklar) öğrenci tarafından, genellikle, bilgi düzeyinde (ezber) öğrenilmesi ve istendiğinde aynen tekrar edilmesidir. Bu uygulama özellikle kalabalık sınıflarda, başarının düşmesine, etkinliğin ve verimliliğin azalmasına yol açmıştır.

Bugün Lise I. sınıftaki derslerin sayısı 12'dir. Bu sayılara her gün yeni derslerin eklenmesi de istenmektedir. Bilim evrenindeki gelişme ve yeni alt disiplinlerin ortaya çıkışı, ders yükü ağırlığını her gün biraz daha artırmaktadır.

Tarih dersine 1940'tan sonra İkinci Dünya Savaşı ilave edilmiştir. Bugün Körfez Savaşı, Sovyetler Birliği'nin parçalanması, Avrupa Birliği, Yugoslavya, Bosna-Hersek gibi konular gelmektedir. Gelecekte bu konular daha da artacaktır. Bütün ders saatlerini tarih dersine ayırsanız yine de yetmeyecektir." (24)

(23) 1988, 1989, 1990, 1991, 1992 Ortaöğretim Kurumlarına göre Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı

Sonuçları , ÖSYM yayımları, Ankara.

(24) Bilgen Nihat Çağdaş ve Demokratik Eğitim, Ders Geçme ve Kredi uygulaması Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1994.

Bu nedenle ansiklopedik bilgileri yığma ön plana geçmekte, çocuğun büyüüp gelişmesinde bir araç olan dersler amaç haline gelmektedir. Okullarda "dersler çocuk için vardır" görüşü yerine "çocuk, dersler için vardır" görüşü egemen hale getirilmiştir. Ders kitapları ile ilgili olarak uzmanların eleştirilerini şu noktalarda toplayabiliriz:

- Ders kitaplarında işlenen konular, çoğunlukla öğrencinin yaş ve bilgi düzeyinin üstünde. Bilgi aktarımı çok fazla ve çok ayrıntılı. Verilen bilgilerin öğrencinin okul-dışı dünyasıyla ilişkisi yok denecek denli az. Bu nedenlerden ele alınan konular öğrencinin ilgisini de çekmiyor.
- Çeşitli dersler arasında yeterli ilişkiler kurulamadığından her ders kendi içinde ve **OKUL İÇİN** öğrenilmek zorunda kalıyor. Oysa birbirini tamamlayan alanlar / konular arasında bir bütünlük sağlanması, öğrencinin bilgilerini daha verimli olarak değerlendirmesine olanak sağlayacaktır.
- Tarih, coğrafya, sosyoloji gibi derslerde konular genellikle kitap yazarlarınca anlatılmış, özgün metinlerden örnekler çok az yer verilmiştir. Belli bir konudaki değişik görüşlere yer verilmemiştir. Bundan dolayı öğrenciye değişik bakış açıları sunulamamakta, tartışma ortamı oluşturulamamaktadır. Eleştirel düşünceye ulaşma hedefi de sözde kalmaktadır.
- Ders kitaplarında belirlenen amaçlar doğrultusunda değişik uygulamalara başvurulur. Hangi çalışma yönteminin, hangi amaca uygun olduğunu ise alıştırmalar ortaya koyar. Başka deyişle, alıştırmalar, bir ders kitabının yöntemini belirleyen, nasıl çalışılması gerektiğini gösteren önemli bölümlerden biridir. Bu açıdan bakıldığında, kitaplarda yer alan alıştırmaların pek çok eksikliği ortaya çıkmaktadır. Daha çok soru-yanıt biçiminde olan alıştırmalar, işlenen metinlere bağlı kalmakta, genellikle, metindeki bilgileri öğrenciye özet biçimde tekrarlatmaktadır. Bunlar arasında öğrenciyi üretici, yaratıcı olmaya yönelten alıştırmalar çok azdır.
- Ders kitaplarının gerek malzeme, gerekse düzen açısından hazırlanışı daha ilk aşamada öğrencinin kitaba ve derse duyacağı ilginin azalmasına yol açar. Ne yazık ki kitapların çoğu ortaöğretim öğrencisi için çekici, özendirici, heveslendirici değil.
- Dil açısından da önemli olumsuzluklar vardır. Kitapların bazılarında düzgün olmayan, bulanık anlatımlar bulunmaktadır. Örneğin yazım ve dilbilgisi yanlışları, rasgele seçilen sözcükler, cümleler arası kopukluklar gibi... Söz konusu yetersizlikler, hem yazılanların anlaşılmasını güçleştirmekte, hem de öğrencinin dil gelişimine olumsuz etkilerde bulunmaktadır. *
- Bütün eleştirilere karşın yıllardır sürdürülen (özellikle tarih kitaplarında) bir başka olumsuz tutum da; kitaplarda bulunan ve cinsiyet, din, ulus vb. ayrımcı tutumdur. Çeşitli gerekçelerle kitaplardan çıkarılmayan bu bölümler belli bir cinsi, dini ön plana çıkaran, başka uluslara karşı aşağılayıcı ifadeleri içeren bir yapıdadır. İyi insan yetiştirmek üzere yola çıkan bir kurumun konuya duyarlılık göstermemesi politik, sosyolojik ve pedagojik açıdan olumsuz bir durumdur.

(d) Ölçme, Değerlendirme ve Öğrenci Akışını Düzenleyen Kurallar

Öğrenci akışının düzenlenmesi ve ölçme-değerlendirmenin içerik-biçim durumu, öğrencilerin sağlıklı ve demokratik biçimde yönelmelerini sağlamak açısından önemli olgulardır. Yönelme, temelde öğrencinin eğitim süreci içinde bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar çerçevesinde yönelmesine yardımcı olmak, kendisini bütünlüğü içinde tanımasına, meslek gelişimine ilişkin davranışları kazanmasına, kararlar vermesine ve geleceğini planlamasına yönelik bilimsel hizmetleri, süreklilik içinde öğrenciye vermek için düzenlenen etkinliklerin tümü olarak tanımlanmıştır.

K.K.T.C. Milli Eğitim Yasası'nın "Temel İlkeler"i, "Yönelme, Yetiştirme ve Başarı" başlığı altında 8. maddede şunları öngörmektedir.

*Bu bölüme kadar anlatılan kitaplara yönelik eleştirilerin büyük bir kısmı "Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin" "Türkiye'nin Ders Kitapları" üzerine yaptığı çalışmadan derlenmiştir.(25)

(25) Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, 1992, Türkiye'nin Ders Kitapları, Ankara.

- (1) Bireyler bütün eğitimleri süresince; ilgi ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda, çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek toplumun yetişmiş insan gücü gereksinimleri gözetilerek yetiştirilirler.
- (2) Kıbrıs Türk Milli Eğitim Sistemi ve sistemin gerektirdiği kurumlaşma ve örgütlenmeler, bu yönelmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir ve uygulamaya konur.”(26)

Aynı yasanın 50. maddesinde ise “Yöneltme zorlayıcı değil yol göstericidir.” (27) denmektedir.

İlgili yasalarda belirtilen bu ilkelere karşın uygulamada, öngörülenlerin tam karşıtı bir durum ortaya çıkmıştır. Aslında uygulamada ortaya çıkan bu gerçeklik, bir yerde dönemin eğitim felsefesinin ve öğrenciye bakış açısının bir yansımasıydı. Her şeyden önce her bireyin eşsizliğini kabul etmeyen, potansiyellerinin açılım bulmasını öngörmeyen bu bakış açısı; öğrencinin sürekli izlenmesi, eksikliklerinin tamamlanması, demokratik biçimde yönelmesi gibi sorunları da hiç dert etmemiştir. Nitekim ortada bu amaçlara yönelik ciddi bir kurumlaşma da yoktur. Bunun yerine etiketleyici, eleyici bir yapı gözlenmektedir. Her seviyede ve yaşta ayrımcılığı getiren bu uygulama ile doğal olarak sınavlar her sorunun cevabı olarak devrede tutulmuştur. Genel olarak ele alındığı zaman öğrenci akışı, ölçme-değerlendirme ve yönelme konularında şu sorunlarla karşılaşmaktadır:

- Derslerin öğretim programlarında kapsam, özel hedefler ve bu hedefleri tanımlayıcı kritik davranışlar yeterince belirlenmemiştir. Bunlar günümüzün program geliştirme esaslarına göre ifade edilmemiştir. Bu durum ölçme ve değerlendirme çalışmalarını güçleştirmektedir.
- Birçok okul programında kapsam, kendi başına bütünlük gösteren ve daha sonraki öğrenmelerle ilişkili üniteler şeklinde yapılaştırılmamıştır. Bu durum, dersin ünitelerinde öğretilecek kritik davranışlar belirlenirken ünitelerin tümü bitirildiğinde dersin özel hedeflerine erişilmiş olmasını garanti altına almayı ve bundan yararlanarak öğrenci akışının düzenlenmesini engellemektedir.
- Ölçme ve değerlendirme imkanlarından yararlanarak öğretme - öğrenme süreçlerinde olup bitenleri yakından izleme, denetim altına alma ve bu yolla, ülkenin eğitilmiş insan gücünün oluşturulmasında sonucu belirleyici bir rol oynama istek ve arzusu yeterince canlı değil, bu konuda aksine “ne çıkarsa” anlayışı hakim görünmektedir.
- Çeşitli amaçlarla kullanılabilir ölçme araç veya yöntemleri yeterince geliştirilmemiştir.
- Öğretmenler, genellikle a) öğrenmeleri izleme, b) öğrenme düzeyini belirleme, c) standart başarı testlerini yerinde ve doğru olarak kullanabilecek konumda değildir.
- Yönetici ve deneticiler genellikle eğitimde ölçme ve değerlendirme olanaklarından en iyi biçimde yararlanma konusunda öğretmenlere yeterli desteği sağlayabilecek durumda değildir.
- Şu anda uygulanmakta olan sınıf geçme sistemi öğrenci merkezli değildir. Sınıf tekrarı sınıf mevcutlarını artırmaktadır. En az 11 dersin okutulduğu bir sınıfta birkaç dersten başarısız olan öğrenciler bile sınıf tekrarı yapabilmektedir veya beklemeye kalmaktadır.
- Şu anda uygulanmakta olan sistemde öğrencilerin demokratik biçimde yönelmesinde etkin rol oynayacak seçmeli ders sayısı yeterli görülmemektedir. Sınıf sisteminde öğrencilerin hangi sınıflarda hangi dersleri alacakları önceden bellidir. Bir sınıfta veya o sınıfın bir kolunda, bir öğrenci o sınıfın veya o kolun aşağı-yukarı bütün derslerinden sorumludur. Dersler alınmamış verilmiştir. Öğrenciler, sınıf sisteminin katı yapısı içinde istemediği, tercih etmediği dersleri de almak zorunda kalmaktadır. Dolayısıyla farklı alanlardaki dersleri

(26) K.K.T.C. Milli Eğitim yasası, s.610

(27) a.g.y.,s. 618

olarak alanları tanımak ve demokratik biçimde yönelme olanakları bulunmamaktadır. Sınıf sistemi içinde, rehberlik hizmetlerini yerine getirmek çok güçtür.

-Okullarımızda , öğrencilerin potansiyellerine açılım getirecek programlar sunma, öğretimin etkinliğini saptama, eğitim programlarının uygun olup olmadığını anlama, öğrenci başarısını belirleme ile ilgili ölçme ve değerlendirme yöntemleri, yeterli güvenilirlik ve geçerlikte değildir. Bu durum, öğrenci akışını olumsuz yönde etkilemektedir.

-Mevcut sistemde not öğrenciye ve ailesine, yapılan öğretim ile ilgili bilgi veren, onlara yol gösteren bir araç olmaktan çıkmış, amaç haline gelmiştir. Öğrenci ne yaparsa yapsın; ister kopya çeksın, ister ödevini babasına annesine yaptırın isterse de para karşılığı özel ders alsın ama sınıfı geçecek kadar not alsın, amaç budur. Eğitimin amaçları ile öğrettiği bu davranışlar arasında ciddi bir çelişki vardır.

-Öğrenciler arasında, öğrenme gücü ve hızı, öğrenme güdüsü (motivasyon), biyolojik şartlar (beslenme, yorgunluk, sağlık vb.) psikolojik şartlar (başaramama korkusu, huzur, cezalandırılma korkusu vb.) ve hazır bulunuşluluk (bazı öğrenciler anlatılan konunun daha iyi ve kolay anlaşılabilmesi için gereken bilgi ve becerilere önceden sahip olmuştur. Herkesin geçmiş yaşantılarının farklı oluşu, çevrelerini algılayıp yorumlama ve tepkide bulunmalarını farklılaştırır) bakımından sınıfsal temele dayalı ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Fakat bu farklılıkları giderme bir yana, daha da büyüten uygulamalar devrededir.

- Sorumluluk öğrencilerin boynunda, yetki, eğitimcilerin elindedir. Bu yanlıştır. Okul, eğitim hizmetini sunmakla görevlidir. Öğrenme, öğrencinin sorumluluğudur. Eğitim programını seçmek de öğrencinin yetkisinde olmalıdır.

- Derslerle ilgili değerlendirme sonuçlarının bir kelime (pek iyi, iyi, orta, zayıf vb.) veya bir rakamla (not) ifade edilmesi, ölçme sonuçlarını anlamsızlaştırmaktadır. Örneğin x dersinden 4 almış öğrencilerin hangi bilgileri ne düzeyde öğrenmemiş oldukları bu 4 rakamına bakılarak söylenemez. Derslerle ilgili daha detaylı bir bilgilendirmenin olmaması büyük bir eksikliklerdir.

e. Öğretmenlerin Konumu

İlkokul ve Ortaokul öğretmenlerinin konumu ile ilgili olarak yapılan belirlemeler neredeyse tümüyle lise öğretmenleri için de geçerlidir. Kitap ve malzeme seçiminden, idari işleyişe kadar hemen her konuda pasif uygulayıcılar konumuna sokulmuş öğretmenler; kendilerini ifade edecek kanalların yokluğunda giderek tekdüze işleri yürüten görevliler durumuna getirilmiştir. İşin kötüsü bu konumlanış bazı kalıcı alışkanlıklar da doğurmuş; kendini ifade etmeme, değiştirmeye yönelik müdahalede bulunmama bir yaşam biçimi haline getirilmiştir. Öğretmenlerin özlük haklarına yönelik birçok sorunun yıllardır çözümlenmeden bekletilmesi olumsuzluklara yeni boyutlar eklemektedir.

f. Eğitimin Süresi

Kıbrıs Türk Eğitim Sisteminin öngördüğü eğitim-öğretim süreleri (gün içinde, yıl içinde) dünyanın diğer bölgelerindeki süreleri ile karşılaştırıldığında açık bir eksiklik göstermektedir. Eğitimin niteliği ve süresi birbirinden bağımsız düşünölemeyecek olgular olduklarından, birindeki değişiklikler diğerinde yansımaları bulacaktır. Daha önce de belirtildiği gibi mevcut sistem içindeki süre II. Milli eğitim Şurasında da eksik bulunmuş ve artırılması için karar alınmıştır.

Aşağıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi birçok ülkede ve özellikle gelişmiş ülkelerde ilkökul, ortaokul ve lise toplam süreleri genellikle 12 yıl ve üzerinde bir dönemi kapsamaktadır. Toplam süresi 11 yıl ve altında olan ülke sayısı çok azdır. (Pakistan , Türkiye, Nepal, Liechtenstein, Naurus). Kuşkusuz bu toplam süreler uzun yıllar içinde çeşitli pedagojik temellere dayandırılarak belirlenen; yeniden biçimlendirilen olgulardır. Örneğin çocukların

yaş dönemleri, ihtiyaçları, göz önüne alınarak düzenlenen bu sürelerle, gelişigüzel el atıldığı zaman tafelsi çok güç olumsuzluklar ortaya çıkabilmektedir. Bundan ayrı olarak her ülkenin kendi özgül koşulları da bu süreleri ve süreler içindeki kademeleri düzenlerken göz önüne alınmaktadır. O ülkedeki kalkınma planları, diğer kurumlarla 'eğitimin' eşgüdümünün gerekleri, ülkedeki okuma-yazma oranları veya okullaşma oranları sözü edilen bu özgül koşullardandır.

Yıllar itibarı ile ortada duran bu farklılık yıl içindeki gün ve gün içindeki ders sayısı açısından incelendiği zaman daha da düşündürücü boyutlara ulaşmaktadır. Aşağıdaki karşılaştırmalı rakamlar bunun kanıtı durumundadırlar.

ÜLKE İSMİ	DERS YILININ UZUNLUĞU	DERS YILINDA TOPLAM DERS SAATİ
Mısır	228	1140
Kanada	195	975
Küba		1000
Meksika	195	780
Şili	-	1110
Çin	234	858
Kıbrıs Rum Kesimi	210	840
Pakistan	174	754
Suriye	222	1110
Tayland	200	1200
Türkiye	195	875
Avusturya	200	960
Çekoslovakya	165	858
Danimarka	200	1040
Yunanistan	180	900
İtalya	204	816
Polonya	190	950
İspanya	205	1025
İsveç	200	1200
İngiltere	190	950
Fransa	180	972
K.K.T.C.	160	800

Eğitim süresi ile ilgili en önemli noktalardan bir tanesi de ders ve etkinliklerin gün içine yayılışdır. Çok sıkışık bir biçimde yapılmış fazla saatteki dersin verimliliği de düşeceğinden, bunların gün içinde sağlıklı biçimde yayılmış programlara dönüştürülmesi önemlidir.

4. BÖLÜM

I. EĞİTİMDE YENİDEN YAPILANMA VE YENİ ORTAÖĞRETİM SİSTEMİ

a) Giriş

Daha önce zorunlu eğitimle ilgili bölümde de belirtildiği gibi, yeni bir eğitim sistemi oluşturmak salt eski eğitim yapısının eleştirisi temeline dayandırılmaz. Esas gereken tutum, eğitim sisteminin değişik öğeleri arasında farklı bir ilişkiler yumağı oluşturacak yeni bir perspektifin oluşturulmasıdır. İşte böylesi bir perspektifi oluşturduktan sonra hazırlanan "Yeni Ortaöğretim Sistemi" bir yerde eski yapıyı içerik ve biçim olarak değiştiren özelliklere sahiptir.

Amaç farklı bir insan yetiştirmektir. Ancak takdir edilecektir ki farklı ve yeni bir insan salt eğitim sistemindeki değişikliklerle ortaya çıkamaz. Toplumun diğer alanlarında da etkinlikte bulunan, etkileyen ve etkilenen birey; kendi ilişkilerinin bütünüdür. Bu durumu, dolayısıyla sınırlılıklarını bilmek eğitim sistemi içinde yapılacak değişikliklerden de ciddi sonuçlar elde etmek için vazgeçilmez bir koşuldur. Diğer yandan eğitim dışındaki alanların önemini vurgulayacağız diye, eğitim sistemi içinde el atılmayı, araştırılmayı, değiştirilmeyi bekleyen birçok öğeyi atıl durumda bırakmak telafi edilemez bir hata olacaktır.

Bu anlayıştan hareketle öğrencilerin en önemli yaş dönemlerinden birini oluşturan ortaöğretim sürecini yeniden yapılandırmaya büyük önem verilmektedir.

Aşağıda her bir öğede yapılan değişiklikler tek tek sıralanarak, anlatılacak olmasına karşın, aslında bunların tümü yukarıda sözü edilen bakış açısındaki değişimin genel bir yansıması (ve bütünlük oluşturan bir yansıması) olarak devreye girmektedir.

b) İlkeler

"Yeni Ortaöğretim Sistemi" ilgili yasalarda belirtilen genel amaçlar ve ilkeler doğrultusunda, uygulamada ne olup biteceğine ışık tutması açısından şu ara ilkelerin devreye girmesini de öngörmektedir:

- Ortaöğretimde herkese eşit muamele yapma, aslında farklı giriş özelliklerine sahip öğrencilere çok farklı muamele yapma anlamına gelir. Temel ilke; sürece girerken farklı özellikler taşıyan bireylere, potansiyel gücünü optimum düzeyde üretime dönüştürecek nitelik ve nicelikte bir eğitim verilmesidir. Fırsat eşitliği böyle yorumlanır.
- Ortaöğretim, öğrenci merkezli bir süreçtir. Bu süreçte her öğrenci, biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel bakımdan kendine özgü bir bütündür. Okula göre öğrenci değil, öğrenciye göre okul esastır.
- Her öğrenci kendi eğitiminden sorumlu ve eğitim programlarını seçmeye yetkilidir. Öğrenci dersler için değil, dersler öğrenci için vardır.
- Ortaöğretimde ölçme ve değerlendirme, öğrencinin başarılı olmasını ve geleceğe hazırlanmasını sağlayan bir araçtır. Hiçbir ölçme ve değerlendirme aracı öğrenciyi ezberlemeye zorlamamalı, gelişmesini engellememelidir.
- Eğitim tür ve kademeleri arasında yatay ve dikey geçiş yolları açıktır. Eğitimde klasik mesleki teknik, fen lisesi, kolej gibi katı tür farklılıkları kaldırılır. Belli okulların sundukları programlar her öğrencinin ulaşabileceği bir düzenlemeye kavuşturulur.
- Eğitim kurumlarının yapı ve davranışları demokrasi ilkelerine uygun olmalıdır. Bunun için program geliştirme, eğitim, üretim ve yönetim süreçlerinin demokratikleşmesi sağlanır.
- Öğrenci akışının düzenlenmesinde değişik alanların tanıtılması, öğrencilerin bir yandan kendilerini geliştirme, diğer yandan demokratik olarak değişik alanlara yönelmeleri süreçlerine önem verilir.
- Ortaöğretimdeki her türlü etkinlik laik bir nitelik taşır.
- Ortaöğretime gelen öğrenciler arasındaki seviye farkları giderilmeye çalışılır.
- Yeni ortaöğretim sistemi kalkınma planlarının öngördüğü hedefleri de göz önüne alarak düzenlenir.
- Uygulama sırasında elde edilen sonuçlar değerlendirilir ve sistemin sürekli olarak günümüze uydurulup geliştirilmesi sağlanır.
- Eğitim - öğretim etkinlikleri sırasında her konu ile ilgili olarak farklı görüşlerin sunulmasına önem verilir. Dogmatik bir bilgi alış-veriş ilişkisinden kaçınmak için tek tip kitap uygulamasına son verilir.
- Eğitim - öğretim etkinliklerinde yerel, ulusal, bölgesel ve giderek uluslararası malzemenin sunulması sağlanır.
- Hangi gerekçe ile olursa olsun öğrencilerin farklı ulus, din, dil, renk vb. özellikleri taşıyan insanlara karşı kin dolu, onları aşağılayan, hor gören bir anlayışla yetiştirilmesinden uzak durulur. Her tür şoven anlayış reddedilir.

- Hiçbir program, hiçbir ders kitabı ve eğitim - öğretim etkinliği, toplum içindeki belli politik parti, grup, sınıf ve kişiye imtiyaz tanıyacak biçimde düzenlenemez.
- Bütün karar alma süreçlerinde; ilgili sürece dahil olan herkesin katılması sağlanmaya çalışılır.
- Sevk ve idare süreçlerinde ast-üst ilişkileri sadece kurumun daha etkin olmasını sağlayacak olgular olarak değerlendirilir. Kimse elinde tuttuğu yetkileri verimliliğin dışında amaçlar için kullanamaz. Eğitim - öğretim süreçlerinde daire müdüründen öğretmene ve öğrencilere, okul müdüründen hademeye ve bekçiye herkes kelimenin gerçek anlamı ile birer mesai arkadaşıdır.
- Öğrencilerin yurdunu, doğal zenginliklerini sevmesi, koruması sağlanır.

c) **Tanımlar, Kapsamlar, Amaçlar**

Ortaöğretim:

Sekiz yıllık temel eğitime dayalı **DÖRT** yıllık **ÇOK AMAÇLI** eğitim ve öğretim veren kurumlaşmayı ifade eder.

Çok amaçlılık : Çok program ve her program içinde çok dersi olan düzenlemeleri ifade eder. Programlarında hem genel eğitim derslerine hem meslek dallarıyla ilgili derslere yer vererek öğrencilerin akademik, ticaret, sanat, spor ve teknik alanlar için yetişmelerine olanak sağlayan bir yapılanma geliştirilir.

Ders Geçme Sistemi: Birbirinden farklı uygulamaları olmakla beraber (örneğin Kıbrıs ile Türkiye'deki veya Türkiye ile Japonya'daki uygulamalardaki farklılıklar); ders geçme sistemi; bir dersle ilgili başarılı veya başarısızlık kararının diğer derslerden bağımsız olduğu varsayımı üzerine kurulmuştur. Bu sistemde her dersin kredisi vardır. Yarıyıl (bazı uygulamalarda tam yıl) sonunda öğrenci başarılı olduğu derslerin kredisini alır.

Kredi : Belli bir eğitim-öğretimin tamamlanması için öğrencilerden istenen her türlü kuramsal ve uygulamalı çalışmalar göz önünde tutularak bir yarıyıl (bazı uygulamalarda, bir yıl) okutulan herhangi bir dersin, okul programı bütünlüğü içindeki değerini niceliksel olarak ifade eden birim. KREDİ, programda farklı bir hüküm bulunmadıkça (bazı uygulamalı dersler, atölye çalışmaları vb. için farklılık taşıyabilir) bir dersin haftalık ders saati sayısını ifade edecektir.

d) **Yeni Sistem**

Bilindiği gibi mevcut uygulamalar içinde ortaöğretim; Genel Ortaöğretim Dairesine bağlı kolejler, fen lisesi ve klasik liselerden; Mesleki Teknik Öğretim Dairesine bağlı endüstri meslek liseleri, meslek liseleri, ticaret ve turizm meslek liseleri ve tarım meslek lisesinden oluşmaktadır. Bu yapı içinde her okul belli bölümlere ve programlara sahiptir. Belli bir okul türüne ve daha sonra da belli bir bölüme giren bir öğrencinin bölüm ve okul türünü değiştirmesi neredeyse imkansız olmaktadır. Öğrencinin Lise I'nci sınıftan başlayarak dar bir koridorda ilerlemesi anlamına gelen bu düzenlemenin terk edilmesi ve bunun yerine yatay ve dikey geçiş olanaklarının her öğrenci için açık tutulması hedeflenmektedir. Bu olanakları sağlayacak yapılanma ve program içeriği aşağıdaki gibi olacaktır:

(i) **Dersler:** Öngörülen yapılanma aşağıdaki ders gruplarını içerecektir.

(1) Temel Ortak Dersler :

Yöneleceği alan ne olursa olsun her öğrencinin alacağı derslerden oluşacaktır. Ağırlıklı olarak lise temel sınıfında verilecek olan bu dersler ile öğrencinin çok yönlü olarak bilgilendirilmesi ve yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

(2) Alan Ortak Dersleri:

Her alana ait temel bilgi ve becerileri vb. geliştirmeye yönelik derslerdir. Öğrencilerin lise temel sınıftan başlayarak alabileceği bu dersler ilgili alandan mezuniyet diploması alabilmek için gerekli zorunlu derslerdir.

(3) Seçimlik Dersler:

Her alana ait derslerin bulunduğu ve lise temel sınıftan başlayarak her öğrencinin alabileceği derslerdir.

Temel Ortak Dersler :**Saat**

-Türk Dili ve Edebiyatı 1-2	4 saat
-Genel ve Kıbrıs Türk Tarihi 1-2	4 saat
-Genel ve Kıbrıs Coğrafyası 1-2	3 saat
-Matematik 1	3 saat
-Fen Bilimleri 1-2	4 saat
- İngilizce 1-2	3 saat
- İnsan Hakları	1 saat
- Beden Eğitimi	2 saat

Toplam	24 saat

*Seçmeli Dersler :

<u>DERSİN İSMİ</u> <u>HAFTALIK</u>	<u>DERSİN AMACI</u>	<u>DERSİN</u> <u>SAATİ</u>
İngilizce I	GCE, International Baccalaureate, TOEFL vb. sınavlara hazırlık amacıyla düzenlenmiş İngilizce dersleridir	15
İngilizce II	Belli amaçlara ve alanlara yönelik olarak (İngilizce turizm, sekreterlik, teknik vb.) düzenlenmiş İngilizce dersleridir.	15
Pratik Çalışma	Değişik alanlarla ilgili (ağaç işleri, metal, motor, dikiş vb.) olarak pratik becerileri geliştirmek üzere düzenlenmiş programlardır Temel eğitim sonrası sistem dışına çıkmakta kararlı olan öğrencilere beceri kazandırmak üzere programa konmuştur.	15
Türk Dili ve Edebiyatı 3		3
Türk Dili ve Edebiyatı 4		3
Felsefe I		2
Felsefe 2		2
Matematik 2		3
Matematik 3		6
Matematik 4		6
Matematik 5		8
Türk Dili I		4

Türk Dili 2	4
Edebiyat I	6
Edebiyat 2	6
Edebiyat 3	6
Edebi Metinler 1	6
Edebi Metinler 2	6
Edebi Metinler 3	6
Güzel Konuşma ve Yazma I	3
Psikoloji 1	3
Psikoloji 2	3
Felsefi Metinler 1	4
Felsefe Tarihi 1	4
Sosyoloji 1	3
Sosyoloji 2	3
Mantık 1	4
Genel Türk Tarihi 1	4
Genel Türk Tarihi 2	4
Genel Türk Tarihi 3	4
Osmanlı Tarihi 1	4
Osmanlı Tarihi 2	4
Sanat Tarihi 1	4
Sanat Tarihi 2	4
Bilim Tarihi 1	4
Türkiye Coğrafyası 1	6
Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası 1	4
Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası 2	4
Ülkeler Coğrafyası 1	6
Genel ve Kıbrıs Jeolojisi 1	4
Bilgisayar 1	4

Bilgisayar 2	4
İleri Matematik 1	6
İleri Matematik 2	6
Geometri 1	4
Geometri 2	4
Geometri 3	4
Analitik Geometri 1	2
Analitik Geometri 2	2
Astronomi ve Uzay Bilimleri 1	6
İleri Fen (Fizik-Kimya-Biyoloji) 1	6
İleri Fen (Fizik-Kimya-Biyoloji) 2	6
Biyoloji 1	4
Biyoloji 2	6
Biyoloji 3	6
Bilim ve Teknoloji 1	2
Fizik 1	6
Fizik 2	6
Fizik 3	6
Kimya 1	4
Kimya 2	6
Kimya 3	6
Yabancı Dil 1	4
Yabancı Dil 2	4
Yabancı Dil 3	4
Yabancı Dil 4	4
Beden Eğitimi 3	4
Beden Eğitimi 4	4
Spor 1	4
Spor 2	4

Spor 3	4
Spor 4	4
Resim 1	4
Resim 2	4
Resim 3	4
Resim 4	4
Resim 5	4
Müzik 1	4
Müzik 2	4
Müzik 3	4
Müzik 4	4
Müzik 5	4
Turizm 1	4
Daktilografi 1	4
Daktilografi 2	4
Ekonomi 1	4
Sağlık Bilgisi 1	4
Sağlık Bilgisi 2	4
Çevre ve İnsan 1	4
Genel ve Kıbrıs Halk Bilimi 1	4
Hukuk Bilgisi 1	4
Kütüphanecilik 1	2
Kütüphanecilik 2	2
İngiliz Dili ve Edebiyatı 1	6
İngiliz Dili ve Edebiyatı 2	6
İngiliz Dili ve Edebiyatı 3	6
Fransız Dili ve Edebiyatı 1	6
Fransız Dili ve Edebiyatı 2	6
Fransız Dili ve Edebiyatı 3	6

Desen Çalışmaları 1	4
Desen Çalışmaları 2	4
Resim Atölyesi 1	4
Resim Atölyesi 2	4
Heykel Atölye 1	4
Heykel Atölye 2	4
Grafik Tasarım 1	4
Grafik Tasarım 2	4
Modelden Desen Çalışmaları 3	4
Modelden Desen Çalışmaları 4	4
Modelden Desen Çalışmaları 5	4
Resim Atölye 3	4
Resim Atölye 4	4
Resim Atölye 5	4
Heykel Atölye 3	4
Heykel Atölye 4	4
Heykel Atölye 5	4
Grafik Tasarımı 3	4
Grafik Tasarımı 4	4
Grafik Tasarımı 5	4
Sanat Eserlerini İnceleme 1	2
Sanat Eserlerini İnceleme 2	2
Sanat Sosyolojisi 1	2
Sanat Sosyolojisi 2	2
Drama 1	2
Drama 2	2
Fotoğraf Sanatı 1	2
Fotoğraf Sanatı 2	2
Fotoğraf Sanatı 3	2

Fotoğraf Sanatı 4	2
Bilgisayar Tasarım 1	3
Bilgisayar Tasarım 2	3
Müziksel İşitme ve Okuma 1	2
Müziksel İşitme ve Okuma 2	2
Ana Çalgı 1	2
Ana Çalgı 2	2
Koro 1	3
Koro 2	3
Piyano 1	2
Piyano 2	2
Orkestra 1	3
Orkestra 2	3
Müziksel İşitme ve Okuma 3	4
Müziksel İşitme ve Okuma 4	4
Müziksel İşitme ve Okuma 5	4
Piyano 3	4
Piyano 4	4
Piyano 5	4
Ana Çalgı 3	4
Ana Çalgı 4	4
Ana Çalgı 5	4
Koro 3	4
Koro 4	4
Koro 5	4
Orkestra 3	3
Orkestra 4	3
Orkestra 5	2
Müzik Tarihi 1	2

Müzik Tarihi 2	2
Müzik Tarihi 3	2
Müzik Tarihi 4	2
Müziksel Yaratma 1	3
Müziksel Yaratma 2	3
Müziksel Yaratma 3	3
Çalgı Bakım ve Onarım 1	2
Çalgı Bakımı ve Onarımı 2	2
Endüstriyel Psikoloji 1	1
Endüstriyel Psikoloji 2	1
Teknik ve Meslek Resmi I	2
Teknik ve Meslek Resmi 2	2
Elektro Teknik 1	2
Elektro Teknik 2	2
Elektro Teknik 3	2
Elektro Teknik 4	2
Temel Elektronik	4
Temel Elektronik 2	4
Elektronik 1	3
Elektronik 2	3
Dijital Elektronik 1	2
Dijital Elektronik 2	2
Programlama 1	2
Programlama 2	2
Mikroişlemciler ve Assembler 1	4
Mikroişlemciler ve Assembler 2	4
Donatım Mimarisi 1	4
Donatım Mimarisi 2	4
Endüstriyel Kontrol 1	3

Endüstriyel Kontrol 2	3
Sistem Kontrolü ve Tasarım I	4
Sistem Kontrolü ve Tasarım 2	4
Donatım Test Tekniği 1	2
Donatım Test Tekniği 2	2
İşletme Bilgisi I	2
İş Güvenliği I	2
Bilgisayar Atölye ve Laboratuvar 1	10
Bilgisayar Atölye ve Laboratuvar 2	10
Bilgisayar Atölye ve Laboratuvar 3	6
Bilgisayar Atölye ve Laboratuvar 4	6
Bilgisayar Atölye ve Laboratuvar 5	6
Bilgisayar Atölye ve Laboratuvar 6	6
Bilgisayar Atölye ve Laboratuvar 7	12
Bilgisayar Atölye ve Laboratuvar 8	12
Tasarı Geometri 1	2
Tasarı Geometri 2	2
Bina Bilgisi 1	2
Bina Bilgisi 2	2
Yapı Ressamlığı Meslek Bilgisi 1	5
Yapı Ressamlığı Meslek Bilgisi 2	5
Yapı Ressamlığı Meslek Bilgisi 3	5
Yapı Ressamlığı Meslek Bilgisi 4	5
Yapı Ressamlığı Meslek Bilgisi 5	3
Yapı Ressamlığı Meslek Bilgisi 6	3
Yapı Ressamlığı Atölye-Teknoloji	11
Yapı Ressamlığı Atölye-Teknoloji	11
Yapı Ressamlığı Atölye-Teknoloji	19
Yapı Ressamlığı Atölye - Teknoloji	19

Yapı Ressamlığı Atölye - Teknoloji	20
Yapı Ressamlığı Atölye - Teknoloji	20
Teknik Resim I	2
Teknik Resim 2	2
Elektrik Meslek Resmi I	3
Elektrik Meslek Resmi 2	3
Elektrik Makineleri 1	2
Elektrik Makineleri 2	2
Endüstriyel Elektronik 1	2
Endüstriyel Elektronik 2	2
Endüstriyel Elektrik 1	2
Endüstriyel Elektrik 2	2
Bilgisayar 1	2
Bilgisayar 2	2
Elektrik Atölye-Teknoloji-Lab 1	10
Elektrik Atölye-Teknoloji - Lab 2	10
Elektrik Atölye-Teknoloji-Lab 3	21
Elektrik Atölye-Teknoloji - Lab 4	21
Elektrik Atölye-Teknoloji - Lab 5	20
Elektrik Atölye- Teknoloji- Lab 6	20
Teknik Resim 3	4
Teknik Resim 4	4
Makine Bilgisi 1	2
Makine Bilgisi 2	2
Dayanım Bilgisi 1	2
Dayanım Bilgisi 2	2
Hidrolik - Pnematik 1	2
Hidrolik- Pnematik 2	2
Elektrik Bilgisi I	2

Tesviye Atölye-Teknoloji 1	13
Tesviye Atölye-Teknoloji 2	13
Tesviye Atölye-Teknoloji 3	19
Tesviye Atölye- Teknoloji 4	19
Tesviye Atölye- Teknoloji 5	20
Tesviye Atölye - Teknoloji 6	20
Metal Atölye- Teknoloji 1	13
Metal Atölye - Teknoloji 2	13
Metal Atölye - Teknoloji 3	19
Metal Atölye- Teknoloji 4	19
Metal Atölye- Teknoloji 5	20
Metal Atölye - Teknoloji 6	20
Gereç Bilgisi 1	2
Gereç Bilgisi 2	2
Üst Yüzey İşlemleri 1	2
Üst Yüzey İşlemleri 2	2
Üst Yüzey İşlemleri 3	2
Üst Yüzey İşlemleri 4	2
Ağaç İşleri Atölye - Teknoloji 1	11
Ağaç İşleri Atölye - Teknoloji 2	11
Ağaç İşleri Atölye - Teknoloji 3	19
Ağaç İşleri Atölye - Teknoloji 4	19
Ağaç İşleri Atölye - Teknoloji 5	20
Ağaç İşleri Atölye - Teknoloji 6	20
Yapı İşletmesi ve Malolma 1	2
Yapı İşletmesi ve Malolma 2	2
Yapı Atölye -Teknoloji 1	11
Yapı Atölye -Teknoloji 2	11
Yapı Atölye- Teknoloji 3	19

Yapı Atölye -Teknoloji 4	19
Yapı Atölye - Teknoloji 5	20
Yapı Atölye - Teknoloji 6	20
Ölçme Bilgisi 1	2
Elektrik ve Oto Elektroniği 1	2
Elektrik ve Oto Elektroniği 2	2
Elektrik ve Oto Elektroniği 3	2
Elektrik ve Oto Elektroniği 4	2
Malzeme 1	2
Cisimlerin Dayanımı 1	2
Cisimlerin Dayanımı 2	2
Termodinamik 1	2
Termodinamik 2	2
Hidrolik Pnomatik 1	2
Motor Atölye- Teknoloji 1	12
Motor Atölye - Teknoloji 2	12
Motor Atölye - Teknoloji 3	19
Motor Atölye - Teknoloji 4	19
Motor Atölye - Teknoloji 5	20
Motor Atölye - Teknoloji 6	20
Televizyon 1	2
Televizyon 2	2
Bilgisayar 3	2
Bilgisayar 4	2
Elektronik Atölye ve Laboratuvar 1	10
Elektronik Atölye ve Laboratuvar 2	10
Elektronik Atölye 1	17
Elektronik Atölye 2	17
Elektronik Atölye 3	16

Elektronik Atölye 4	16
Tarla Ziraatı 1	3
Tarla Ziraatı 2	3
Ziraat Makineleri 1	3
Ziraat Makineleri 2	3
Ziraat Makineleri 3	2
Ziraat Makineleri 4	2
Ziraat Makineleri 5	2
Ziraat Makineleri 6	2
Meyvecilik ve Sebzeçilik 1	5
Meyvecilik ve Sebzeçilik 2	5
Süs Bitkileri 1	2
Hayvancılık 1	3
Hayvancılık 2	3
Gıda Teknolojisi 1	2
Gıda Teknolojisi 2	2
Gıda Teknolojisi 3	2
Gıda Teknolojisi 4	2
Gıda Teknolojisi 5	2
Gıda Teknolojisi 6	2
Ziraat Ekonomi 1	2
Ziraat İşletmecilik 1	2
Ziraat İşletmecilik 2	2
Zirai Yayın 1	2
Zirai Yayın 2	2
Bitki Koruma 1	2
Bitki Koruma 2	2
Bitki Koruma 3	2
Bitki Koruma 4	2

Sebzecilik - Uygulama 1	4
Sebzecilik - Uygulama 2	4
Meyvecilik - Uygulama 1	5
Meyvecilik - Uygulama 2	5
Meyvecilik - Uygulama 3	5
Bağcılık - Uygulama 1	5
Bağcılık - Uygulama 2	5
Bağcılık - Uygulama 3	5
Zirai Makineler - Uygulama 1	4
Zirai Makineler - Uygulama 2	4
Zirai Makineler- Uygulama 3	4
Zirai Makineler - Uygulama 4	4
Hayvancılık- Uygulama I	5
Hayvancılık - Uygulama 2	5
Hayvancılık - Uygulama 3	5
Hayvancılık - Uygulama 4	5
Hayvancılık - Uygulama 5	5
Tarla Ziraatı - Uygulama 1	5
Tarla Ziraatı - Uygulama 2	5
Tarla Ziraatı - Uygulama 3	5
Tarla Ziraatı - Uygulama 4	5
Tarla Ziraatı - Uygulama 5	5

(ii) **Mezuniyet Alanları**

Lise temel sınıfında ortak zorunlu derslerini alan öğrenciler (bunlar 24 saat tutmaktadır), bu derslerine ek olarak aynı yıl 15 kredilik seçmeli ders almak zorundadır. Seçmeli dersler Çarşamba günleri ve 3 Ö.S. şeklinde alınabilecektir. Alınacak olan seçmeli derslerle öğrenci ilgisine göre belli alanlara yönelebilecektir. İsterse belli alanların derslerini birlikte alıp, derslerdeki durumuna göre bir alanda yoğunlaşabilecektir. Bir öğrencinin yönelebileceği alanlar aşağıdaki gibidir:

(1) Lise Mezuniyet Alanları

1. Fen Bilimleri Alanı
2. Sosyal Bilimler Alanı
3. Genel Sanat Alanı
4. Sanat Resim Alanı
5. Sanat Müzik Alanı
6. Spor Alanı
7. Türkçe - Matematik Alanı
8. Genel Yabancı Dil Alanı
9. Yabancı Dil, Sosyal Bilimler Alanı (GCE, TOEFL, International Baccalaureate vb.)
10. Yabancı Dil Fen Bilimleri Alanı (GCE, TOEFL, International Baccalaureate vb.)
11. Çocuk Gelişimi Alanı
12. El Sanatları Alanı
13. Ev Yönetimi ve Beslenme Alanı
14. Nakış Alanı
15. Giyim Alanı
16. Seramik Alanı
17. Konfeksiyon Alanı
18. Kuaförlük Alanı
19. Bilgisayar Alanı
20. Muhasebe Alanı
21. Sekreterlik Alanı (İngilizce)
22. Sekreterlik Alanı
23. Otelcilik Alanı (İngilizce)
24. Otelcilik Alanı
25. Elektronik Alanı
26. Elektrik Alanı
27. Yapı Alanı
28. Ağaç İşleri Alanı
29. Metal Alanı
30. Yapı Ressamlığı
31. Motor Alanı
32. Tesviye Alanı
33. Bağ-Bahçe Alanı
34. Tarla, Tarım ve Hayvancılık Alanı
35. Meslek Resim Alanı

(2) Zorunlu Eğitim Mezuniyet Alanları

1. Bağ-Bahçe
2. Hayvancılık
3. El Sanatları
4. Kuaförlük
5. Giyim- Konfeksiyon
6. Seramik
7. Nakış
8. Ağaç işleri
9. Elektrik
10. Metal
11. Motor
12. Tesviye
13. Bölgenin özelliğine göre diğer alanlar

(3) Belli Bir Alandan Mezun Olmanın Koşulları

Belli Bir Alandan Lise Mezuniyet Diploması Almak İçin Ne Gerekmiştir ?

Öğrencinin bir alandan mezun olabilmesi için;

1. O alanın zorunlu derslerini alması gerekmektedir. Bu zorunlu dersleri lise temel sınıftan başlayarak alması olanaklıdır.

2. Zorunlu dersler dışında o alana ait seçmeli dersler arasından asgari oranda seçim yapmak gerekir. Bu oranların ne olacağı her alan için belirlenmiştir.

Belli Bir Alandan Zorunlu Eğitim Bitirme Belgesi Almak İçin Ne Gerekmiştir?

Bir öğrencinin belli bir alandan Zorunlu Eğitim Bitirme Belgesi Alabilmesi İçin;

- lise temel sınıfta bulunan temel ortak dersleri (24 saat) ve
- tercih ettiği bir alanda pratik becerilerini geliştirmek üzere düzenlenmiş programları almış olması gerekir.

(iii) Lise Temel Sınıfın Zorunluluğu

Daha önceki bölümlerde de belirtildiği gibi 10 yıla çıkarılan zorunlu eğitim süresi ile öğrencilerin temel eğitim sonunda da sistem içinde kalarak asgari bir yıl eğitim görmelerinin sağlanması amaçlanmaktadır. Böylelikle bir yandan sistem dışına çıkmayı hedefleyen öğrencilere sistem içinde kalmaları için yeni imkanlar sunulurken; diğer yandan da sistem dışına çıkmakta kararlı olanlara belli bir mesleki donanım sağlanması hedeflenmektedir. Bu düzenleme ile öğrencilerimizin 15 yaşına kadar eğitim görmeleri fiilen de zorunlu hale getirilmektedir.

(iv) Liselere Giriş

Daha önceki bölümlerde de belirtildiği gibi temel eğitimden ortaöğretime geçişte yönelme esas alınmıştır. Sekiz yıllık temel eğitim süreci boyunca gerekli bilgilerin aktarılacağı öğrenci dosyası sekiz yıllık temel eğitim sonunda ortaya bir "**ÖĞRENCİ GELİŞİM PROFİLİ**" çıkaracaktır. Söz konusu profil, öğrencinin anasınıfından başlayarak gerçekleştirdiği bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor gelişmelerin kaydedildiği dosya olacaktır. Burada öğrencinin farklı yıllarda saptanan ders başarı durumu ("başarı durumu" kavramı ile kastedilen salt not değil, o dersle ilgili olarak her dönem sonunda yazılacak rapordur), grup derslerindeki durumu, çeşitli amaçlarla uygulanacak objektif testlerin sonuçları (genel ve özel ilgi testleri vb.), öğretmen gözlemleri, öğrenci ve velinin görüşleri bulunacaktır. Ancak bu dosya öğrencinin gideceği alanın belirlenmesinde yalnızca yardımcı bir kaynak olacaktır. Danışman öğretmen bu kaynağa dayanarak, öğrenci için bir **TAVSİYE** kararı alacaktır. Öğrenci ve veliye gerekli açıklamaları da içerecek bu tavsiye kararı;

- Katı bir eğitim alanının belirlenmesi amacıyla kullanılmayacaktır. Çünkü sistem çok amaçlılık ilkesi çerçevesinde öğrenciye her alanda ilgisine göre eğitim yapma olanağı sunmaktadır.
- Zorlayıcı olmayacaktır ve konuyla ilgili olan öğrenci ve velisinin demokratik katılımını da içerecektir.
- Ülkenin ve bölgenin ihtiyaçlarını da dikkate alan bir yönelmeyi sağlayacaktır.
- Yönelme çok amaçlılık ilkesi gereği lise eğitiminin sonuna kadar süren bir süreç olarak düşünüldüğünden, baştaki bilgilendirme hiçbir zaman katı bir alana girme olarak yaşanmayacaktır.
- Öğrencinin yönelmesiyle ilgili olarak özellikle temel eğitimin sekizinci sınıfında her türlü yöntemle (konferans, açıklayıcı bildiri, görüşme) değişik alanların tanıtılması çalışmasına da ağırlık verilecek ve insanımızda bugüne kadar oluşan yanlış bilgiler de düzeltilecektir. Böylece her alan için açık bir biçimde belirlenecek amaç, program, uygulama esasları öğrencilere ve velilere anlatılacaktır.

Böylece belli bir alanın gerçek işlevini değil de çeşitli nedenlerle oluşan yanlış kriterleri göz önüne alarak tercih yapan öğrencilerin bu olumsuz tutumlarının önüne geçilebilecektir.

Öğrencinin demokratik yönelmesine dayanan bu uygulamalar ile birlikte, liseye girişin sınavsız olması öngörülmektedir.

v) Öğrencilerin Yerleştirilmesi

Temel eğitimi tamamlayan her öğrenci kendi bölgesinde bulunan okullardan birinde (seçmeli derslerini yoğun olarak seçtiği okul tercih edilecektir) "Lise temel sınıf" eğitimine başlayacaktır. Temel eğitimin sonuna gelen bir öğrenci; geçmiş eğitimi sırasında aldığı derslere, alanlarla ilgili olarak edindiği bilgilere ve ilgisine göre (bu konuda daha önceden de detaylı olarak açıklandığı gibi öğrencinin gelişim profili dosyası ve rehberlik hizmetlerinin yardımı olacaktır) lise temel sınıfında alacağı seçmeli derslere karar verecektir. Seçmeli derslerini ağırlıklı olarak ticaret alanından seçen birisi bu derslerin verildiği bir okula, elektronik alanından seçen başka birisi endüstri liselerine vb. gidecektir. Aslında lise temel sınıfının temel ortak dersleri hemen her okulda verilecektir. Gidilecek okulun öğrencilerin tercih ettikleri seçmeli derslere göre belirlenmesinin tek nedeni; öğrencilerin dolaşacakları okul sayısını asgariye indirmektir. Bir başka deyişle elden geldiğince her öğrencinin belli bir okulda tüm derslerini alabilmesini sağlamak amaçlanmaktadır.

(vi) Okullar

Bölgelerdeki okullar ve binalar çok belirgin olmasa da belli alanlarda yoğunlaşmış programları sunmaya devam edebileceklerdir. Örneğin kolejler GCE, International Baccalaureate vb. sınavlarına hazırlık için düzenlenen programları sunan yerler olarak işlev görebilecekler veya ticaret liseleri, ağırlıklı olarak daha önce sundukları programlarına devam edebilecekler. Sanat ile ilgili derslerin verildiği belli binalar hazırlanabilir. Bir başka deyişle belli binalarda belli derslerin verilmesi sağlanabilir. Ancak bu hiçbir zaman belli okulların sadece belli dersleri vermesi biçiminde anlaşılmayacaktır. Buradaki temel ilke bölge içinde en verimli eğitimin yapılmasını sağlamaktır. Dolayısıyla her okulun olanaklarını azami olarak kullanacak bir düzenleme hedeflenmektedir. Okul için öğrenci yerine, öğrenci için okul ilkesi yaşama geçirilecek; öğrenciye program tercihlerine göre okul seçme olanağı sunulacaktır.

(vii) Öğretmenler

Her öğretmen önceden olduğu gibi kendi okulunda görev yapmaya devam edecektir. Ancak yeni sistemin getirdiği düzenlemelerle "okul öğretmeni" kavramı yerine "bölge öğretmeni" kavramı devreye girecektir. Bir başka deyişle gerek öğretmenlerimizin eşit koşullarda görev yapabilmeleri; gerekse eğitimin en verimli biçimde sürdürülebilmesi için öğretmenlerin ek görevli olarak kendi okulları dışındaki okullarda da görev almaları uygulamasına devam edilecektir. Ancak yeni düzenlemeler her öğretmenin asgari sayıda okulda görev yapmasını hedefleyecektir.

(viii) Öğrenci Başarısının Belirlenmesi, Ölçme - Değerlendirme

Ölçme ve değerlendirme sistemimizin yapısına, işleyişine yönelik eleştiriler daha önceki bölümlerde detaylı olarak belirtilmiştir. Yeni sistem her şeyden önce her öğrenciyi değerli kabul eden, her öğrencinin gelişme koşullarını sonuna kadar sağlamaya çalışan, yönelmeyi zorlayıcı niteliklerden arındırarak demokratik kılan; belli bir noktadaki tek bir seçme sınavına dayanma yerine süreklilik ilkesine göre işleyen; okula göre öğrenci değil, öğrenciye göre okul esasını benimseyen bir yapıda olacaktır. Yeni sistemi oluşturan bütün bu öğelerin soyut öngörüler olarak kalmayıp, somut pratikler biçimini alması için aşağıdaki düzenlemeler yapılacaktır.

Eğitimde ölçme ve değerlendirmenin amacı, her öğrencinin, eğitim programının hedeflerini ne ölçüde öğrendiğini tespit ederek, öğrenciye, ilgili kişi ve birimlere açıklamaktır. Bu açıklama ile öğrenciye, kazanmış olduğu davranışların nicelik ve niteliğine ilişkin bilgi verilmelidir. Öğrenci, bu bilgiler çerçevesinde eksik kalan öğrenmeleri tamamlama, yeterli olduğu öğrenmeleri geliştirme imkanına sahip olmalı ve kendini tanıyarak gelecekteki çalışmalarını planlamalıdır. Bu açıklama ile öğretmene her bir öğrencisinin öğrenim durumu hakkında davranış boyutunda bilgi verilmeli; yapılacak ek eğitimde göz önünde bulundurulacak hususlar belirtilmeli; öğretmenin kullandığı yöntem ve tekniklerin etkililiği ile eğitim programının geçerliliği hakkında değerlendirmeler yapabilme olanağı verilmelidir. Bu suretle

öğretmen, her öğrencinin gelecekteki öğrenim yaşantısını (learning experience) planlayabilir olmalıdır. Bu hedeflere sağlıklı bir biçimde ulaşılabilmesi için aşağıdaki ilkelere uygun davranılacaktır:

- Ölçme ve değerlendirmede temel yaklaşım yeteneklerin seçilmesinden çok, öğrencinin yeteneklerinin ve başarılarının geliştirilmesi olmalıdır. Değerlendirme, öğrenme kapasitesini geliştirmek ve başarıyı artırmak amacıyla eğitimin tamamlayıcı bir ögesi olacaktır.
- Öğretimin değerlendirilmesinde, hangi durumlarda mutlak, hangi durumlarda bağlı ölçütlerin kullanılacağı ve bu ölçütlerin neler olacağı açık ve seçik olarak belirlenecektir.
- Eğitim-öğretimle ilgili çeşitli amaçlara uygun testler veya başka ölçme yöntemleri geliştirilerek bütün okullarda kullanıma sunulacaktır. Okullarda okutulmakta olan her dersin her ünitesi ile ilgili öğrenmeleri izleme testleri uygulanacak, (bu amaç doğrultusunda zümre öğretmenlik kurumu, teftiş sistemi vb. yeniden yapılandırılacaktır) bu testlerin sonuçlarına göre eksiklikleri tamamlama, yanlışları düzeltme çalışmaları yapılacaktır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun üniteyi tam öğrenmesi sağlanacaktır. Bu yol başarı artırmada etkili yaklaşımlardan biri olarak ele alınacaktır.
- Okullarda 1- öğrenmeleri izleme, 2- öğrenme düzeyini belirleme, 3- standart başarı testleri kullanılarak toplanan bilgiler üzerinde,

“Ölçme, öğrencilerin bir derse hazır oluş düzeylerini belirleme, derste öğretilmesi planlanmış olan davranışların daha önceden öğretilmiş olup olmadıklarını saptama (bir dersin aday hedefleri arasından bu dersin belli bir gruba öğretilişiyle ilgili hedefleri seçme), her öğrenme ünitesi sonunda bu öğrenme ünitesinde öğretilmesi planlanmış olan davranışlardan hangilerinin tam olarak öğrenilmiş, hangilerinin tam olarak öğrenilmemiş ve bu sonuçların da muhtemelen neden öğretilmemiş olduğunu meydana çıkarma ve dersin belli dönemlerinin sonunda bu dönemlerdeki etkileşimlerinin ürünü olarak meydana gelen hedeflerle tutarlı öğrenme düzeyini belirleme”(28)

1. Öğrenci başarısını,
2. Öğretim programını
3. Öğretim hizmetini,

değerlendirme çalışmaları yapılacaktır.

Ölçme ve değerlendirmenin uygulamalarında, okullara ve öğretmenlere, sürekli olarak araç, bilgi, danışmanlık, eğitim ve benzeri yardımlar sağlanacaktır. Ölçme ve değerlendirmenin temel gerekleri ve bunların karşılanma yollarına ilişkin bilgi, uygulama örnekleri vb. ile ilgili canlı bir iletişim ağı oluşturulacak, ölçme ve değerlendirme uygulamalarında ölçüt seçimi ve kullanımı, ölçme sonuçlarının birleştirilmesi, aynı ölçme sonuçlarından değişik amaçlarla yararlanılması vb. konularındaki yetersizlik ve hatalar saptanarak giderilecektir.

- Öğretmenlere, izleme, standart başarı testleri ve psikolojik testler ile elde edilen ölçme sonuçlarından yararlanılarak öğretimi ve programı değerlendirme konularında bilgi verilecek; onlar, bu konulardaki girişimlere yardımcı olacaktır.

Öğretim programları hazırlanırken genel amaçlar ve temel ilkeler doğrultusunda lise alan hedefleri ve bu alanlarda okutulan derslerin özel hedefleri belirtilecektir. Bu ayrımlar yapılırken her genel amaç, en iyi ve ekonomik olarak gerçekleşeceği alanın hedefleri arasına konmalıdır. Aynı şekilde her derse verilecek amacın da o derste en iyi gerçekleşmesi muhtemel olanı özel hedef olarak verilmelidir.

(28) Durmuş Ali Özçelik 1981, Okullarda Ölçme ve Değerlendirme, ÖSYM Eğitim Yayınları: 3, Ankara

- Dersin özel hedefleri; bu hedeflere erişmiş olanları diğerlerinden ayıran kritik davranışlarla ifade edilecektir. Bunun için de derste öğretilecek kritik davranışların en iyi ve kolay bir biçimde öğrenilmesini sağlayacak öğretme-öğrenme etkinlikleri belirlenecektir.
- Başarının değerlendirilmesi sınıf geçti-kaldı ikilemi çerçevesinde sıkıştırılmayacak; değerlendirme ile öğrencinin alanın hedeflerine göre bulunduğu yeri açık seçik görebilmesi ve bu yerin başarıyı artırma çalışmaları için başlangıç noktası olması sağlanacaktır. Bu amaçla sınıf geçme sistemi yerine ülkemiz koşullarını ve eğitim hedeflerini de göz önüne alan "ders geçme ve kredi sistemi" uygulanır.

"Ölçme-Değerlendirme" ve "Öğrenci - Başarısının Belirlenmesi" konularına yeni bakış açısını işaretleyen bu ilkeler doğrultusunda liselerimizde aşağıdaki düzenlemeler yapılacaktır:

(1) Sınavlar ve Not Verme:

Öğrencinin başarısı, dersin özelliğine göre yazılı, sözlü ve uygulamalı sınavlarla; bulunması halinde, ödev, projeler, ders içi ve ders dışı etkinlikler de değerlendirilerek saptanır. Öğretmen her türlü sınav, ödev, proje, ders içi ve ders dışı etkinlikler yoluyla öğrencinin programlarda amaçlanan davranışları kazanıp kazanmadığını sürekli olarak kontrol eder.

(2) Yazılı ve Uygulamalı Sınavlar:

Öğrenciler, her dönemde yazılı veya uygulamalı sınavlara alınır. Bir dönemde yapılacak yazılı ve uygulamalı sınavların sayısı, haftalık ders saati sayısı üç ve daha çok olan dersler için **ÜÇTEN AZ**; bir ve iki saat olan dersler için **İKİDEN AZ** olamaz.

(3) Yazılı Sınav Sonuçlarının Değerlendirilmesi:

Ölçme sonuçları, yalnız not vermek veya eksiklik aramak için değil, eğitim ve öğretimin amaçlarına ne ölçüde ulaşıldığını saptamak, özellikle, işlenen konulardan hangilerinde öğrencilerin başarılı olduklarını belirlemek, başarısız olunan konularda ne gibi önlemlerin alınması gerektiğini ortaya çıkarmak amacı ile de kullanılır. Öğretmen, her sınav sonunda, özellikle yazılı sınavlardan sonra öğrencilerin hangi konularda ve ne derece başarısız olduğunu belirler. Başarısızlığın nedenlerini araştırır ve değerlendirir. Buna göre ilgili konuları yeniden işlemek veya öğrencilere alıştırmaya çalışmaları yaptırmak gibi önlemleri alır.

(4) Karşılaştırmalı Sınavlar:

Bir okulda aynı programları okutan öğretmenlerin ortak değerlendirme yapabilmelerine olanak vermek üzere sınavların bir veya bir kaç birlikte düzenlenebilir. Bu ortak sınavlar her ders yılının birinci döneminin son ayı içinde, o dersi okutan zümre öğretmenleri tarafından yapılır. Aynı çevrede aynı okulların aynı ders programlarında ortak değerlendirme de yapılabilir. Böylece okullar arası aynı programı okuyan öğrencilerin seviyeleri arasındaki farklılıkları ortaya çıkarmak ve öğretmenlere değerlendirmeleri hakkında karşılaştırma yapmak olanağı sağlanır.

(5) Yazılı ve Uygulamalı Sınavların Niteliği ve Zamanı:

Yazılı ve uygulamalı sınavların zamanı en az bir hafta önce öğrencilere duyurulur. Öğrencilere bir günde uygulanacak yazılı ve uygulamalı sınavların sayısı ikiyi geçemez. Yazılı sınavlar, ödevler ve projelerin zamanlarının belirlenmesinde okul müdürlüğü öğretmenlerin kendi aralarında ve öğrencilerle de işbirliği yapmasını koordine eder. Yazılı sınavların süresi bir ders saatini aşamaz.

(6) Sözlü Sınavlar:

Bir dönemde öğrencilere her dersten en az bir sözlü yoklama puanı verilir. Sözlü yoklama için başlı başına bir ders saati ayrılmaz. Öğrencilere, eğitici çalışmalarındaki faaliyetleri, ders hazırlıkları, ders içindeki etkinlikleri ve dersle ilgili alıştırmaya çalışmalarından her biri değerlendirilerek sözlü puan verilir.

7) Uygulamalı Derslerin Sınavları:

Resim, müzik, beden eğitimi dersleri ile uygulamalı nitelikteki diğer derslerin sınavları, her dönemde üç defadan az olmamak üzere o dersin özelliğine göre yazılı, sözlü, uygulamalı olarak veya bunlardan yalnızca biriyle yapılabilir. Sınavların şekli, sayı ve süresi zümre öğretmenleri tarafından belirlenir.

(8) Soruların Plan ve Programlara Uygunluğu:

Öğretmenler, yazılı sınav sorularının hazırlanmasında, sözlü yoklamalarla uygulamalı sınavların değerlendirilmesinde öğretim dönemi başında zümre öğretmenlerince dersin programına uygun olarak düzenlenen dönemlik ders planlarındaki ders konularını ve dersin amaçlarını göz önünde bulundururlar.

(9) Not Verme Düzeni:

Bütün sınavlar ile ödev ve projeler 100 tam puan üzerinden değerlendirilir. Bir dersin dönem sonu notu o dersten alınan puanların aritmetik ortalamasına göre takdir edilerek nota çevrilir ve harfle ifadelendirilir. Harflerin dereceleri; not değerleri ve puanları şöyledir:

<u>DERECESİ</u>	<u>HARFLİ DEĞERLER</u>	<u>HARFLERİN NOT DEĞERİ</u>	<u>PUAN</u>
Pekiyi	A	5	85-100
İyi	B	4	70-84
Orta	C	3	55-69
Geçer	D	2	45-54
Geçmez	E	1	0-44

(10) Dönem Notunun Saptanması:

Dönem notunun saptanmasında öğrencilerin o dönem içinde ulaştıkları amaçlanan genel başarı seviyesi dikkate alınır. Bir dersin dönem notu; o döneme ait yazılı, sözlü ve uygulamalı

sınavlar ile bulunması halinde ödev ve projelere verilen puanlarla izah edilecek ve harflendirilecek. Dönem içinde devam edilmesi gereken sürenin en az yarısı kadar devam edilmeyen dersler, okuma hakkı kullanılmamış sayılarak değerlendirmeye alınmaz ve bu dersler için dönem notu verilmez. Dönem içinde, herhangi bir derse, devam edilmesi gereken sürenin en az yarısı kadar devamı bulunurken, dersin haftalık saat sayısının toplam üç katından fazla özürsüz devamsızlığı olan öğrenci, dersteki başarısı ne olursa olsun o dersten başarısız sayılır ve dersin dönem notu (E) olarak takdir edilir.

(11) Dönem Sonunda Herhangi Bir Dersten Başarılı Sayılma:

Öğrencinin devam ettiği dönemde herhangi bir dersten başarılı sayılması için;

-O derse ait dönem notunun en az (D) olması gerekir.

-Programda belirtilen ortak ders veya seçmeli derslerin herhangi birinden (E) alan öğrenci bu ders veya dersleri tekrar edip etmemekte serbesttir. Ancak belli bir alandan mezun olabilmek için o alanın ortak derslerini almak ve başarısızlık durumunda yeniden almak zorunluluğu vardır.

-Öğrenci, ortak veya seçmeli derslerden herhangi birine iki dönemden fazla devam edemez.

(12) Bir Dersin Ağırlıklı Kredi Notu:

Bir dersin ağırlıklı kredi notu şöyle bulunur;

- Alınan bir dersin kredisi, o dersin haftalık ders saati sayısına eşittir.

b) Alınan bir dersin dönem sonu notu ile o dersin haftalık ders saati/kredi sayısı çarpılır. Çıkan sayı o dersin ağırlıklı kredi notudur.

(13) Okulu Bitirme Kredisinin Hesaplanması:

Okulu bitirmede gerekli olan ve öğretim programlarında belirtilen toplam kredi, öğrencinin her dönemde aldığı ve başardığı derslerin kredileri/haftalık ders saatleri toplanmak suretiyle bulunur.

(14) Okulu Bitirme Süresi:

Öğrenciler, öğretim programında saptanan krediyi:

Altı dönemlik okullarda, en çok 10 dönemde tamamlamak zorundadırlar.

(ix) Devam, Devamsızlık ve Derslere Geç Kalma

Dönemin süresi, derslerin başladığı günden kesildiği güne kadar, okulun açık olduğu günler sayılarak hesaplanır. Tatil günleri ile her ne sebeple olursa olsun açık olmadığı günler göz önünde bulundurulmaz.

Öğrencinin ders devamı zorunludur. Devamsızlık nedenleri bir rehberlik konusudur.

BİR DÖNEM İÇİNDE, HERHANGİ BİR DERSE, O DERSİN HAFTALIK DERS SAATİ SAYISININ TOPLAM ÜÇ KATINDAN FAZLA ÖZÜRSÜZ OLARAK DEVAM ETMEYEN ÖĞRENCİ, DERSTEKİ BAŞARISI NE OLURSA OLSUN O DERSTEN BAŞARISIZ SAYILIR.

Yurt içinde ve yurt dışında; tiyatro, spor, müzik, folklor ve benzeri eğitici faaliyetlere katılan öğrenciler okula devam edemedikleri süre için izinli sayılırlar. Bu izinlerin toplamı ile diğer devamsızlıkların toplamı her ders için devam süresinin üçte birini aşamaz.

Derslere geç kalan öğrencilerin derslere alınma şekli, ders yılı başında öğretmenler kurulunda kararlaştırılır.

(x) Ders Geçme ve Kredi Sisteminin Ülkemizde Uygulanacak Biçiminin Bir Özeti:

- Bu sistemin amacı her öğrencinin kendi ilgi ve isteklerine göre yönlendirilmesine, geliştirilmesine, belirli alanlarda ilerlemesine ve başarısızlığını değil, başarısını değerlendirmeye olanak sağlamaktır. Böylece, öğrenci merkezli bir eğitim ve öğretim anlayışı hakim kılınarak demokratik bir ortamın hazırlanması gerçekleşecektir.
- Ortaöğretim kurumlarında eğitim ve öğretim; ölçme ve değerlendirme, devam-devamsızlık yönlerinden bağımsız bir bütün olan dönemlerden oluşmuştur. Öğretim yılı yerine "DÖNEM", sınıf geçme yerine "DERS GEÇME" esası getirilmiştir.

Genel klasik liseler ile mesleki-teknik liselerin programları çok amaçlılık ilkesi çerçevesinde birleştirilecektir. Bu birleştirme sonucunda 40 civarında mezuniyet alanı öğrencilerin tercihine sunulmaktadır. Yeni yapıdan dolayı daha önceden de detaylı olarak aktarıldığı gibi gerek ders gruplandırmaları, gerekse süre; ders tekrar durumları, yönelme vb. açısından şu özellikler dikkat çekmektedir.

* Liselerimizde temel sınıf uygulaması olacaktır. Bu sınıflarda alınacak 24 ortak -zorunlu ders yanında 15 kredilik ders seçimi de yapılabilecektir.

* 40 civarında alandan mezun olabilmek için ilgili alanın ortak derslerinin alınmış olması gerekmektedir.

* Başarısız olunan bir dersi tekrar etmek zorunlu değildir. Bu derslerin yerine başka dersler alınabilir. Ancak belli bir alandan mezun olabilmek için o alana ait olan derslerden gerektiği kadarını almış olmak zorunluluğu vardır. Dolayısıyla belli bir alandan mezun olma kararlılığı varsa; o alana ait olup başarısız olunan ortak dersleri yeniden almak gerekecektir.

(xi) Öğrencinin Ders Seçme Durumu

Alınacak olan ortak alan dersleri ile seçmeli dersler, danışman öğretmen (her öğrencinin danışman öğretmeni olacaktır), veli ve öğrencinin katılımı ile belirlenecektir. Her dönem için yapılacak bu belirlemede;

- öğrencinin önceki dönemlere ait başarısı ve derslerdeki genel durumu,
- yöneleceği yükseköğretim kurumunun (yükseköğretim düşünüyorsa) gerektirdiği derslerin niteliği,
- yöneleceği meslek alanının gerektirdiği derslerin durumu,
- dönem içinde aldığı toplam kredi durumu,
- mezun olmayı planladığı alanın gerektirdiği toplam mezuniyet kredisi miktarı ve benzeri konular dikkate alınır.

Öğrenciyi merkeze alan, onun benzersiz konumunu değerlendirmeye sokan bu yöntemle her dönemde alınabilecek dersler ile haftalık saat sayıları belirlenir. Bu değerlendirmeler, her dönem müracaatları için tekrarlanır.

- Her dönemde, öğrenci ve velisi derslerin başlamasından en çok 10 gün öncesine kadar o dönemde okunacak ortak dersler ve seçmeli dersler ile haftalık saat sayılarını gösteren bir dilekçe (form) ile okul müdürlüğüne başvurur. Bu dilekçede (form) dönemde alınacak alan ortak dersleri ve seçmeli dersler tercih durumuna göre sıralanır. İstenen derslere yeteri

kadar müracaatın olmayabileceği veya okul kapasitesinin zorlanabileceği, dikkate alınarak dilekçede öncelik sırasına göre dört derse daha yer verilir. Öğrencinin okuduğu seçmeli dersler arasında yer almayan ancak başka bir okulda okutulan dersler de tercih edilebilir.

- Okul müdürlüklerince, her dönemin başlamasından önce, o dönemde okutulacak alan ortak dersleri, seçmeli dersler ile bu derslerin hangi günlerde, hangi saatlerde, hangi dersanelerde ve hangi öğretmenler tarafından okutulacağı duyurulur.
- Belirlenen seçmeli bir derste daha fazla ilerlemek veya o dersti tamamlayıcı, yardımcı dersler almak isteyen öğrenciler için zümre öğretmenleri daha yüksek veya daha düşük saatli ders programları da hazırlayabilir. Bu tür ek programlar Bakanlığın onayı ile uygulanmaya başlar. Ayrıca okul müdürlüğü yeter sayıda öğrencinin ve uygun okul ortamının bulunması halinde çevrenin ihtiyaç ve özelliklerine yönelik seçmeli dersleri de (yakın çevrede bu tür seçmeli ders verecek okul yok ise) öğretim programına alabilir. Bu gibi derslerin ders programı idareci, öğretmen, bölge halkının koordinasyonu, işbirliği ile hazırlanır ve Bakanlığın onayı ile uygulanır.
- Bu uygulamalarla liselerimize iş yaşamında geçerli becerileri kazandıran seçmeli dersler de konarak, eğitimin tüm yönlerinin karşılıklı birliği ilkesinin yaşama geçmesi yönünde adım atılmış olacaktır.

(xii) Eğitimin Süresi:

"Yeni Ortaöğretim Sistemi" gerek yıllar, gerekse yıl içindeki günler ve gün içindeki saatler itibarı ile eğitim-öğretimin uzamasını öngörmektedir. Süre açısından bakıldığı zaman ülkemizdeki durumun eğitim - öğretimin sağlıklı bir biçimde yürütülmesine olanak sağlayacak rakamlardan oldukça uzak olduğu daha önce detaylı olarak anlatılmıştı. Bu durum değerlendirmesinden sonra yapılan çalışmalarda eğitim-öğretim programlarında yapılacak ciddi bir reform ile birlikte mevcut sürenin de uzatılması kararlaştırılmıştır. Dolayısıyla yapılan değişiklik salt eski program içeriğinin daha uzun bir süreye yayılması olarak değil, bu içeriğin de dönüştürülmesi ve boyutlandırılması ile birlikte yeni bir süre ihtiyacının ortaya çıkmasının sonucu olarak düşünülmelidir. Yeni düzenleme ile birlikte aşağıdaki uygulamaların hayata geçirilmesi öngörülmektedir.

1. Liselerin Dört Yıla Çıkarılması

Sekiz yıllık temel eğitime, dokuz yıllık zorunlu eğitime dayalı olarak etkinliklerde bulunacak ortaöğretim düzeyinde süre **DÖRT** yıla çıkarılacaktır. Bu değişiklik ile birlikte;

- Ortaokuldan lise kademesine geçiş döneminde yaşanan "geçiş dönemi sorunlarının" giderilmesi ve öğrencilerin daha sonra alacakları derslerin temel kavram ve öğelerini öğrenmesi sağlanacaktır. Farklı giriş özelliklerine sahip öğrencilere fırsat eşitliği sağlama, uygulamada gerçekleştirilecektir. Yapılan araştırmalar öğrencilerin derslerindeki üniteleri belli bir doğruluk ve yeterlilik düzeyine kadar öğrenebilmeleri için başlangıçta çok farklı zaman sürelerine ihtiyaç duyduklarını açıklıkla ortaya koymaktadır. Ayrıca yine bu tür araştırmalardan başlangıçta verilen ek zaman ve emeğin, öğrencilerin öğrenim hızlarının giderek eşitlenmesine neden olduğunu ortaya koyan kanıtlar da elde edilmiştir. Bütün araştırma sonuçlarını da dikkate alan yeni bir programın uygulanabilmesi için sürenin uzaması önemli katkıda bulunacaktır.
- Sürenin 4 yıla çıkarılması ile birlikte birçok ülkede uygulanan 12 yıllık ilk ve ortaöğretim toplam süresine de ulaşılmış olacaktır. Sürenin bu seviyeye çıkarılması ile birlikte, eğitim -

öğretime ait her tür etkinlik için ayrılacak zaman miktarı da artacak, müfredatın gerektirdiği işlemlerin iş ola değil, daha derinlemesine yapılması sağlanacaktır.

- Aynı zamanda her bir derste sürdürülen klasik öğretme-öğrenme ilişkisine dayalı ilişki biçiminin dışına çıkılması için ciddi bir olanak sağlanacaktır. Yardımcı ders araç ve gereçlerinin kullanılması olanağı artacak, böylece genel olarak eğitim- öğretimin kalitesi yükselecektir.
- Bir yandan hayata bir yandan da yükseköğretime öğrenci hazırlamaya çalışan okullarda sürenin yetersiz olması dolayısıyla; birine verilen bir ağırlık diğesinde ciddi aksamalara neden olmaktadır. Yeni süre çok amaçlılık ilkesi ile birlikte, yükseköğretime hazırlama olgusu, ortaöğretimin diğere işlevlerinde aksamalara neden olacak gelişigüzel program değişikliklerine gerek olmadan gerçekleştirilecektir.
- Ülkemizin içinde bulunduğu özgül koşullardan dolayı en azından bugün yüksek okul için Türkiye ve diğere üçüncü ülkelerdeki okullarda eğitim yapma durumu devam etmektedir. Bu okullara girebilmek için gereken nitelikleri kazanabilmek açısından devam edilmesi gereken derslerin, bizim için önemli olan yerellik taşıyacak programlara engel olmaması açısından da bu yeni sürenin önemli katkısı olacaktır. Kıbrıs Türk edebiyatı, sosyal bilimler, tarih, coğrafya dersleri için sıkışıklık yaratmadan zaman ayrılacaktır.

(2) Eğitim Günlerinin Verimli Kullanılması

Yeni düzenleme ile birlikte yıl içindeki eğitim-öğretim günlerinde şu anda uygulamadaki yaklaşık "155 gün" seviyesinin üzerine çıkılması öngörülmektedir. Bu noktada okulların yıllık açılış ve kapanış zamanlarında bir oynamadan çok öğretim dönemleri içindeki gün kayıplarının giderilmesi yoluna gidilecek ve rakam başlangıç olarak 180-185'lere çekilecektir. Bunun için özellikle sınav dönemleri, tören hazırlıkları vb. harcanan zaman daha rasyonel biçimde organize edilecek, gereksiz zaman kaybı engellenecektir. Özellikle "kol etkinlikleri", "tören programları" vb. içeriği ile ders program ve etkinliklerinin içeriklerinin örtüştürülmesi için azami gayret sarf edilecek, bunun için, öğrenci, öğretmen ve idarecilerle projeler geliştirilecektir.

(3) Günlük Eğitim Saatlerinin Yeniden Düzenlenmesi

Yeni düzenlemenin getirdiği bir başka değişiklik, günlük ders akışı ve zamanı konusundadır. Gün içindeki etkinlik saatlerini 7.55-13.00 olarak düzenleyen eski sistem yerine 8.15-15.15 saatlerinin uygulanması öngörülmektedir. Sabah başlama saatinin 7.55'ten 8.15'e getirilmesinin tek nedeni okullarda öğretmen, öğrenci ve idarecilerin "geç- kalma" konusunda, okul dışında ise veli ve otobüs sahiplerinin ulaşım konusundaki şikayetlerini ortadan kaldırmaktır. Başlangıç saatindeki değişikliğin bir diğere yararı da öğrencilere dersler öncesi günlük programlara çeşitli açılardan hazır hale gelmesi için küçük bir zaman dilimi bırakmasıdır. Günlük etkinlik saatlerinin uzatılması ile birlikte günlük ders akışı ve dinlenme saatleri de yeniden düzenlenecektir. Bu düzenleme sırasında kuramsal ve uygulamalı çalışmaların öğrenci ve öğretmen verimini artıracak biçimde olmasına titizlik gösterilecektir. Ancak toplam saat, başlangıç ve bitiş saati ile ilgili olarak ilgili herkesin katılımı ile yeni düzenlemeler de yapılabilir. Öngörülen düzenlemeler ile birlikte daha önce 7 ders saati olarak yapılan sabah programları 6 ders saati olarak; Ö.S. programları ise 3 saat olarak planlanmıştır.

(xiii) Yerellik:

Daha önce yerellik konusunda belirtilen genel ilke doğrultusunda Kıbrıs Türk Toplumunun toplumsal yapısı, toplumsal ilişkileri, politik sistemi, coğrafi özellikleri, tarihi hakkında öğrencileri bilinçlendirmek için gerekli programlar geliştirilecektir. Konu ile ilgili olarak bugüne kadar sürdürülen duyarsızlık ve ihmal toplumsal, politik ve pedagojik yönden çok ciddi olumsuzluklar doğurmuştur. Ortaya çıkan korkunç açığın kapatılabilmesi için değişik alanlarda Kıbrıs ile ilgili ders kitaplarının yazılması sağlanacaktır. Yapılacak çalışmalar kitap yazımı ile sınırlı tutulmayacak çeşitli ders araç ve gereçlerinin

geliştirilmesinde ülkemiz ve giderek ülkemiz içindeki bölgesel özellikler dikkate alınacaktır. Bu arada değişik ders programlarında konular bazında da ülkemiz koşulları ve ihtiyaçları göz önüne alınarak düzenlemeler yapılacaktır.

Konuyla ilgili çalışmaların Bakanlık tarafından başlatılması, hiçbir zaman yerel konularda tek tip kitap uygulaması gibi bir sonuç doğurmayacak, değişik alanlarla ilgili olarak üretilecek değişik bakış açılarına sahip kitapların öğrencilere sunulması sağlanacaktır.

(xiv) Ders Kitapları

Daha önceki bölümlerde de belirtildiği gibi okullarımızda kullanılmakta olan kitaplarla ilgili olarak eğitim-öğretim etkinliklerinin doğrudan içinde olan veya doğrudan ilgili olmasa bile konuya duyarlılık gösteren geniş bir kesimin ciddi kaygıları ve şikayetleri bulunmaktadır. Bu kaygı ve şikayetlere kaynaklık eden nedenlerin ortadan kaldırılması için Bakanlık bünyesinde her ders programı ile ilgili olarak oluşturulacak komisyonlar ile çalışmalar yapılacaktır. Ancak geçmiş uygulamalardan farklı olarak bu tür çalışmalar, ülkenin her tarafında kullanılacak "en iyi" kitabı belirlemek üzere değil;

- Konuların seçimi,
- Konuların sunuluşu,
- Konuların öğrenciye uygunluğu (yaş, bilgi çevre vb.)
- Konuların diğer derslerle bağlantısı,
- Konuların sunuluşunda seçilen yol,
- Metinleri anlama/işleme alıştırmaları,
- Üretici, yaratıcı, özgür çalışma alıştırmaları,
- Görsel düzen, fiziksel yapı,
- Ders kitabında izlenen yöntem,
- Ders kitabında kullanılan dil açısından yazılacak

kitapların gözden geçirilmesi, sözü edilen kriterler göz önüne alınarak tavsiye nitelikli bilgilendirme süreçleri olarak düşünülmelidir. Bu anlayıştan hareketle tek bir ideolojik, etik, toplumbilimsel vb. bakış açısını yansıtan kriterler kullanılmasına son verilecektir. Demokratik eğitim açısından vazgeçilmez olan bu tutumun hayata geçmesine katkıda bulunacak kriterlerin neler olabileceği konusunda fikir vermesi açısından EK 3'te detaylar sunulmuştur. (Bak. Ek3). Bu anlayıştan hareketle tek bir kitaba zorunlu olarak bağımlı kalma uygulamasına son verilecektir. Değişik alanlarda, değişik kişi ve kurumlarca hazırlanacak kitaplar Bakanlık bünyesinde oluşturulacak komisyonlarca sözü edilen kriterler açısından incelenecek bunların uygun olanları okullarda ders kitabı olarak kullanılabilir. Hangi okulda, hangi ders kitabının kullanılacağına öğretmen, öğrenci ve okul idarecileri birlikte karar vereceklerdir. Uygulamanın nasıl olacağı bir "Ders Kitapları Seçiminde Yöntem" tüzüğü ile düzenlenecektir. Yapılan kitap seçimleri belli bir tarihe kadar Bakanlık birimlerine iletilecek ve kitap teminindeki gecikmeler de engellenmiş olacaktır.

EKLER:

Ek 1: Kolejler Hakkında

Eğitimde “yeniden yapılanma” tartışmalarını başlattığımız ilk günlerden beri sürekli olarak göz önünde tuttuğumuz bazı temel ilkeler vardır. Bunların başında bilimsellik gelmektedir. Nitekim yıllardır birikmiş olan sorunlara çözüm ararken, yenilikleri uygularken, mevcut yapının olumsuzluklarını gerekçe göstererek gelişi güzel, temelsiz değişiklikler yapma anlayışlarından hep uzak durulmuştur. Her konu, ilgili alandaki araştırmalar, açılım getiren yeni anlayışlar irdelenmek suretiyle tartışılmıştır. Bu tutumun en önemli yararı, herhangi bir uygulamaya karşı gösterilen ikircikleri gidermede bilimsel verilerden yararlanmayı mümkün kılması olmuştur.

Türk Maarif Kolejleri olgusu da ele alınırken aynı tutum sözkonusu olmuştur. Bu çerçevede ele alındığında Kolejlerin mevcut durumu şu özellikleri göstermekteydi:

Giriş Sınavı Dönemi:

Türk Maarif Kolejlerine giriş sınavları ilkokuldan mezun olan öğrencilerimize yönelik olarak yapılmaktaydı. 11 yaşında katı bir yönelmeye neden olan bu tür sınavlar eğitim sistemleri demokratikleştirilmiş ülkelerin tümünde itibarını hızla yitirmiş, birçoklarında kaldırılmış, hatta **yasaklanmıştır**. Bu yaş dönemlerinde çocukların yeteneklerinin, ilgilerinin belli olduğu yönündeki inançlar bilimsel araştırmalarla çok ciddi darbeler yemiştir. Değişik ülkelerde oluşturulan eğitim komisyonları bu dönemde belirlenecek herhangi bir katı yöneltmenin sakıncalarını açıkca ortaya koymuşlardır.

Sınavın Niteliği:

Eğitimbilim yazınında (literatüründe) çok iyi bilindiği üzere herhangi bir eğitim-öğretim programının başarıya ulaşabilmesinin temel koşullarından biri, o programların giriş özelliklerinin kazanılmış olmasıdır. Yapılan sınavlar bu özellikleri ölçmeye yetenekli bir soru içeriğine sahip değildir. Bu yüzden giriş sınavlarının yordama (prediction) yeteneği de çok düşük olmaktadır. Ancak şu nokta belirtilmelidir ki sorun sadece bir sınav tekniği sorunu olarak ele alınamaz. Yukarıda da belirtildiği gibi her öğrencinin bu yaş döneminde başarılı olabileceği alanları yordamaya çalışmanın yanlışlığı tartışmasız bir biçimde kanıtlanmış durumdadır.

Seçme İşlemi ve Fırsat Eşitliği:

Yine değişik ülkelerde yapılan araştırma sonuçlarına göre ilkokul sonrasında yapılan bu tür giriş sınavlarında, her tür seçme işlemi sosyo ekonomik olarak dezavantajlı olan öğrencilerin aleyhine işlemektedir. Bu olumsuzluk Anayasamızda ve Milli Eğitim Yasamızda fırsat eşitliğine yönelik maddelerin pratikteki uygulamalarla işlevsiz kılınması anlamına gelmektedir.

Nitekim, özellikle yarışın temposunun da arttığı son yıllarda kolejlere girebilenlerin tümü özel ders alabilecek sosyo ekonomik yapıda olan ve merkezlerde belli birkaç okula giden öğrenciler olmuşlardır.

Sınavların Eğitim Sistemine ve Öğrenci-Velîye Yönelik Etkileri:

Kolej sınavları temel eğitimin en önemli evresi olan ilkokullarımızda her tür eğitim-öğretimi yıllar içinde giderek artan oranlarda olumsuz yönde etkileyen özelliklere sahiptir. İlkokullarımızda tamamen sınavlara yönelik bir çarpık eğitim anlayışı gelişmiş, çocuklarımızın sosyal, motor ve psikolojik gelişimlerinin bütünlüğünü hedeflemesi gereken eğitim, test çözmenin öğretildiği dersanelere dönüştürülmüştür. Birbirleriyle paylaşmayı, ortak üretmeyi öğrenmesi gereken öğrenciler arkadaşlarını geçilmesi gereken **potansiyel düşmanlar** olarak görmeye başlamışlardır. Bu tür bir pratiğin içler acısı etkileri konusunda dağ gibi bir araştırma yazını (literatürü) bulunmaktadır. Çocuklarımızın iyi bir geleceğe sahip olabilmesinden başka bir kaygısı olmayan anne-babaların bu duyarlılıkları sonuna kadar sömürülmüş, her ailenin bütçesinden azımsanmayacak miktarda paranın özel derslere gitmesi koşulları yaratılmıştır.

Öğretmenin dikkati neredeyse tamamen Kolej sınavlarına yönelmiş eğitimin çok yönlü işlevleri geriplanda kalmıştır. Öğretmenin başarısı da yine sınavlara bağımlı olarak, Kolejlere girmesini sağladığı öğrenci sayısı ile ölçülmeye başlanmıştır.

Yukarıda özetlenen birçok olumsuzluğun bedel olarak yaşanmak zorunda kalınmasına karşın Kolejlerin mevcut durumu bu okulların yerine getirdiği varsayılan işlevlerden de oldukça uzak olduklarını göstermektedir. Bu yapının süratle değiştirilmesi de ayrıca gerekmektedir.

Kolejlerin İşlevlerinde Belirsizlik ve Mevcut Programlar:

Türk Maarif Kolejlere için belirlenen "öğrencileri bir üst öğretim kuruluşları olan üniversitelere (İngiltere - ABD - Türkiye) hazırlamaktır" genel amacı, somut koşulların talep ettiği özellikleri karşılamada yetersiz kalmış, zamanla okulların ne için öğrenci yetiştirdiği net olarak görülemez hale gelmiştir. Örneğin, öğrencilerimiz bazı derslerinde İngilizce eğitim gördükleri ortaokul döneminden sonra ÖSS veya GCE sınıflarına ayrılmaktadırlar. ÖSS sınıflarına ayrılanlar Lise I'nci ve II'nci sınıflarda önce Fen ve Edebiyat bölümlerine, daha sonra ise Lise III'ncü sınıfta Fen, Matematik, Sosyal, Türkçe-Sosyal, Dil ve Türkçe-Matematik bölümlerine ayrılmaktadırlar. GCE sınıflarına ayrılanlar ise Lise II'nci sınıfta Fen ve Edebiyat bölümlerine, Lise III'ncü sınıfta ise Edebiyat, Fen ve Matematik bölümlerine ayrılmaktadırlar. Bu yapı, öğrencilere, kendilerini sınama - yönelme, yeniden sınama, yeniden yönelme şansı veremediği için sağlıklı bir öğrenci yönelmesine de engel olmaktadır. Lise II'nci ve III'ncü sınıfa gelen bir öğrenci ÖSS-ÖYS'na girmeye karar vermekte, ancak müfredatında uygun dersleri bulamadığı için dersanelere başvurmak zorunda kalmaktadır. Bu nedenle de bu okullarımız özel ders olayının en yaygın olduğu yerlerdir.

Türk Maarif Kolejlerinin ortaokul bölümlerinde verilen derslerin lise düzeyinde aranan giriş özelliklerini sağlıklı olarak kazandıramadığı da açık olarak görülmektedir. Ortaokul düzeyinde temel bazı bilgileri İngilizce almaya çalışan (yalnızca matematik ve fen bilgisi dersleri ile orta II ve III. sınıflarda haftada birer saat tarih ve coğrafya) öğrencilerimiz büyük zorluklarla karşılaşmakta, ezberleme, son çare olarak başvurulmuş bir yöntem olmaktadır. Sonuçta sözü edilen lisedeki programların gerektirdiği giriş özelliklerini kazanamayan öğrenciler Lise I'nci sınıfta diğer yıllara oranla büyük başarısızlıklar göstermektedirler.

Lefkoşa dışındaki bölge Kolejleri ise yukarıda belirtilen amaçları kendi küçük bünyeleri içinde gerçekleştirmeye çalışırken daha da büyük sorunlarla karşılaşmaktadırlar.

Türk Maarif Koleji'nin (Lefkoşa), 3. ülke üniversitelerine öğrenci hazırlama işlevlerine ve bu ülkelerdeki kurumlarla ilişkilerine bakıldığı zaman da yapılması gereken pek çok şey olduğu ortaya çıkmaktadır. Herşeyden önce bazı derslerde GCE vb. sınavlarına girmek mümkün olamamaktadır. Çünkü ilgili kurumlarla herhangi bir ilişki yoktur... **International Baccalaureate** sınavları gibi Avrupa Konseyinin kabul ettiği ve önem verdiği sınavlara yönelik herhangi bir çalışma da yapılmamıştır.

YENİDEN YAPILANMA VE İTİRAZLAR

Özetlenmeye çalışılan bütün bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak üzere planlanan yeni yapı şu düzenlemeleri içermektedir:

Kolejlere Giriş Sınavının Kaldırılması ve Ortaokulların Yeniden Düzenlenmesi:

Yeni Eğitim Sistemi içinde tüm öğrencilerimiz temel eğitimin II. kademesini oluşturan ortaokullarda Türkçe, Matematik, Tarih, Kıbrıs Tarihi, Coğrafya, Yurttaşlık, Kıbrıs Yurttaşlık, Fen Bilgisi, Resim-İş, Beden Eğitimi vb. gibi derslerini kendi ana dillerinde alacaklardır. Yine her öğrencimiz İngilizce dersini alacaktır. Bunlardan ayrı olarak giderek homojen programlardan heterojen programlara geçerek ve artan bir oranda her öğrencimiz önünde seçmeli dersler bulacaktır. Ev ekonomisi dersinden, iş teknik dersine; bilgisayardan, bölge ihtiyaçlarına göre belirlenecek seçmeli ders listeleri ek İngilizce yanında belli amaçlara yönelmiş İngilizce derslerini de içerecektir. Öğrencilerimiz bu listelerden diledikleri dersleri seçebileceklerdir. Böylece, dönemde seçmeli İngilizce derlerinde verilecek içerikle öğrencilerin Kolej - lise düzeyinde bir İngilizce yeterliliğine gelmesi sağlanacaktır. Hatta bu tür seçmeli derslerle şu andaki programların ilerisine geçmek çok

daha kolay bile olabilecektir. Üstelik şimdiki gibi ne İngilizce ne matematik öğrenememe yerine, hem İngilizce hem de matematik ve fizik öğrenilebilecektir.

Ancak, öğrencilerimizi Kolej programlarına tam anlamı ile uyarlayacak programlar Lise I'nci sınıfta (20-22 saat İngilizce vb.) şimdikinden çok daha ağırlıklı olarak verilecektir. 4 yıl olarak planlanan lise sınıflarında alınacak yoğun İngilizce programı ile ileriki yıllarda çok daha başarılı bir eğitim sürdürmeleri de olanaklı kılınacaktır.

Kolejin Çokamaçlı Liselerin Parçası Haline Getirilmesi

GCE, TOEFL, International Baccalaureate vb. sınavlarına hazırlanmak isteyen öğrenciler eğitim süresi 4 yıla çıkarılan liselerin I. sınıfında yoğun bir İngilizce eğitimi ve hazırlanacağı alanla ilgili bilgiler alacaktır. Bunlara ek olarak yoğunlaşacağı belli dersleri İngilizce olarak alması sağlanacaktır. Bu arada İngiliz dilinde alınmayan derslerin de bu dilde alınması ve bu derslerden de ilgili sınavlara girilmesi sağlanacaktır. Bu yöndeki çalışmalar başlatılmış, psikoloji ve sosyoloji dersleri, **ilk kez bu yıl**, GCE sınavlarına yönelik olarak programa konmuştur. Bu dersler GCE Edebiyat sınıflarında İngilizce olarak yapılmaktadır.

II. sınıfta istediği dersleri (kredi sistemi içinde) İngiliz dilinde almaya devam eden öğrenciler çok daha yetkinleşmiş olarak Lise III. ve IV. sınıfta GCE, International Baccalaureate vb. sınavlarına girecektir. Bu düzenleme ile bir yandan gerektiği kadar yetkinleşmeden sınavlara giren öğrencilerimizin karşılaştığı olumsuzluklar (British Council yetkililerinin de bir saptaması) giderilirken, diğer yandan da fırsat eşitliği pratikte de gerçekleştirilecektir.

İTİRAZLAR - ELEŞTİRİLER

İngilizce Erken Yaşlarda Öğrenilir :

Yeni eğitim sistemi ilkökul ve ortaokullardaki İngilizce derslerini kaldırmıyor. Tam tersine ilkökul-ortaokul programları bir bütünlük içinde yeniden düzenleniyor. Seçmeli derslerin eklenmesiyle de İngilizce ders saatlerinin artırılması sözkonusu oluyor. Bir başka deyişle Kolejlerin yaygınlaştırılması gerçekleştiriliyor. Üstelik öğrencilerimiz, kendi istekleriyle yetenekleri doğrultusunda yönelme olanağı yakalayacaklarından başarılarının artması da olası duruma geliyor.

GCE Sınavlarına Hazırlıkta Yetersiz Kalınacak :

Bu varsayım da bilimsel bir temele ve anlamlı verilere dayalı değildir. Ortaokullarda öğrencilerin İngilizce ders saatlerini seçme yapmak suretiyle artırabileceklerine değinilmişti. Bunlara ek olarak bir yılın liselere eklenmesiyle GCE sınavları öncesinde gerek İngilizce yeterlilik açısından, gerekse bilgi açısından eski sisteme göre çok daha yetkin hale gelineceği açıktır. Ortaokullara yayılmış bir İngilizce programı yerine, belli bir dönemde verilecek yoğunlaştırılmış (intensive) programların olumlu etkileri konusunda çok ciddi araştırma sonuçları bulunmaktadır. Üstelik de GCE vb. sınavlarda başarılı olabilmenin yolu yarım yamalak İngilizce bilmek değil konuları iyice kavramaktır.

Daha İyi Öğrencilerle Daha İyi Eğitim Yapılır

Diğer iddialar gibi yine bilimsel temellere dayanmayan bu görüş, araştırmalarla da sürekli olarak yanlışlanmaktadır. Homojen grupların (örneğin sadece "iyi" öğrencilerden ya da "iyi olmayan, zayıf" öğrencilerden oluşan vb. gruplar), heterojen (karışık) gruplardan daha başarılı olduğunu, "iyi" öğrencilerin "zayıf" öğrencilerden olumsuz etkilendiği yönünde bilimsel araştırma sonuçları bulunmamaktadır. Hatta bunun aksine sonuçlar vardır.

Özellikle 1985 - 1990 yılları arasında yapılan yüzlerce bilimsel araştırma ile heterojen sınıflarda; iyi öğrencilerin zayıf öğrencilerin öğrenmelerine katkıda buldukları gibi, zayıf öğrencilerin de iyi öğrencilerin öğrendiklerini pekiştirmelerine katkıda buldukları, bu durumun onların pekiştirilmiş bilgilerini gelecekteki öğrenmelerine daha kolay aktarmalarına yardımcı olduğu ve yeni bilgileri daha hızlı öğrenmelerini sağladığı saptanmıştır.

Bu nedenle Kolej öğrencilerinin iyi öğrencilerden oluştukları için beraberce çok daha kaliteli bir eğitim alacakları varsayımı da geçersizdir.

SONUC

Yazının başında da belirtildiği gibi eğitimde yeniden yapılanma denen kapsamlı düzenlemelerde kimsenin kendi subjektif değerleri ile hareket etmesi sözkonusu olamaz. Bu, baştan itibaren hep gözönünde tuttuğumuz bir anlayış olmuştur. Ancak yine bilinen bir olgudur ki, yerleşmiş ilişkilerin, yerleşmiş anlayışlarının ortadan kaldırmak da yeniliklerin önünü aşmada vazgeçilemeyecek bir tutumdur. Bu yüzden sivil toplum örgütlenmelerinin bir sonucu olarak değişik görüşlerin ifadesi olan toplantılar, paneller, imza toplamalar hep gündemde olacaktır ve olmalıdır. Önemli olan, en sağlıklı olanın ikna yoluyla, bilimsel gerekçelerle anlatılmasıdır. Bakanlığımız bu yönde sürekli bir çalışma içindedir. Yoğun geçen mesai saatleri dışında sürekli olarak okul aile birlikleri ile toplantılar düzenlenmekte, toplantılara, panellere katılmakta ve konular irdelenmektedir. Temel ilkemiz popülist politikalar yerine, eğer doğru ise, zor olsa da yenilikleri gerçekleştirmektir. Dün merkezileşmede, sınavlara yönelik düzenlemelerde, kredili sisteme geçişte vb. böyle oldu. Bugün Kolej olgusunda da aynı anlayışımız geçerli. Her konuyu her yerde tartışmaya hazırız. Sağlıklı gerekçeler ve bilimsel verilerle hareket edilmesi durumunda elbette kararlarımızda da değişikliğe hazırız.

Bu uygulamayı başlatırken Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinden hemen sonra yapılacak III. Millî Eğitim Şurası'nın bize ışık tutacak kararlar alacağına olan inancımı da vurgulamak istiyorum.

Kolej sınavlarının kaldırıldığına yaklaşık bir yıl önceden duyurulması ve gerekçelerinin de tartışılıp genel anlamda kabul görmesi ile önceden kuşkulu bakılan bu olguya beliren inanç sonucunda merkez ilkokullarımızda ilk kez bu yıl rahat bir eğitim ortamı gerçekleşmiştir. Dersten derse koşan küçücük yavrular, çocukluklarını da yaşama şansı yakalamışlar, ilk kez bu yıl Lefkoşa'da 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı etkinliklerinde 5. sınıf öğrencileri yer almış, TRT'nin 23 Nisan Şenliklerine 5. sınıf öğrencilerinden oluşan bir Folklor Ekibi çıkarılabilmektedir.

Bu arada böylesi bir uygulamanın, MİLLÎ EĞİTİM YASASI'nın 6. ((1) Her yurttaş, hiçbir ayırım gözetilmeksizin öğrenim ve eğitim hakkına sahiptir. (2) Eğitimde, hiçbir kişiye, aileye veya zümreye ayrıcalık tanınmaz); 8. ((3) Yöneltilmede rehberlik hizmetlerinden; başarının belirlenmesinde ise, objektif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden yararlanır); 9. ((3) Zorunlu eğitim çağında her çocuğun yaş gruplarından kopmadan eğitim görmesi esastır..... (4) Zorunlu eğitim çağında sınavların amacı, öğrencilerin öğrenim seviyelerini ve başarı durumlarını saptamak ve öğretimi değerlendirmektir); 10. ((1) Toplum bireylerine, eğitim görmeye fırsat ve olanak eşitliği sağlanır) ve 35. (Yöneltilme, özellikle ortaokulda başlar ve yoğunluk kazanır. Yanılmaları önlemek ve muhtemel gelişmelere göre yeniden yöneltilmeyi sağlamak için, yöneltilme, liselerde de devam eder) maddelerine gerçek anlamda uygunluğu da apaçık ortadadır.

Not: Tartışmalarla ilgili bazı kaynaklar ve kolejlere giriş sınavlarında başarılı olan öğrencilerin ilkokullara göre dağılımını gösteren bilgiler tablo 1 ve 2'de yer almaktadır.

Tablo 1

Tartışılan konular ile ilgili yapılmış geniş bir araştırma yazını bulunmaktadır. Görüşlerimize dayanak da oluşturan bu çalışmalardan bazı örnekler aktarmanın tartışmaları zenginleştirebileceğine inanıyoruz. Bu amaçla aşağıda sözü edilen yazından alınmış bazı örnekler verilmiştir.

1. EUROPEAN PARLIAMENT RESOLUTION ON FREEDOM OF EDUCATION IN THE EUROPEAN COMMUNITY. 1984.
2. Demokrat Parti Eğitim Programı
3. EUROPEAN FORUM 1992. RECOMMENDATIONS.
4. EUROPEAN FORUM FOR FREEDOM IN EDUCATION 1994.
Recommendations for Educational Laws. E/F/F/E International Offices. Witten Germany.

5. Firestone, W.(1990) The Educational Reform Movement of the 1980's: Perspectives and Cases. Berkeley, C.A: Uc Cutham
6. Fuhrman, S.H. and Nalen, B.(eds) 1991. The Politics of Curriculum and Testing (London: Falmer Press)
7. Kemal Aytacı 1985. Avrupa Okul Sistemlerinin Demokratlaştırılması. Ankara Üniversitesi Yayını.
8. Kerchner 1987. The Politics of Excellence and Choice in Education (London Farmer Press)
9. Oakes, J. (1985) Keeping Track: How Schools Structure Inequality. New Haven, CT: Yale University Press.
10. Özcan Demirel (1994) Karşılaştırmalı Eğitim.
11. Odden, A.R. 1991. Education policy Implementation. Albany: State University of New York Press.
12. Windhaw,D.W. (1980) Micro-educational decisions as a basis for -educational planning. In Weiler, H. (eds), Educational Plannning and Social Change, Paris UNESCO: 11EP
13. UNITED NATIONS. 1948 Declaration on Human Rights, Article 26.
14. Adler (1977) Collective and Individual Bilingualism: a sociolinguistic study. Helmut Buske Verlag. Hamburg.
15. Grosjean F. (1982) Life with Two Languages, Harvard University Press, Cambridge, MA.
16. Harley B. 1986, Age in Second Language Acquisition. Clevedon. Multilingual Matters.
17. Harshman R. and Krashem S.(1972) An unbiased procedure for comparing degree of lateralization of dicholically presended stimuli Journal of the Acoustical Society of America, 52, 174 (Abstract).
18. Lenneberg (1967) Biological Foundations of Language, Wiley, New York.
19. Mc Laughlin B. (1984) Second Language Acquisition in Childhood, Vol 1 Preschool Children, Hillsdale, Landon Lawrence Erlboun Associate, New Jersey 1978.
20. Penfield and Roberts (1959) Speech and Brain Mechanisms-Princeton University Press, Princeton.
21. Seliger H.W. (1978) Implication of a multiple critical-period hypothesis for second language learning in W.C. Ritchie (ed) Second Language Acquisition-Research Academic Press, New York.
22. Kamile Ün Açıkgöz (1992) İşbirlikli Öğrenme.
23. Council For Cultural Cooperation (1967) The Educational Aspects of Examinations.

Tablo 2: Kolej sınavlarının seçme - eleme sürecinin eğitimde fırsat eşitliğine getirdiği olumsuz etkiler raporda belirtilmiştir. Bunun somut örneklerinden birisi, bu sınavlar sonucunda koleje giren öğrencilerin bölgelere ve okullara göre oluşturduğu dağılım tablosudur. Aşağıda yıllar itibarı ile ortaya çıkan rakamlar verilmiştir.

19 Mayıs TMK	1986-87	1987-88	1988-89	1989-90	1990-91	1991-92	1992-93	1993-94	1994-95	Toplam
23 Nisan İlk.	25	21	20	21	19	19	20	26	30	201
Alsancak İlk.	2	4	4	2	4	5	2	5	4	32
Lapta İlkokulu	4	1	3	4	4	3	5	2	3	29
Çatalköy İlk.	4	4	4	5	7	3	1	1	3	32
K/oğlanoğlu İlk.	7	7	6	5	5	1	2	2	-	35
Esentepe O.	-	-	1	1	1	1	-	-	-	4
Şht. Tuncer İlk.	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Kontenjan										
Arapköy İlk.	-	-	-	-	-	1	-	-	2	3
Bahçeli İlk.	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Karşıyaka İlk.	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Beylerbeyi İlk.	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Toplam	42	37	38	38	40	33	32	38	43	341
* Genel Toplam	-	55	51	55	46	50	58	69	68	452

* Diğer işlemlerle girenlerin de eklenmesiyle oluşan toplam sayı.

G/yurt T.M.K.	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89	1989-90	1990-91	1991-92	1992-93	1993-94	1994-95	Toplam
Kurtuluş İlk.	12	5	18	10	1	5	9	16	13	7	96
Özgürlük İlk.	4	9	28	6	5	9	7	10	10	9	97
Fikri Karayel İlk.	5	8	23	11	18	15	3	6	4	6	99
Lefke İstiklal İlk.	3	4	5	3	3	2	2	2	2	6	32
Gemikonağı İlk.	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Taşpınar İlk.	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Yeşilirmak İlk.	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	3
Yedidalga İlk.	-	-	-	1	-	1	1	1	-	1	5
Yeşilyurt İlk.	4	-	3	7	4	-	-	1	1	3	23
Akçay İlkokulu	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Aydinköy İlk.	-	1	1	1	4	-	-	-	-	-	7
Gaziveran İlk.	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2
Yayla İlkokulu	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
Zümrütköy İlk.	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Kalkanlı İlk.	-	-	1	-	-	-	-	3	1	-	5
Serhatköy İlk.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Doğancı İlk.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tepebaşı İlk.	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Çamlıbel Aysun	1	1	-	2	-	-	4	1	-	-	9
Subay Kontenjani	2	5	2	2	3	3	6	3	5	5	36
Köy Kontenjani	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	5
Akdeniz İlk.	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Güneşköy İlk.	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2
Diğer nedenlerle	-	1	2	3	2	-	1	4	7	7	27
Özel Sınavla	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
Toplam	33	39	89	47	41	35	36	38	45	50	463
* Genel Toplam	-	40	87	49	42	35	33	43	41	50	420

Türk Maarif Koleji Lefkoşa	1985-1986	1986-1987	1987-1988	1988-1989	1989-1990	1990-91	Toplam
Şehit Tuncer İlkokulu	38	43	80	37	-	28	226
Şht. Ertuğrul İlkokulu	28	26	58	20	-	22	154
Gelibolu İlkokulu	8	6	13	3	-	2	32
K.Kaymaklı İlkokulu	1	1	1	1	-	1	5
Çağlayan İlkokulu	-	-	2	2	-	-	4
Balıkesir İlkokulu	1	-	2	2	-	1	6
Şht. Doğan Ahmet İlk.	1	5	2	2	-	-	10
Arabahmet İlkokulu	1	-	-	1	-	-	2
Gönyeli İlkokulu	-	1	4	3	-	3	11
Necati Taşkın İlkokulu	-	1	2	7	-	4	14
Atatürk İlkokulu	3	7	10	1	-	-	21
Ortaköy İlkokulu	1	1	2	-	-	-	4
Şehit Hüseyin Ruso O.	-	1	-	-	-	-	1
Dikmen İlkokulu	-	-	-	-	-	-	-
Şehit M.Eray İlk.	1	-	3	-	-	-	4
Şehit Yalçın İlkokulu	2	-	-	-	-	-	2
Alayköy İlkokulu	1	-	-	-	-	-	1
Meriç İlkokulu	1	-	-	-	-	-	1
Cihangir İlkokulu	-	-	1	-	-	-	1
Cumhuriyet	-	-	1	-	-	-	1
Hamitköy İlkokulu	-	-	-	1	-	-	1

Türk Maarif Koleji Girne	1985-1986	1986-1987	1987-1988	1988-1989	1989-1990	1990-1991	Toplam
23 Nisan İlkokulu	16	14	12	11	-	16	69
Lapta İlkokulu	2	1	3	1	-	1	8
Dikmen İlkokulu	3	1	-	1	-	-	5
Karaođlanođlu İlk.	5	-	-	2	-	2	9
Anafartalar L.	-	1	-	-	-	-	1
Zeytinlik İlkokulu	-	1	-	-	-	-	1
Alsancak İlkokulu	-	2	-	1	-	-	3
Esentepe İlkokulu	-	-	-	-	-	2	2
Çatalköy İlkokulu	1	-	-	1	-	-	2
Erdemli - Akdeniz	1	-	-	-	-	-	1
Yavuzlar L.	1	-	-	-	-	-	1
MAĞUSA							
Beyarmudu	-	-	-	-	-	-	-
Geçitkale İlkokulu	-	-	2	-	-	-	2
Vadili İlkokulu	2	-	4	-	-	1	7
Çayırova İlkokulu	2	1	1	1	-	-	5
Serdarlı İlkokulu	-	2	2	1	-	-	5
Akdoğan İlkokulu	-	-	-	1	-	1	2
Paşaköy İlkokulu	-	-	-	1	-	2	3
Gönendere İlkokulu	-	-	1	-	-	-	1
Canbulat L.	-	-	-	-	-	1	1
Erenköy İlkokulu	1	-	-	1	-	-	2
Gaziköy İlkokulu	-	-	1	1	-	-	2

Türk Maarif Koleji Güzelyurt	1985-1986	1986-1987	1987-1988	1988-1989	1989-1990	1990-1991	Toplam
Fikri Karayel İlkokulu	-	1	2	2	-	3	8
Kurtuluş İlkokulu	1	1	1	2	-	3	8
Özgürlük İlkokulu	1	-	-	-	-	4	5
Lefke İlkokulu	-	1	-	-	-	-	1
Şehit Turgut O.	-	1	1	-	-	-	2
Aydinköy İlkokulu	-	-	-	-	-	-	-
Zümrütköy İlkokulu	-	-	-	-	-	-	-
Yeşilyurt İlkokulu	-	-	-	-	-	-	-
Kalkanlı İlkokulu	-	-	-	-	-	-	-
Yedidalga İlkokulu	-	-	-	-	-	-	-
Yeşilirmak İlkokulu	-	-	-	-	-	-	-
Serhatköy İlkokulu	-	-	-	-	-	-	-
Çamlıköy İlkokulu	-	-	-	-	-	-	-
Türkiye	1	-	1	1	-	3	6
BTMK						6	6
Toplam	124	119	212	108	-	106	669
* GENEL TOPLAM	149	139	247	145	166	123	969

B/tar Türk Maarif K.	1986-87	1987-88	1988-89	1989-90	1990-91	1991-92	1992-93	1993-94	1994-95	Toplam
Lefkoşa'dan	48	114	58	57	57	145	120	125	119	
Girne'den	20	26	4	8	8	18	18	3	2	
Mağusa'dan	4	6	2	3	-	9	7	3	2	
Güzelyurt'tan	1	2	3	4	1	2	22	19	33	
Kontenjan Sınavı	-	-	-	-	1	2	3	3	5	
Lefkoşa	-	-	-	-	-	-	-	3	2	
Girne	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Mağusa	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
Güzelyurt	-	-	-	-	-	-	-	--	-	
Şehit Tuncer İlkokulu	15	45	14	13	19	66	43	51	49	315
Şehit Ertuğrul İlkokulu	9	26	17	14	20	50	41	45	46	265
Necati Taşkın İlkokulu	-	5	1	7	7	6	8	9	7	50
Gelibolu İlkokulu	3	11	6	6	4	9	9	10	3	61
Şehit Doğan Ahmet İlk.	2	5	1	-	1	2	3	3	2	19
Çağlayan Cum. İlk.	-	2	2	3	-	-	2	1	3	13
Gönyeli İlkokulu	4	5	3	5	3	3	6	3	6	38
Dikmen İlkokulu	2	2	1	1	-	2	3	-	2	13
Fikri Karayel İlkokulu	-	-	-	-	1	3	7	6	6	23
Atatürk İlkokulu	4	4	5	2	1	1	-	-	1	18
Güzelyurt Özgürlük İlk.	-	4	-	-	1	3	10	4	9	31
Kurtuluş	-	1	-	-	-	3	13	8	15	40
Çamlıbel Aysun İlk.	-	-	-	-	-	1	1	-	2	4
Akdoğan İlk.	2	-	1	1	-	2	3	1	1	11
Lefke İstiklal İlk.	-	-	-	-	-	-	-	1	3	4
Şht. Mehmet Eray İlk.	3	1	3	2	-	2	3	1	3	18
Paşaköy İlkokulu	-	-	1	-	-	4	2	-	1	8

B/tar Türk Maarif K.	1986-87	1987-88	1988-89	1989-90	1990-91	1991-92	1992-93	1993-94	1994-95	Toplam
Arabahmet İlkokulu	2	-	-	1	-	-	-	1	-	4
Pınarlı İlkokulu	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Vadili İlkokulu	-	3	-	1	-	1	-	2	-	7
Şehit Yalçın İlkokulu	-	1	2	1	-	1	-	1	-	6
23 Nisan İlkokulu	10	16	1	4	5	7	3	2	-	48
Çatalköy İlkokulu	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Cihangir İlkokulu	-	-	2	1	-	-	-	1	1	5
Balıkesir İlkokulu	-	2	-	2	1	2	1	1	2	11
Değirmenlik İlkokulu	-	1	-	-	-	-	1	-	-	2
Türkmenköy İlkokulu	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Hisarköy İlkokulu	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3
Yeşilyurt İlkokulu	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Zümrütköy İlkokulu	-	-	1	1	-	-	2	-	1	5
Serdarlı İlkokulu	-	1	-	-	-	-	1	-	1	3
Gaziköy İlkokulu	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2
20 Temmuz L.	-	-	-	1	-	-	-	-	2	3
Esentepe İlkokulu	-	-	-	1	-	-	-	2	-	3
Çayönü İlkokulu	-	1	-	1	-	-	-	1	-	3
K. Kaymaklı İlkokulu	2	1	1	1	1	-	-	-	-	6
Lapta İlkokulu	3	2	1	1	-	-	-	-	-	7
Mersin İleri	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2
Alsancak İlkokulu	1	1	-	1	-	-	-	-	-	3
Anafartalar L.	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Merkez Cumhuriyet İlk Kırklareli Türkiye	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Alayköy İlkokulu	1	2	1	-	1	1	-	-	-	6

B/tar Türk Maarif K.	1986-87	1987-88	1988-89	1989-90	1990-91	1991-92	1992-93	1993-94	1994-95	Toplam
Dr.Fazıl Küçük	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2
Haspolat İlkokulu	-	-	1	-	-	1	1	-	-	3
Bahçeli İlkokulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ortaköy İlkokulu	2	2	-	-	-	-	-	-	-	4
Ankara Keçiören İlk. Türkiye	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Düzova İlkokulu	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Yeşilbahar (Türkiye)	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Zeytinlik İlk.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Çayırova İlk.	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tepebaşı İlk.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Kontenjan										
Kozan İlkokulu	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Akıncılar İlkokulu	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Hisarköy İlkokulu	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2
Dilekkaya İlkokulu	-	-	-	-	-	1	2	-	1	4
Şehit Öztürk İlk.	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Meriç İlkokulu	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Ağırdağ İlkokulu	-	-	-	-	1	-	-	1	-	2
TOPLAM	73	149	68	75	67	175	169	159	173	1108
* GENEL TOPLAM	82	160	87	86	84	220	217	202	207	1345

Ek 2: Sertifika Sınıfları İle İlgili Karar

Sayı: 1/92

Lefkoşa, 2 Mart 1992

**Sayın Bakanım,
(Sayın Müsteşar eliyle)**

Ortaokullarımızda oluşturulması kararlaştırdığımız Orta III (pratik sanat-iş ağırlıklı) sertifika sınıflarının:

1. Haftalık ders dağılımları
2. Müfredat programaları
3. Alt yapı sorunlarının giderilmesi için komisyonumuzun hazırladığı rapor ektedir.

Bugün eğitimimizin en önemlisi üç sorununa bu sınıfın oluşturulması kararının verilmesiyle uzun vadede büyük ölçüde önlem olacağı kanaatindeyim.

Bu sorunlar; kısaca üniversite önünde yığılmalar, üniversiteyi bitirdikten sonra işsizliğin ve vasıflı ara insan gücü elemanı olarak özetlenebilir.

Orta III sertifika sınıfının devamı olarak öngörülen Endüstri Pratik Sanat Okulları ile ilgili raporumuzu da en kısa zamanda arzedeceğim.

(İmza)**Yusuf Ziya Hocanın
Müdür****Eki : Sertifika sınıfı raporu.**

27 Şubat 1995

Teftiş Dairesi Müdürlüğüne,

Orta III Özel Sınıfların oluşturulması konusu hakkında komisyonumuzun yaptığı çalışmalarda elde edilen görüşler aşağıdadır.

1. En erken bir zamanda, oluşturulacak Özel III. sınıflar hakkında öğretmenlere, öğrencilere ve velilere aydınlatıcı bilgi verilmeli.
2. Özel III. Sınıfta uygulanacak haftalık ders dağılım çizelgesinin şöyle olmasını öngörüyoruz.

Türkçe	4
Vatandaşlık Bilgisi	2
T.C İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ve Kıbrıs Türk Mücadele Tarihi	2
Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	1
İngilizce	4
Matematik	2
Fen Bilgisi	2
Beden Eğitimi	2
Resim-İş	4
Müzik	4
İş-Teknik/Ev-Ekonomisi/Tarım	7
Toplam:	34

Sınıf Öğretmenlerine	1
Rehberlik ve Eğitimci Çalışmalar	3

3. Yukarıdaki derslerin uygulanmasında, öğrencilerin seviyesine uygun müfredatların hazırlanmasına en erken bir zamanda başlanmalıdır.
4. Özel III. sınıflar için gerekli alt yapı (Atelye-müzik odası) ve makine, araç-gereç ile malzeme ihtiyaçları en erken bir zamanda hazırlanmalıdır. Bu konuda komisyonumuz üyeleri G.O.Ö Müdürlüğüne gerekli listeleri verilmektedir.
5. Bu sınıfların oluşumu ile mevcut öğretmenlerimize ek olarak aşağıda gösterilen sayıda öğretmene ihtiyaç olacaktır. (Muhtemelen Toplam 40 sınıf oluşacaktır.)

a) İş-Teknik öğretmeni	: 8
b) Ev-Ekonomisi öğretmeni	: 20
c) Resim-İş öğretmeni	: 8
d) Müzik öğretmeni	: 8

6. Bu sistem uygulanırsa, aşağıdaki rahatsızlıklar ortadan kalkacaktır.

a) Birçok okulumuzda derslerinden zayıf olan öğrenciler ayrı sınıflara toplanmaktadır. Bu gibi sınıflarda görev yapan öğretmenler devamlı olarak durumlarından şikayet etmekte, huzursuz olmakta ve derslerin

yürümediğini söyleyerek sınıflara adeta istemeyerek girmektedirler. Çünkü, öğretmen derslerinde normal müfredat ne ise onu vermeye çalışıyor, ancak öğrenciler normal müfredatı takip edemediklerinden öğretmen bu öğrencilere birşeyler verememekten dolayı huzursuz oluyor. Öğrenciler ise anlamadıkları-kavrayamadıkları konularla karşı karşıya kaldıklarından, onlar da huzursuz oluyorlar. Bundan dolayı da zaman zaman bu sınıflarda istenmeyen olaylar da vukubulanmaktadır.

b) Bir kısım okulumuzda ise sınıflar iyi-kötü öğrenci ayrımı yapılmadan oluşturulmaktadır. Bu gibi sınıflarda ders veren öğretmenlerin şikayeti ise sınıftaki zayıf öğrencilerden dolayı yeterince sürarlı ilerleyemedikleri ve bundan dolayı iyi öğrencilere verilmesi gereken kadar konunun verilmediği dolayısıyla oluyor.

Yapılacak bu uygulama ile normal ortaokul III.sınıflarda dersler, olması gereken seviyede ve süratte yapılacak. Özel III. sınıflarda ise seviyelerine uygun oluşturulacak müfredatlara göre ders verileceğinden hem çocuklar daha dikkatli ve derse katılarak ders görecekler, hem de öğretmen vereceği konusunun öğrenci seviyesinde olmasından dolayı rahat olacak ve görevini severek yapılacaktır.

7. Özel III. sınıfa devam edecek öğrenciler böylece okulda iken, ileride hayata atılırken ekmek paralarını kazanacakları meslekler (işler) hakkında daha fazla bilgi ve beceri alma fırsatı bulacaklardır.
8. Özel III. sınıfa devam edip okulu bitirenler normal liselere devam edemeyeceklerinden, liselerdeki yığılmalar ve kalite düşüklüğü de böylece ortadan kalkacaktır.
9. Özel III. sınıfı tamamlayan öğrenciler, kız veya erkek Pratik Sanat veya Turizm Pratik okullarına devam ederek memleketimizin ihtiyacı olan mesleki pratikleri kuvvetli elemanlar piyasaya çıkacaklardır.
10. Özel III. sınıflardagörev alacak öğretmenlerin, bu sınıflardaki öğrencilerin karakter yapıları, bilgi seviyeleri ve diğer durumları hakkında özel bir Hizmetiçi Eğitimden geçirilmeleri gerekecektir.
11. Alt yapı, araç-gereç ve öğretmen ihtiyaçları temin edildiği takdirde, Özel III.sınıftaki müfredata göre eğitim gören öğrencilerin, özellikle beceri isteyen konularda başarılı olacaklarını tahmin ediyoruz.
12. Bu uygulama ile Kız Meslek Liselerinin öğrenci sayılarında oldukça bir azalma olacağını, hatta öğrenci bulunamayacağını tahmin ediyoruz.
13. Gerekli alt yapı oluşturulmadan uygulamaya geçildiği takdirde, bu uygulama yarar yerine zarar getireceği kanaatindeyiz.

Komisyon Üyeleri

A.Çulluoğlu
Müfettiş
(İmza)

İ.Kansu
Müfettiş
(İmza)

Ö.Pastırmacıoğlu
Müfettiş
(İmza)

E.Galatyalı
Müfettiş
(İmza)

Ek 3: Çok Amaçlı Okulların Tanımı, Amaçları ve Görevleri**İKİNCİ BÖLÜM****Çok Amaçlı Teknik Okulların Tanımı, Amaç ve Görevleri**

- Okulun Tanımı** **Madde 5** Çok Amaçlı Teknik Okul;
Değişen hayat ve iş koşullarına uyum sağlayabilecek insan yetiştirebilmek için bir yandan temel bilgi ve genel kültürü, bir yandan da mesleki beceriyi kazandıran ve bunları "çökyönlülük" ilkesi doğrultusunda gerçekleştiren; programlarında değişen ihtiyaçlara anında cevap verebilecek esnekliği barındıran; amaçlara göre farklı eğitim sürelerine ve program modüllerine sahip okulu anlatır.
- Okulun Amaç ve Görevleri** **Madde 6:** Çok Amaçlı Teknik Okulun amaç ve görevleri, Kıbrıs Türk Milli Eğitiminin genel ve temel ilkeleri ile ortaöğretimin amaç ve görevlerine uygun olarak;
1. Ağırlıklı olarak çeşitli meslek dallarında verimli iş üretecek elemanları, belli temel bilgileri, genel kültürü de kazandırarak yetiştirmek ve mezun olanlara lise dengi diploma vermek;
  2. Temel eğitimini tamamlamış, ancak zorunlu eğitim yaşını doldurmamış öğrencilere ilgi duydukları çeşitli meslek alanlarında bilgi ve beceri kazandırmak ve iş yaşamına en az alanda donanım sağlamış olarak çıkmalarını sağlamak;
  3. Herhangi bir mesleki formasyona sahip olmayan, ekonomi için faal nüfus sayılan 16-14 yaş arasındaki insanlarımızı çağdaş teknolojideki gelişmeler de izlenerek çeşitli programlar (modül programı ve mesleki eğitim kurs, seminer konferans vb.) sunmak
  4. Küçük ve ortak ölçekli işletmelere danışmanlık ve mesleki rehberlik hizmetleri vermek.

**Ek:4 Genel Ortaöğretim Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasası
(50/89 ve 41/94 sayılı yasalar)**

(i) Ortaokullarda;

- a) Yıllık Genel Başarı Ortalaması 5 olan öğrenciler doğrudan bir üst sınıfa geçerler,
- b) Yıllık Genel Başarı Ortalaması 5'den az olan öğrencilerin tek bir dersten kalmaları durumunda bu konumdaki öğrenciler bir üst sınıfa geçirilirler.
- c) Yıllık başarı ortalaması 5'ten az olan ve en çok iki dersten 4 alan öğrenciler bir üst sınıfa geçirilirler.
- d) Ortalaması 5'ten az olup tek dersten kalan ya da en çok iki dersten 4 alan öğrencilerin bir önceki yıldan kalan sorumlu dersleri de kalkar.
- e) Orta III. sınıfta olan öğrencilerin yıl sonu başarı notlarının;
  - (a) Ortalamanın 5 ve yukarı olması,
  - (b) Ders notlarından birinin 5'ten az olması veya ders notlarından en çok ikisinin 4 olması durumunda genel başarı ortalamasına bakılmaksızın öğrenciler başarılı sayılıp diploma almaya hak kazanırlar.
- f) Başarı durumları yukarıda belirtilen koşullara uymayan öğrenciler hangi sınıfta olursa olsun 17 yaşını dolduruncaya kadar sınıf tekrarı yapma hakkına sahiptirler.

(ii) Liselerde:

- a) Ortalaması 5 ve yukarı olan öğrenciler bir üst sınıfa geçerler veya mezun edilirler. Bu konumda olanların sorumlu dersleri ortadan kalkar.
- b) Ortalaması 5'ten aşağıya olan öğrencilerden;
  - (a) 4 dersten notu 4 olanlar,
  - (b) 3 dersten notu 3 olanlar ve
  - (c) 2 dersten klair notu olanlar zayıf derslerden sorumlu olarak bir üst sınıfa geçerler. Bu konumdaki Lise III. sınıf öğrencilerine zayıf oldukları derslerde bütünleme sınavlarından ayrı olarak ek bir sınav hakkı verilir.
Ek sınav hakkında da başarılı olamayan Lise III. sınıf öğrencilerin durumu, ilgili Daire Müdürü başkanlığında, Bakan'ın atayacağı 4 kişiden oluşan Üst Kurul'da ele alınır, değerlendirilir ve öğrencinin mezun olup olamayacağına karar verilir.
- c) Yukarıda belirtilen (ii) a) ve (ii) b) başarı koşullarına sahip olmayan öğrenciler başarısız oldukları bütün derslerden bütünleme sınavlarına girerler.
- d) Yukarıdaki b) (a), (b) ve (c) koşullarına uyarak bir üst sınıfa geçen öğrencilerin bir üst sınıfta aldıkları ve sorumluluk taşıdığı dersin üst programı olan derste başarılı olması durumunda alt sınıftaki derse karşı olan sorumluluğu kalkar.
Üst sınıfta aldığı derste de başarısız olması durumunda alt sınıftaki sorumluluğu devam eder.
- e) Sorumluluğu devam eden dersler üst sınıftaki sınıf geçme değerlendirmesinde zayıf ders olarak (notu da belirtilerek) işlem görürler.
- f) Her öğrenci her sınıf düzeyinde en çok iki kez sınıf tekrarı yapabilir.

EK 5: Yeni Hazırlanan Atatürk Öğretmen Kolejl Yasasının Dördüncü Bölümü**DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**
Eğitim-Öğretim ve Öğrenciler

Eğitim 18. (1) Okul Eğitim -Öğretimde Anayasa'daki ve Milli Eğitim Temel Yasası'ndaki ilke ve esaslara
Öğretimde uyulur;

Esaslar (2) (a) Öğretmenlik Meslek Eğitimi (Hizmet Öncesi Eğitim):

Öğretmen adaylarının yetiştirilmesinde genel kültür, pedagojik formasyon ve özel alan bilgisi esastır. Okulun eğitim-öğretim programları bu üç temel öğeyi içerecek şekilde düzenlenir ve Okulun Eğitim-Öğretim yıllık çalışma ve uygulama zamanlaması bu Tüzükte belirtilen esaslar uyarınca haftalık dersler dağıtım dağıtım çizelgesine göre yürütülür.

(b) Hizmetçi Eğitim

Okullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin mesleki formasyonlarının korunması ve ilerletilmesi; mesleki yeniliklerle bağlantılarının sürdürülmesi; ve mesleklerinde ilerleme sağlayabilmeleri için okulda sürekli ve düzenli olarak hizmetçi eğitim programı düzenlenir ve Okulun Eğitim-Öğretim Tüzüğünde belirlenir. Bu hizmet, okulun ayrı bir bölümünde ve yerine göre açık/yaygın öğretim metodları kullanılarak kurumlaşmış olarak yürütülür.

(3) Eğitim-Öğretim programlarının geliştirilmesinde, yerel ihtiyaçlar yanında Dünyadaki diğer eğitim öğretim programlarındaki gelişmeler de dikkate alınır.

(4) Öğretmen adaylarının Okulda kazandıkları bilgi ve becerileri uygulamaya koyabilmelerini, onların gerçek durumlarla karşılaşmalarını sağlamak amacıyla okullarda uygulama yapmaları sağlanır.

(5) Okulda uygulanacak başarı esasları, sınav kuralları ve öğrencilerin tabi tutulacakları diğer esaslar, öğretim programları çerçevesinde öğrencilere kazandırılacak nitelik ve statü ile bunlara dayalı olarak verilecek Diploma, Sertifika ve diğer öğrenim belgeleri bir tüzükle tanımlanarak düzenlenir.

Ek 6 : Genel Amaçlar:

Kıbrıs Türk Milli eğitiminin genel amacı, Kıbrıs Türk toplumunun tüm bireyleri aşağıdaki fıkralarda öngörülen esaslar çerçevesinde yetiştirmektir.

- (1) Atatürk ilke ve devrimleri ile yurttaşlar arasında bir fikir ve duygu ortaklığını amaçlayan, çağdaşlaşmayı hedefleyen ve Türk milletini milli bilince vardıran Atatürk milliyetçiliğine, demokrasi sosyal adalet ve hukukun üstünlüğü ilkelerine bağlı, bunları koruyan ve geliştiren yurttaşlar olarak yetiştirmek ;
- (2) Kıbrıs Türk toplumunun, varolma mücadelesinin özünde yatan gerçekleri bilen, mücadele tarihinin bilincine varan ve bu mücadeleye inançla bağlanan, manevi ve kültürel değerlerini koruyan ve geliştiren, yurdunu ve toplumunu seven, anayurdu Türkiye'ye Türk ulusuna, öz yurduna, toplumuna ve ailesine güçlü bağlarla bağlı, yurduna, toplumuna, laik devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bu bilinç ve nitelikleri sürekli davranışa dönüştürebilen , barışçı ancak haklarını korumasını bilen yurttaşlar olarak yetiştirmek;
- (3) Beden, zihin , ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı biçimde gelişmiş sağlam bir kişiliğe ve karaktere bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insanı seven, insana ve insan haklarına saygılı, girişime değer veren, toplumuna karşı sorumluluk duyan , her yönüyle gelişmiş toplum ekonomisine katkıda bulunan, toplum çıkarlarını kendi çıkarlarının üstünde tutan ve kendi mutluluğunu toplumun refahı ve mutluluğunda gören, toplumun varlığını ve devletini özenle koruyan , gelişmesine çalışan ve onu her türlü tehlikeye karşı savunan ve sonuna kadar direnen, cesur, kişilikli, yapıcı, yaratıcı ve verimli yurttaşlar olarak yetiştirmek;
- (4) İlgi ve yeteneklerini değerlendirmek ve ortaya çıkarıp geliştirmek suretiyle , gerekli bilgi ve becerilerle donatmak; onlara birlikte ve dayanışma ile iş görme alışkanlıklarını kazandırmak; onları bu yolla hayata hazırlamak ve onların, kendilerini ve ailelerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğu ile kalkınmasına katkıda bulunacak bir mesleğe sahip olmalarını sağlamak; böylece ,bir yandan yurdunda refah ve mutluluğu artırmak; diğer yandan, toplumsal birlik ve bütünlük içinde ekonomik , sosyal ve kültürel kalkınmasını destekleyip hızlandıran; toplumunu ve ulusunu, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı yapmak isteyen ve bu istek doğrultusunda sürekli çaba gösteren yurttaşlar olarak yetiştirmek.

Ek 7: MİLLİ EĞİTİMİN TEMEL İLKELERİ**Genellik ve Eşitlik**

- (1) Her yurttaş hiçbir ayırım gözetilmeksizin öğrenim ve eğitim hakkına sahiptir.
- (2) Eğitimde, hiçbir kişiye, aileye veya zümreye ayrıcalık tanınmaz.

Toplumun Gereksinimleri ve Bireyin Yetenekleri

- (3) Milli eğitim hizmeti, bireyin istek ve yeteneklerini gözeterek toplumun sosyal ekonomik ve kültürel gereksinimlerine uygun olarak ve bireyleri, kalkınma planları hedeflerine ulaşmada etkili olabilecekleri bilgi, yeterlilik ve becerilerle donatacak biçimde düzenlenir.
- (4)
  - a. Bireyler bütün eğitimleri süresince , ilgi ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda, çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek toplumun yetişmiş insan gücü gereksinimleri gözetilerek yetiştirilirler.
  - b. Kıbrıs Türk Milli eğitim sistemi ve sistemin gerektirdiği kurumlaşma ve örgütlenmeler, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir ve uygulamaya konur.
  - c. Yöneltilmede rehberlik hizmetlerinden; başarının belirlenmesinde ise, objektif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden yararlanılır.

Zorunlu Eğitim ve Öğretim Hakkı

- (5)
  - a. On beş yaşına kadar süren eğitim, kız erkek ayırımı yapılmaksızın , her yurttaş için bir hak ve ödev olup zorunludur.
  - b. Her yurttaş zorunlu olmayan eğitim veren öğretim kurumlarında ilgi ve yetenekleri ölçüsünde , isteğe bağlı ve ücretsiz öğrenim hakkını kullanarak yararlanır.
  - c. Zorunlu eğitim çağında her çocuğun yaş gruplarından kopmadan eğitim görmesi esastır. Ancak, bu durum üstün yetenekli çocukların ileri öğrenimden yararlanmasını engellemez.
  - d. Zorunlu eğitim çağında sınavların amacı, öğrencilerin öğrenim seviyelerini ve başarı durumlarını saptamak ve öğretimi değerlendirmektir.

Fırsat ve Olanak Eşitliği

- (6)
  - a. Toplum bireyelerine, eğitim görmede fırsat ve olanak eşitliği sağlanır.
  - b. Maddi olanaklardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim basamaklarına kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla, devletin mali olanaklarına göre parasız yatılı, burs, kredi ve benzeri yollarla gerekli yardımlar yapılır.
  - c. Durumları dolayısıyla özel eğitime gereksinimleri olan çocukları ve gençleri, topluma yararlı kılacak biçimde yetiştirmek ve onlara sağlıklı , dengeli ve güçlü bir kişilik kazandırmak amacıyla , çağdaş ve bilimsel eğitim yöntem ve olanakları gözetilerek, gerek okul içinde gerekse okul dışında gerekli koruyucu, güçlendirici , geliştirici ve yetiştirici önlemler alınır.

Süreklilik

- (7)
  - a. Bireylerin eğitimlerinin yaşam boyunca sürmesi esastır.
  - b. Gençlerin eğitimleri yanında , hayata ve iş alanlarına olumlu bir biçimde uymalarına yardımcı olacak önlemler ile, yetişkinlerin sürekli eğitimlerini sağlayıcı önlemler almak bir eğitim görevidir. Bu görev özgün , açık ve yaygın eğitim kurumlarında, işbirliği ve eşgüdüm içinde ve belirli plan ve programlar izlemek suretiyle yerine getirilir.

Her Yerde Eğitim

- (8)
  - a. Kıbrıs Türk Milli Eğitimin amaçları yalnız örgün, açık ve yaygın eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır.
  - b. Eğitimle ilgili her türlü etkinliğin gözetim ve denetimine bağlıdır.

Karma Eğitim

- (9) Eğitim kurumlarında, kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak, eğitimin ürüne ve gereksinime göre, bazı meslek okulları kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir.

Bilimsellik ve Çevresellik

- (10) a. Her derece ve türdeki öğretim programları ve eğitim yöntemleri ile ders araç ve gereçleri bilimsel ve teknolojik esaslar ve yeniliklere, çevre ve ülke gereklerine ve koşullarına göre sürekli olarak gelişebilir.
- b. Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli gelişme ve yenileşmenin sağlanması, ülke koşullarına uygun bilimsel araştırma ve değerlendirmelere göre gerçekleştirilir.
- c. Bilimsel ve teknolojik araştırmalarla kültürümüzü geliştirmeye yönelik bilimsel çalışma ve etkinlikler, öğretim kurumlarında ve diğer alanlarda maddi ve manevi bakımdan özendirilir ve desteklenir.

Planlılık

- (11) a. Kıbrıs Türk milli eğitiminin gelişmesi, ekonomik ve sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak ve eğitim- insan gücü- istihdam ilişkileri gözetilmek suretiyle, mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir. Bu yöndeki planlama ve gerçekleştirme çalışmaları, Bakanlık ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve eşgüdüm içinde yürütülür.
- b. Mesleklerin basamakları ve her basamağın unvan, yetki ve sorumlulukları mevzuata uygun olarak dikkate alınır ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın mesleki ve teknik öğretim kurumlarının kuruluş ve programları, bu basamaklara uygun olarak planlanır ve düzenlenir. Bu kurumlardan çıkanların mesleklerinin ne olacağı bir tüzükle saptanır.
- c. Eğitim kurumlarının geliştirilmesinde, çevresel özellik ve gereksinimler de gözetilir ve bu kurumların yer, personel, bina, tesis ve ekleri donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlara göre optimal büyüklükte kurulması veya mevcutların bu esaslara göre yeniden düzenlenmesi ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

Atatürk İlke ve Devrimleri ile Atatürk Milliyetçiliği

- (12) Kıbrıs Türk milli eğitim sisteminin her derece ve türü ile ilgili eğitim ve öğretim programlarının hazırlanıp uygulanmasında Atatürk ilke ve devrimleri ile Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır.

Ulusal Ahlak ve Kültürün Geliştirilmesi

- (13) Eğitimin her basamağında ve her türlü eğitim etkinliğinde, Türk ulusunun ahlak ve kültürünün korunup geliştirilmesine ve benimsenmiş ahlaki, manevi ve kültürel değerlerin öğretilmesine önem verilir.

Türk Dili ve Yabancı Dil Öğretimi

- (14) a. Eğitim ve öğretimin Türk dilinde yapılması esastır.
- b. Eğitimin her basamağında ve her türünde, ulusal ve toplumsal birlik ve bütünlüğün sağlanmasında temel etkenlerden biri olan Türk dilinin tam anlamıyla öğretilmesine çalışılır.
- c. Yabancı dil öğretimi, öğrencilerin çok yönlü gelişmelerine olanak sağlayıcı bir araç olarak değerlendirilir ve yabancı dil öğretiminde, gelişmiş tekniklerden yararlanılır.
- d. Yabancı dilde öğretim yapan okullarda, Türk dili ve Türk kültürüne, ilişkin dersler Türkçe okutulur.

Laiklik ve Din Kültürü Eğitimi

- (15) Milli eğitimde laiklik esastır. Bu ilkeye ters düşmemek koşuluyla öğretim kurumlarında din kültürü eğitimi yapılabilir.

Demokrasi Bilincinin Geliştirilmesi

- (16) a. Güçlü ve dengeli, özgür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve sürdürülmesi için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun, Anayasaya, yasalara ve manevi ve toplumsal değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılmasına ve bu yöndeki duygu ve davranışların geliştirilmesine özen gösterilir.

- b. Eğitim kurumlarında Atatürk milliyetçiliğine, Atatürk ilke ve devrimlerine aykırı, demokrasiyi ortadan kaldıracı siyasal ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki eylemlere karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.

Okul ile Ailenin İşbirliği

- (17) Eğitim kurumlarında, amaçların gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak üzere okul ile aile arasında işbirliği sağlanır ve bu amaçla okul-aile birlikleri kurulur.

Uyumluluk

- (18) a. Kıbrıs Türk milli eğitim programları ile Türkiye'deki özdeş eğitim kurumlarında uygulanmakta olan öğretim programları arasında Kıbrıs Türk Toplumunun gereksinimleri de gözetilmek ve aşağıdaki (2)'nci fıkra kuralları saklı kalmak koşuluyla uyum sağlanır.
- b. Eğitim programlarının düzenlenmesinde ve uygulanmasında , sosyal bilgiler , yurttaşlık eğitimi, pratik beceri ve meslek eğitimi ile gerekli görülen diğer konularda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin özelliklerine ve gereksinimlerine önemle yer verilir. Bu özellik ve gereksinimlere uygun okullar açılabilir.

Eğitim Etkinliklerinin Yürütülmesi

- (19) a. Eğitim ve Öğretim etkinlikleri, (2)'nci fıkra kuralları saklı kalmak koşuluyla, devlet eliyle yürütülür.
- b. Eğitim ve öğretim etkinlikleri , 53. madde kurallarına bağlı olarak devletin gözetim ve denetimi altında , gerçek kişiler ve özel hukuk ve tüzel kişileri eliyle de yürütülebilir.

Ek 8: ÖN İNCELEME

- Ön kapak
Ön kapak üzerinde aşağıda belirtilen bilgilere yer verilmelidir.
- Kitabın adı,
- Kullanılacağı sınıf, dönem , seviye , kurum, bölüm.
- İç kapak
Ön kapakta bulunan bilgilere iç kapakta da yer verilir.
- Eserin kitap halinde çoğaltılması durumunda , sayfalarda yazılar dışında kalacak boşluklar (marj) 20 mm az olmamalıdır.
- Metin kısımlarının başlıklar dışında kalan bölümlerinde (resim altı yazıları, dip notlar vb. hariç) kullanılan yazılarda;
  - İlkokul 1. sınıflar için yazılan kitaplarda 24 punto,
  - İlkokul 2. sınıflar için yazılan kitaplarda 18 punto,
  - İlkokul 3. sınıflar için yazılan kitaplarda 14 punto,
  - İlkokul 4. sınıflar için yazılan kitaplarda 12 punto,
  - İlkokul 5. sınıflar için yazılan kitaplarda 11 punto,
  - Daha üst öğretim kademesi için yazılan kitaplarda 10 punto büyüklüğünde harfler kullanılır.
- Kitabın Sonunda Yer Alan Yaprakların Düzeni
  - Dersin özelliğine göre; alfabetik sözlük, alfabetik indeks, kronoloji, sınıf veya dönem seviyesine uygun olarak hazırlanan ve yararlanılan eserleri gösterir bibliyografya.

ESAS İNCELEME

Ön incelemeden geçen eserler esas incelemeye alınır. Bu incelemede eserler ;

- Konuların işlenişi,
- Dil özellikleri,
- Görsel düzen,
- Hazırlık ve değerlendirme

olmak üzere 4 ana kritere göre değerlendirilir.

Bu kriterlere verilecek puanlar, ilgili dersin özellikleri ve öğrenci seviyeleri dikkate alınarak belirlenir.

Söz konusu ana kriterlerin detayları aşağıya çıkartılmıştır.

1. KONULARIN İŞLENİŞİ

- a. Konuların , ilgili öğretim programında öğrencilere kazandırılmak üzere belirlenen bilgi, beceri, tutum tavır ve iş alışkanlıklarının tamamını kapsayacak şekilde işlenmesi,
- b. Konuların Milli Eğitim Yasasındaki genel amaç ve temel ilkeleri ile kitabın hitap ettiği öğrencinin öğrenim gördüğü kurumun amaçlarına uygun olarak işlenmesi.
- c. Konuların ilgili dersin o sınıf için belirlenen amaçlarına uygun olarak işlenmesi, (okulun-program amaçları) Ör. GCE sınavlarına uygunluğu vb.
- d. Kitaptaki bölümler, üniteler ve konular arasında hacim bakımından makul ve öğretim programına uygun bir denge kurulması,
- e. Kitapta bilime aykırı bilgilere yer verilmemesi,
- f. Bilimsel açıdan tartışmalı taraflı görüş içermemesi,
- g. Konuların; doğal, sosyal , estetik , ekonomik ve kültürel bütünlük içerisinde ; öğrencinin günlük yaşantısında kullanabileceği biçimde işlenmesi,
- h. Konuların basitten karmaşığa , kolaydan zora, somuttan soyuta, genelden özele ve daha sonra özelden genele ilkelerine uygun olarak işlenmesi,
- i. Konuların işlenişinde öğrencilerin daha önce kazandığı , bilgi, beceri , tutum ve davranışlar ile aynı sınıfta okutulan derslerle ilgili dikkate alınması,
- j. Konuların öğrenci seviyesine uygun olarak işlenmesi,
- k. Gereksiz ayrıntı ve daha fazla bilgiye yer verilmemesi,
- l. Konuların öğrenciyi daha çok öğrenmeye, araştırmaya, incelemeye, başka kaynaklara başvurmaya teşvik edecek biçimde işlenmesi,

- m. Konuların işlenişinin öğrencileri muhakeme etmeye, bağımsız ve yaratıcı düşünmeye kıyaslamaya, bilgilerinden hareketle sonuçlar çıkartmaya yöneltilmesi,
- n. Öğrenim ortamında öğrenciyi aktif hale getirmesi,
- o. Farklı öğrenme hızına sahip öğrencilere öğrenme ve daha çabuk ilerleme kolaylığı sağlanması,
- p. Kitabın diğer öğretim malzemeleri ile bütünlük sağlaması,
- r. Öğrencilerin kitaptan verimli şekilde faydalanmalarını sağlayacak unsurlara yer verilmesi.

2. DİL ÖZELLİKLERİ

- a. Metinlerde kullanılan dil ve anlatımın öğrencilerin gelişim ve kavrama seviyelerine uygunluğu;
  - Doğrudan ve dolaylı anlatım (özellikle ilkokullar için hazırlanan kitaplarda dolaylı anlatımdan kaçınılması),
  - Cümle uzunlukları (en uzun cümledeki kelime sayısının ilkokulların; 1. sınıfında 6'yı, 2. sınıfında 8'i, 3. sınıfında 10'u , 4. sınıfında 12'yi ve 5. sınıfında 14'ü geçmemesine özen gösterilmesi),
  - İfadedeki sadelik (Gereksiz kelimeler kullanılmadan yalın anlatım, yanlış anlaşılmaya meydan vermeyecek açıklık),
  - Yaşayan Türkçe'nin kullanılması (Argo kelimelerden kaçınılması),
  - Türkçe imla ve yazım kurallarına uygunluk,
  - Kelimelerin nüanslarına dikkat edilerek titizlikle seçilmesi,
  - Metinlerde sağlanan akıcılık, mantık dokusu ve fikir bütünlüğü,
  - Kullanılan kelime ve cümle yapılarının öğrenci seviyesine uygunluğu (özellikle ilkokulların ilk sınıflarında soyut kavramlara çok az yer verilmesi.)
- b. Aynen yazılması gereken yabancı kelimelerin ve özel isimlerin orijinal şekliyle yazılıp, bunların Türkçe okunuşlarının parantez içerisinde gösterilmesi.

3. GÖRSEL DÜZEN

- a. Konuların öğrenciler tarafından daha iyi öğrenilebilmesi için açıklayıcı, tamamlayıcı ve eğitici nitelikteki öğretime yardımcı unsurlara (Harita, kroki, fotoğraf, şema, grafik, resim vb.) yeterince yer verilmesi,
- b. Öğretime yardımcı unsurların öğrencilerin yaşlarına ve konularına uygun olması,
- c. Öğretime yardımcı unsurların yeterince açıklanması ve metinle ilişkisinin sağlanması,
- d. Resimlerin estetik görünümde, fotoğrafların net ve temiz baskılı olması, istatistik verilen en son bilgileri yansıtması
- e. Yardımcı unsurların kitaba kattığı ilgi çekicilik (Renklerde gerçeklik, artistik sayfa düzenleme, iyi algılama için büyüklük, ilişkisiz ayrıntılardan kaçınma).

4. HAZIRLIK VE DEĞERLENDİRME

- a. Ünite veya konu başlarında yer alan hazırlık çalışmalarının;
  - Öğrencilerin yakın çevresi ve ihtiyaçları ve günlük hayatı ile ilgisi,
  - Öğrencide ünite veya konuyu öğrenmek için ilgi ve istek uyandırması,
  - Öğrencinin bilgi ve beceri birikimine uygun olması,
  - Öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme, deney ve gözlem yapmaya teşvik etmesi.
- b. Ünite veya konu sonlarındaki değerlendirme bölümlerinde;
  - Alıştırma, test, araştırma, inceleme, muhakeme etme, deney ve gözlem yapma konularının bulunması,
  - Soruların, ilgili bölüm ve ünite ile öğrencilere kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri, tutum, tavır, davranış ve iş alışkanlıklarının tamamını kapsayacak şekilde işlenmesi,
  - Soruların öğrencinin kendi kendini değerlendirmesine imkan sağlaması,
  - Soruların, öğrencileri henüz kazanamadıkları bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandırmaya teşvik etmesi.
  - Araştırma, inceleme, deney ve gözlem konularının öğrencilerin farklı ilgi düzeyleri ve çevreleri dikkate alınarak belirlenmesi.

- 5. Hazırlanacak kitaplar gerek konuların içeriği gerekse anlatım dili açısından cinsiyet rolleri, yaş dönemleri, etnik, ulus ve din grupları ya da sosyal değerler- statüler açısından ayırıcı bir tutumdan uzak olur.

